

VERSLAG
OVER DE WERKING VAN DE
HOGESCHOLEN IN 2001

Inhoudslijst

Woord vooraf	3
1 Lijst van de hogescholen	4
2 Basisgegevens i.v.m. de hogescholen.....	6
2.1 Evolutie van de studentenpopulatie in de hogescholen.....	6
2.1.1 Totale studentenpopulatie (periode 01/02/1996 – 01/02/2002)	6
2.1.2 Evolutie van het aantal financierbare studenten per hogeschool (periode 01/02/1996 – 01/02/2002)	7
2.1.3 Aantal financierbare studenten per hogeschool op 01/02/2002 (academiejaar 2001-2002)...	8
2.2 De hogescholenenveloppe.....	11
2.2.1 Hogescholenenveloppe 2001	11
2.2.2 Evolutie van de hogescholenenveloppe	11
2.2.3 Evolutie van de componenten van het globaal budget	13
2.2.4 Evolutie van het gemiddeld beschikbaar bedrag per student.....	15
3 Financiële analyse van de jaarrekeningen van de hogescholen	17
3.1 Consolidatie en vergelijkbaarheid.....	17
3.2 Geconsolideerde resultatenrekening.....	18
3.2.1 Geconsolideerde werkingsopbrengsten.....	19
3.2.2 Geconsolideerde werkingskosten	25
3.2.3 Geconsolideerd werkingsoverschot / (werkingstekort) 70/64 	31
3.2.4 Geconsolideerd financieel resultaat 75 - 65	32
3.2.5 Geconsolideerd uitzonderlijk resultaat 76 - 66	33
3.2.6 Evolutie en opbouw van het geconsolideerd resultaat van het boekjaar.....	34
3.3 Resultatenrekening: enkele kengetallen per hogeschool.....	37
3.3.1 Werkingsopbrengsten	37
3.3.2 Werkingskosten.....	39
3.3.3 Resultaten per hogeschool	41
3.4 Geconsolideerde investeringen en financiering.....	43
3.4.1 Geconsolideerde investeringen	43
3.4.2 Financiering van de investeringen	47
3.5 Investeringen en financieringsmiddelen: enkele kengetallen per hogeschool	48
3.5.1 Aandeel van de hogescholen in de geconsolideerde investeringen.....	48
3.5.2 Aandeel van de hogescholen in de diverse financieringsmiddelen	48
3.6 Geconsolideerde balans.....	50
3.6.1 Activa.....	53
3.6.2 Passiva.....	58

3.7	Geconsolideerde cashflow	62
3.7.1	Geconsolideerde cashflow van het boekjaar 2001	63
3.7.2	Evolutie van de geconsolideerde cashflow: jaarrekening 1997 – 2001	65
3.8	Financiële ratio's	66
3.8.1	Overzicht van de geconsolideerde financiële ratio's	66
3.8.2	Liquiditeit	67
3.8.3	Solvabiliteit	71
3.8.4	Rentabiliteit	75
3.9	Analyse i.v.m. de personeelsformatie en de personeelskosten	82
3.9.1	Geconsolideerde personeelsformatie	82
3.9.2	Ratio's i.v.m. de samenstelling van de geconsolideerde personeelsformatie	84
3.9.3	Controlepercentages i.v.m. de personeelsformatie van het onderwijzend personeel	85
3.9.4	Ratio's i.v.m. de personeelskosten	89
4	Besluit	95
	BIJLAGE	100
	Voorzieningen voor risico's en kosten	100
1	Omschrijving	100
2	Bondige toelichting bij de voor de hogescholen toepasselijke rubrieken in de jaarrekening	101
3	Bevraging hogescholen	102

Woord vooraf

In de lijn van wat stilaan een traditie wordt, brengt ook de zesde editie van het jaarverslag over de werking van de hogescholen in het voorbije boekjaar (2001) een analyse van de financiën, van het personeel en van de investeringen voor het geheel van de Vlaamse hogescholen.

Het aantal hogescholen nam in 2001 verder af. Telde Vlaanderen in 2000 nog 27 hogescholen, dan zorgden twee fusieoperaties in 2001 voor een afname van het aantal tot 23. En het laat zich aanzien dat de aangekondigde implementatie van het zgn. "Structuurdecreet" nog voor nieuwe en onvermoede evoluties kan zorgen.

Onnodig te zeggen dat dergelijke ingrijpende tendensen ook effecten resulteren op het financiële vlak, op het vlak van het personeelsbeleid en op het vlak van investeringen in en door de hogescholen. In welke mate deze effecten, onder invloed van een voortschrijdende Europeanisering van ons hoger onderwijs nog kan worden versterkt, zal pas de komende jaren duidelijk worden.

Mede in die optiek wordt het in de komende transitieperiode een uitdaging om niets in te leveren op de transparantie. De informatiebehoefte neemt trouwens in een evoluerende maatschappij eerder toe. Het invoeren van een dubbele boekhouding in de non-profitsector gaat versneld door. De hogescholen startten daar reeds mee in 1995 en het is wenselijk dat, nu hogescholen en universiteiten zich gaan associëren, ook de universiteiten en de associaties (er vanuit gaande dat deze laatste ook over eigen middelen zullen beschikken en een eigen financieel beleid zullen voeren) een dubbele boekhouding invoeren. Enkel onder die voorwaarde worden stelsels vergelijkbaar.

Overigens moet de lezer zich bij het doorworstelen van dit document enerzijds bewust zijn van de rijke informatie die wordt aangereikt, doch hij moet zich tegelijk de beperktheid van dit rapport realiseren. Financiële rapportering zoals die door de hogescholen wordt aangeleverd en hier in één rapport wordt gebundeld, zegt immers weinig over de efficiëntie, noch over de effectiviteit van de wijze waarop de hogescholen hebben gewerkt. Daarvoor ontbreken momenteel de "tools", de prestatie maatstaven. Maar al zijn zulke maatstaven er vandaag nog niet, op termijn zullen ze zeker worden ingevoerd. De hoger onderwijssector, maar ook de bekostigende overheid kan daar alleen voordeel uit halen.

Gent, 10 februari 2003

Paul Cottenie
regeringscommissaris-coördinator

1 Lijst van de hogescholen

De schaalvergroting en de concentratietendens in het hogeschoollandschap die de vorige jaren reeds tot uiting kwam, zette zich ook door in 2001.

Eind 2000 telde Vlaanderen nog 27 hogescholen¹. Per 1 januari 2001 fuseerden de Katholieke Hogeschool voor Lerarenopleiding en Bedrijfsmanagement Oost-Vlaanderen, de Sociale Hogeschool Katholiek Vormingscentrum voor Maatschappelijk Werk, de Hogeschool voor Economisch en Grafisch Onderwijs en de Katholieke Hogeschool voor Gezondheidszorg Oost-Vlaanderen tot de Arteveldehogeschool. Het aantal hogescholen in Vlaanderen daalde hierdoor tot 24.

Op 24 september 2001 verdween ook de Mercator Hogeschool Provincie Oost-Vlaanderen ingevolge een fusie door opslorping met de Hogeschool Gent. Vlaanderen telde vanaf dat ogenblik nog 23 hogescholen.

In uitvoering van art. 242 §3 van het decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap werden de 23 hogescholen als volgt verdeeld over de 4 ambtsgebieden :

Ambtsgebied A: Paul Cottenie – regeringscommissaris-coördinator		
HOGESCHOOL	AFKORTING	ZETEL
Arteveldehogeschool	ARTEVELDE	9000 Gent
Hogeschool West-Vlaanderen	HWVL	8500 Kortrijk
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen	KATHO	8500 Kortrijk
Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	KHBO	8000 Brugge
Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	KHSL	9000 Gent
Hogeschool voor Wetenschap & Kunst	W&K	1030 Brussel

Ambtsgebied B: Anita Ruttens – regeringscommissaris		
HOGESCHOOL	AFKORTING	ZETEL
Economische Hogeschool Sint-Aloysius	EHSAL	1000 Brussel
Erasmushogeschool Brussel	ERASMUS	1070 Brussel
Groep T – Hogeschool Leuven	GroepT	3000 Leuven
Hogeschool Limburg	HL	3500 Hasselt
IRIS Hogeschool Brussel	IRIS	1030 Brussel
Katholieke Hogeschool Brussel	KHB	1000 Brussel
Katholieke Hogeschool Limburg	KHLi	3500 Hasselt

¹ Hogere Zeevaartschool, Orpheusinstituut, Hoger Instituut voor Schone Kunsten Vlaanderen, Operastudio Vlaanderen en Hoger Instituut voor Schone Kunsten P.A.R.T.S. maken geen voorwerp uit van deze vergelijkende rapportering.

Amtsgebied C: Nadine Van Haecke – regeringscommissaris

HOGESCHOOL	AFKORTING	ZETEL
Karel de Grote Hogeschool - Katholieke Hogeschool Antwerpen	KdG	2018 Antwerpen
Katholieke Hogeschool Mechelen	KHM	2800 Mechelen
Lessius Hogeschool Antwerpen	LESSIUS	2018 Antwerpen
Provinciale Hogeschool Limburg	PHL	3500 Hasselt
Plantijn-Hogeschool	PLANTIJN	2000 Antwerpen

Amtsgebied D: Rudi D'Hauwers – regeringscommissaris

HOGESCHOOL	AFKORTING	ZETEL
Hogeschool Antwerpen	HA	2000 Antwerpen
Hogeschool Gent	HG	9000 Gent
Katholieke Hogeschool Kempen	KHK	2440 Geel
Katholieke Hogeschool Leuven	KHL	3001 Leuven
Hogeschool Sint-Lukas Brussel	LUK	1030 Brussel

2 Basisgegevens i.v.m. de hogescholen

De Administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek publiceert jaarlijks een rapport inzake het tertiair onderwijs (Rapport hoger onderwijs). Met deze publicatie beoogt de administratie de impact van het overheidsbeleid op het beleid van de hogescholen in kaart te brengen.

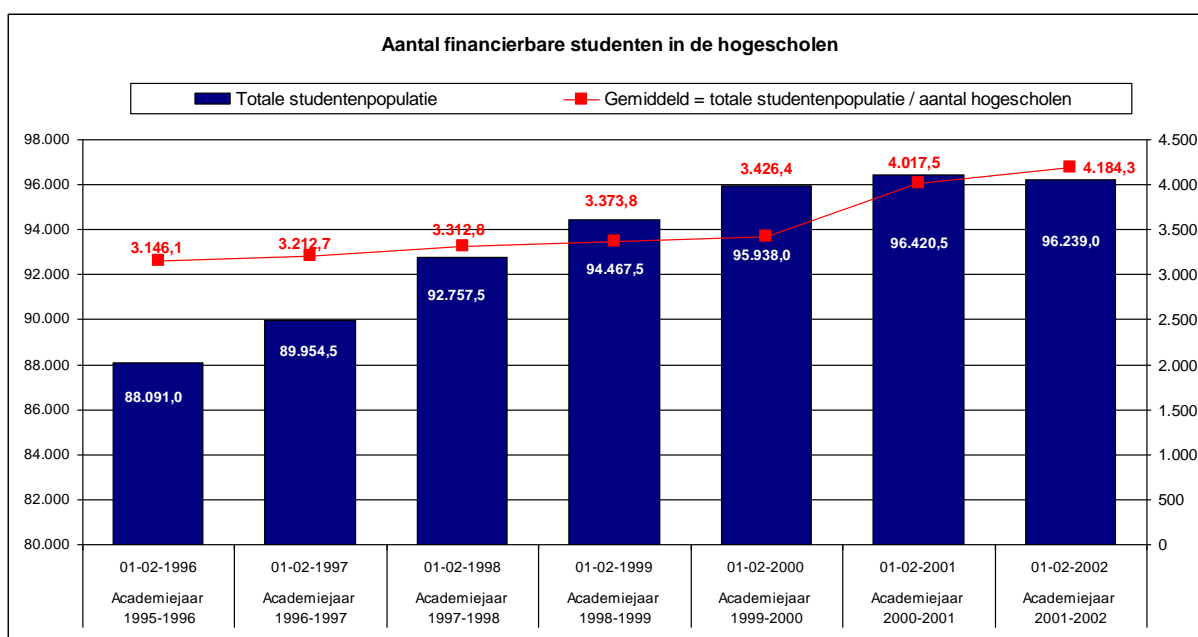
Daarnaast brengt de regeringscommissaris-coördinator in uitvoering van art. 245 §1 van het hogescholendecreet jaarlijks aan de Vlaamse regering verslag uit over de werking van de hogescholen. Dit verslag heeft in eerste instantie tot doel een analyse te maken van de financiële toestand van de hogescholen in Vlaanderen. De evolutie van de studentenpopulatie en van de enveloppe die de Vlaamse overheid ter beschikking stelt van de hogescholen is cruciaal voor de interpretatie van de financiële verslaggeving. Daarom wordt hieronder een samenvatting van deze twee basiselementen gegeven.

2.1 Evolutie van de studentenpopulatie in de hogescholen²

2.1.1 Totale studentenpopulatie (periode 01/02/1996 – 01/02/2002)

Bij de beoordeling van de enveloppe van de individuele hogescholen vormt het studentenaantal een belangrijk basiselement. Vanuit deze optiek wordt in dit jaarverslag de studentenpopulatie gemeten op basis van het “aantal financierbare studenten”.

De hogescholen kenden tot en met het academiejaar 2000-2001 elk jaar een groei van het aantal financierbare studenten. In het academiejaar 2001-2002 kende de totale studentenpopulatie in de hogescholen voor de eerste maal een lichte daling tot 96 239 studenten (- 181,5 studenten t.o.v. het vorige academiejaar).

² Cijfers werden ter beschikking gesteld door de afdeling Hogescholen van de Administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek.

Door de concentratiebeweging die in het hogeschoollandschap optrad, vertaalt de evolutie van de totale studentenpopulatie zich nochtans in een ononderbroken toename van de gemiddelde studentenpopulatie per hogeschool. De 23 resterende hogescholen tellen per 01 februari 2002, gemeten op basis van het aantal financierbare studenten in de basisopleidingen, gemiddeld 4 184,3 studenten. In vergelijking met de toestand op 01 februari 1996 is de gemiddelde studentenpopulatie per hogeschool gestegen met 1 038,2 studenten, d.i. een stijging met 33%.

2.1.2 Evolutie van het aantal financierbare studenten per hogeschool (periode 01/02/1996 – 01/02/2002)

Op 7 jaar tijd nam de totale studentenpopulatie in de hogescholen in Vlaanderen toe met 8 148 financierbare studenten (+ 9,25 %). De tabel op de volgende pagina illustreert dat er evenwel grote verschillen zijn vast te stellen in de evolutie van de studentenpopulatie per hogeschool³.

In de periode 01/02/1996 - 01/02/2002 werd bij 16 hogescholen een toename van het studentenaantal vastgesteld. Zeven hogescholen kenden een terugloop van het aantal financierbare studenten.

In absolute cijfers kende de Hogeschool West-Vlaanderen (+ 1 092 financierbare studenten) de grootste groei. Procentueel anderzijds is Groep T Leuven de grootste groeier (+ 66,1 %). Vier hogescholen kenden in de beschouwde periode jaarlijks een toename van de studentenpopulatie.

De sterkste daling (in absolute cijfers) van het aantal financierbare studenten werd bij de Hogeschool voor Wetenschap & Kunst (W&K) genoteerd (- 785,5 financierbare studenten). De grootste relatieve daling van het aantal financierbare studenten werd dan weer vastgesteld bij de IRIS Hogeschool Brussel (- 15,6 %).

³ Voor de hogescholen die fuseerden werd in de tabel, voor de jaren voorafgaand aan de fusie, alleen het geconsolideerd studentenaantal opgenomen.

EVOLUTIE VAN HET AANTAL FINANCIERBARE STUDENTEN PER HOGESCHOOL										
		Academie- jaar 1995-1996 01-02-1996	Academie- jaar 1996-1997 01-02-1997	Academie- jaar 1997-1998 01-02-1998	Academie- jaar 1998-1999 01-02-1999	Academie- jaar 1999-2000 01-02-2000	Academie- jaar 2000-2001 01-02-2001	Academie- jaar 2001-2002 01-02-2002	Absolute wijziging 1995-1996 / 2001-2002	Relatieve wijziging 1995-1996 / 2001-2002
103556	HA	6.245,5	6.233,0	6.129,5	6.148,0	6.031,0	6.008,0	6.134,0	- 111,5	- 1,8 %
103564	PLANTIJN	2.063,5	2.077,0	2.270,0	2.400,0	2.494,5	2.433,5	2.761,5	+ 698,0	+ 33,8 %
103572	KdG	6.248,0	6.437,5	6.802,5	7.067,5	7.162,5	7.250,0	6.972,0	+ 724,0	+ 11,6 %
103581	KHK	4.680,5	4.811,5	5.268,0	5.779,5	6.017,5	5.768,0	5.583,5	+ 903,0	+ 19,3 %
103598	KHM	3.688,5	3.668,0	3.714,0	3.763,0	3.848,0	3.982,0	4.051,5	+ 363,0	+ 9,8 %
103606	ERASMUS	3.910,5	4.051,0	4.130,0	4.227,5	4.034,5	4.046,0	3.920,5	+ 10,0	+ 0,3 %
103614	LUK	763,0	722,5	723,5	773,5	756,0	758,5	844,5	+ 81,5	+ 10,7 %
103622	W&K	6.023,5	5.904,0	5.645,5	5.498,5	5.282,5	5.158,0	5.238,0	- 785,5	- 13,0 %
103631	KHB	950,0	974,0	908,0	877,0	823,5	813,0	896,5	- 53,5	- 5,6 %
103648	KHL	4.448,5	4.483,5	4.402,0	4.540,0	4.655,5	4.795,5	4.771,0	+ 322,5	+ 7,2 %
103655	IRIS	716,0	753,0	686,0	559,0	514,0	570,5	604,5	- 111,5	- 15,6 %
103663	HG	11.833,0	12.292,5	13.064,0	13.153,0	13.154,5	13.063,0	12.776,5	+ 943,5	+ 8,0 %
116194	ARTEVELDE	5.794,5	6.140,0	6.213,0	6.486,5	6.622,0	6.782,0	6.793,5	+ 999,0	+ 17,2 %
103697	KHSL	4.433,5	4.394,5	4.593,0	4.695,5	4.928,0	4.698,5	4.531,5	+ 98,0	+ 2,2 %
103721	HL	2.031,5	2.254,5	2.615,0	2.792,5	2.951,5	3.038,5	3.070,5	+ 1.039,0	+ 51,1 %
103739	KHli	4.040,5	3.955,0	4.000,0	4.104,5	4.405,5	4.595,0	4.805,5	+ 765,0	+ 18,9 %
103747	PHL	3.735,0	3.901,5	3.878,5	3.686,0	3.725,5	3.687,0	3.648,0	- 87,0	- 2,3 %
103754	HWVL	2.770,5	2.928,0	3.104,5	3.206,5	3.553,0	3.765,5	3.862,5	+ 1.092,0	+ 39,4 %
103762	KHBO	2.975,0	3.160,5	3.158,0	3.128,0	3.019,5	2.959,5	3.052,5	+ 77,5	+ 2,6 %
103771	KATHO	4.192,0	4.250,0	4.542,5	4.614,0	4.848,0	4.935,5	4.950,5	+ 758,5	+ 18,1 %
103804	EHSAL	2.808,0	2.626,5	2.603,5	2.547,5	2.620,0	2.667,5	2.603,5	- 204,5	- 7,3 %
103812	GroepT	1.148,0	1.340,5	1.610,0	1.727,5	1.838,5	1.935,0	1.906,5	+ 758,5	+ 66,1 %
115782	LESSIUS	2.592,0	2.596,0	2.696,5	2.692,5	2.652,5	2.710,5	2.460,5	- 131,5	- 5,1 %
Totaal		88.091,0	89.954,5	92.757,5	94.467,5	95.938,0	96.420,5	96.239,0	+ 8.148,0	+ 9,2 %
Jaarlijkse aangroei			+ 1.863,5	+ 2.803,0	+ 1.710,0	+ 1.470,5	+ 482,5	- 181,5		
Jaarlijks groei%			+ 2,1 %	+ 3,1 %	+ 1,8 %	+ 1,6 %	+ 0,5 %	- 0,2 %		
Index: 01-02-1996 = 100			102,1	105,3	107,2	108,9	109,5	109,2		
Aantal hogescholen (HS)		28,0	28,0	28,0	28,0	28,0	24,0	23,0		
Gemidd. aantal stud. per HS		3.146,1	3.212,7	3.312,8	3.373,8	3.426,4	4.017,5	4.184,3	+ 871,4	+ 27,7 %

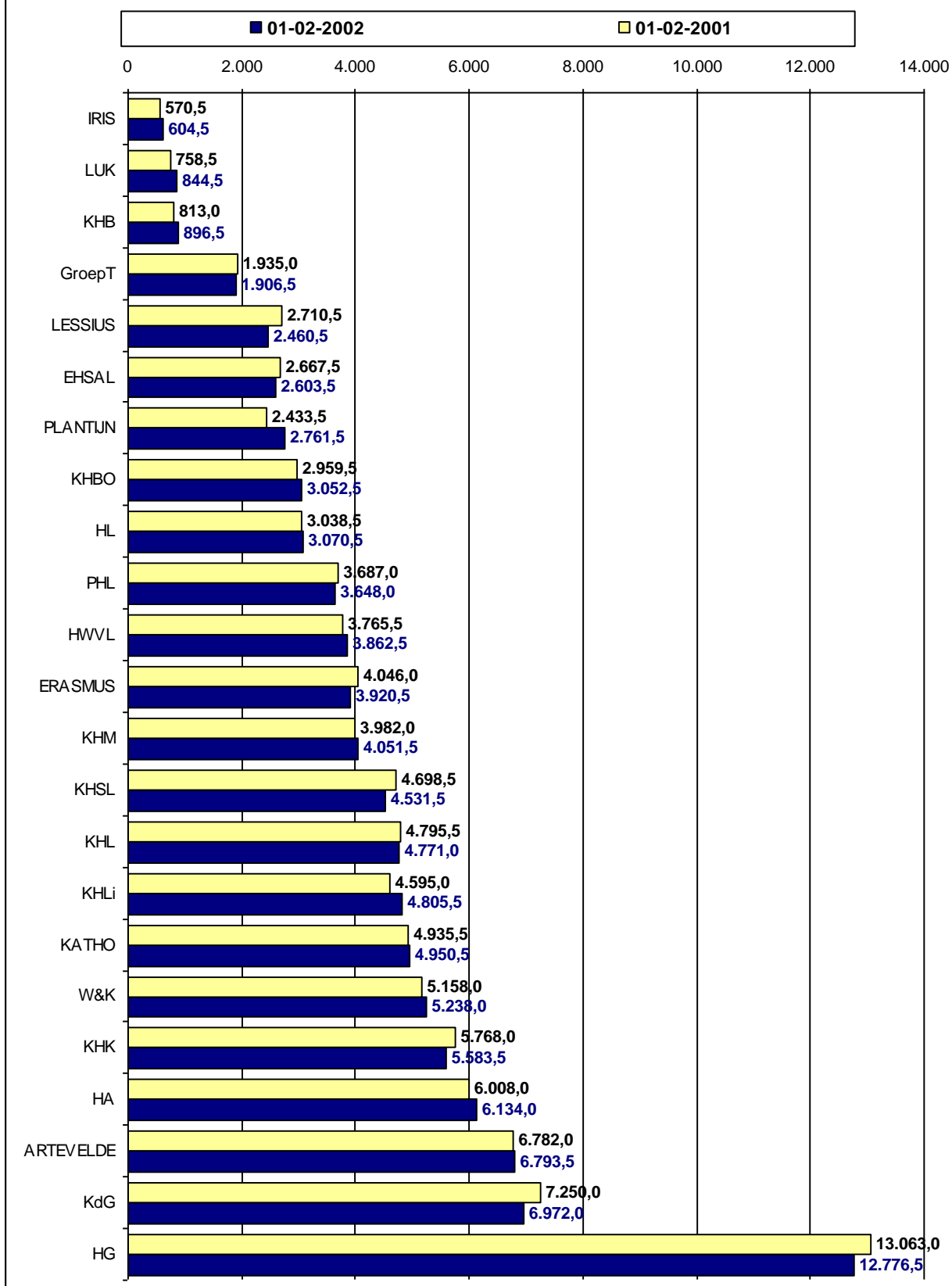
2.1.3 Aantal financierbare studenten per hogeschool op 01/02/2002 (academiejaar 2001-2002)

In het academiejaar 2001-2002 daalde de totale studentenpopulatie met 0,2 %. De Plantijn-Hogeschool Provincie Antwerpen was dat jaar zowel in absolute cijfers als procentueel de sterkste groeier (+ 328 financierbare studenten). Procentueel groeide het aantal financierbare studenten bij PLANTIJN met 13,5% ten opzichte van vorig academiejaar.

EVOLUTIE VAN HET AANTAL FINANCIERBARE STUDENTEN PER HOGESCHOOL							
		Academiejaar 2000-2001	Academiejaar 2001-2002	Absolute wijziging	Relatieve wijziging	Aandeel in de studenten- populatie	Aandeel in de studenten- populatie
		01-02-2001	01-02-2002	AJ00-AJ01 / AJ01-AJ02	AJ00-AJ01 / AJ01-AJ02	01-02-2001	01-02-2002
103556	HA	6.008,0	6.134,0	+ 126,0	+ 2,1 %	6,2 %	6,4 %
103564	PLANTIJN	2.433,5	2.761,5	+ 328,0	+ 13,5 %	2,5 %	2,9 %
103572	KdG	7.250,0	6.972,0	- 278,0	- 3,8 %	7,5 %	7,2 %
103581	KHK	5.768,0	5.583,5	- 184,5	- 3,2 %	6,0 %	5,8 %
103598	KHM	3.982,0	4.051,5	+ 69,5	+ 1,7 %	4,1 %	4,2 %
103606	ERASMUS	4.046,0	3.920,5	- 125,5	- 3,1 %	4,2 %	4,1 %
103614	LUK	758,5	844,5	+ 86,0	+ 11,3 %	0,8 %	0,9 %
103622	W&K	5.158,0	5.238,0	+ 80,0	+ 1,6 %	5,3 %	5,4 %
103631	KHB	813,0	896,5	+ 83,5	+ 10,3 %	0,8 %	0,9 %
103648	KHL	4.795,5	4.771,0	- 24,5	- 0,5 %	5,0 %	5,0 %
103655	IRIS	570,5	604,5	+ 34,0	+ 6,0 %	0,6 %	0,6 %
103663	HG	13.063,0	12.776,5	- 286,5	- 2,2 %	13,5 %	13,3 %
116194	ARTEVELDE	6.782,0	6.793,5	+ 11,5	+ 0,2 %	7,0 %	7,1 %
103697	KHSL	4.698,5	4.531,5	- 167,0	- 3,6 %	4,9 %	4,7 %
103721	HL	3.038,5	3.070,5	+ 32,0	+ 1,1 %	3,2 %	3,2 %
103739	KHLi	4.595,0	4.805,5	+ 210,5	+ 4,6 %	4,8 %	5,0 %
103747	PHL	3.687,0	3.648,0	- 39,0	- 1,1 %	3,8 %	3,8 %
103754	HWVL	3.765,5	3.862,5	+ 97,0	+ 2,6 %	3,9 %	4,0 %
103762	KHBO	2.959,5	3.052,5	+ 93,0	+ 3,1 %	3,1 %	3,2 %
103771	KATHO	4.935,5	4.950,5	+ 15,0	+ 0,3 %	5,1 %	5,1 %
103804	EHSAL	2.667,5	2.603,5	- 64,0	- 2,4 %	2,8 %	2,7 %
103812	GroepT	1.935,0	1.906,5	- 28,5	- 1,5 %	2,0 %	2,0 %
115782	LESSIUS	2.710,5	2.460,5	- 250,0	- 9,2 %	2,8 %	2,6 %
Totaal		96.420,5	96.239,0	- 181,5	- 0,2 %	100,0 %	100,0 %

Hogeschool Gent kende de grootste terugval in aantal financierbare studenten (-286,5 studenten). Procentueel was de Lessius Hogeschool Antwerpen de grootste daler (-9,2 %).

Aantal financieerbare studenten per hogeschool op 01-02-2001 en 01-02-2002

2.2 De hogescholenenveloppe

2.2.1 Hogescholenenveloppe 2001

In 2001 bedroeg de globale hogescholenenveloppe ongeveer 20 miljard BEF. De opbouw en de verdeling van de globale enveloppe 2001 wordt hieronder schematisch weergegeven⁴.

Enveloppe 2001
19.914.500.000 BEF

Opbouw van de enveloppe

Enveloppe (exclusief CAO-bedrag)	CAO-bedrag (**)
19.854.500.000 BEF	60.000.000 BEF

Verdeling van de enveloppe (*)

Werkingsuitkeringen			Voorafnames	
18.908.508.871 BEF			1.005.991.129 BEF	
Historisch forfait	SOBE * BOBE	S * BFS	Niet-centrale voorafnames	Centrale voorafnames
3.584.015.742 BEF	12.259.594.503 BEF	3.064.898.626 BEF	155.993.828 BEF	849.997.301 BEF
Deel van de globale enveloppe uitgekeerd aan de hogescholen				Centraal beheerd deel van de enveloppe
19.064.502.699 BEF				849.997.301 BEF

(*) Deze verdeling (berekening) gebeurt conform de bepalingen zoals vervat in de art. 178. t.e.m. art. 195. quater van het hogescholendecreet.

(**) Art. 178 van het hogescholendecreet - CAO van 29 september 1993

2.2.2 Evolutie van de hogescholenenveloppe

Het overzicht van de globale hogescholenenveloppe en de samenstellende componenten in de periode 1996-2001 wordt op de volgende pagina weergegeven.

⁴ Het "Verslag over de werking van de hogescholen in 1998" bevat een omschrijving van diverse begrippen i.v.m. de enveloppe.

Verdeling budget hogescholen

Omschrijving	Afkorting	Budget	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Meester-, vak- en dienstpersoneel	MVD	CVA	105.942.847 BEF	94.155.989 BEF	83.392.631 BEF	76.105.787 BEF	72.495.347 BEF	71.171.678 BEF
TBS 55+ (centraal)	TBS 55+	CVA	201.814.040 BEF	202.922.283 BEF	164.094.034 BEF	123.363.073 BEF	80.505.558 BEF	0 BEF
Centraal fonds	CF	CVA	391.601.485 BEF	356.736.024 BEF	310.378.762 BEF	303.218.133 BEF	283.756.659 BEF	305.598.358 BEF
Kinderbijslagen	KB	CVA	460.301.768 BEF	449.951.060 BEF	477.053.298 BEF	456.681.387 BEF	470.214.126 BEF	473.227.265 BEF
Controle	C	CVA	5.390.458 BEF	5.524.431 BEF	6.107.251 BEF	7.103.149 BEF	9.494.662 BEF	0 BEF
Centrale voorafnames		Totaal CVA	1.165.050.598 BEF	1.109.289.787 BEF	1.041.025.976 BEF	966.471.529 BEF	916.466.352 BEF	849.997.301 BEF
TBS 55+ (ov - hogescholen)	TBS 55+ (ov)	NCVA	0 BEF	0 BEF	58.095.237 BEF	313.126.124 BEF	477.235.256 BEF	0 BEF
Extra werkingsuitkeringen	EW	NCVA	144.968.690 BEF	132.820.312 BEF	119.207.143 BEF	105.803.820 BEF	91.838.414 BEF	77.760.695 BEF
Voortgezette opleidingen	VO	NCVA	50.000.000 BEF	33.000.000 BEF	33.000.000 BEF	0 BEF	0 BEF	0 BEF
Bijzondere werkingsmiddelen	WARGO	NCVA	10.303.956 BEF	9.440.484 BEF	8.458.805 BEF	7.497.675 BEF	6.497.271 BEF	5.495.608 BEF
Bevallingsverloven	BEV	NCVA	0 BEF	18.718.058 BEF	17.461.852 BEF	13.864.307 BEF	7.652.193 BEF	10.844.472 BEF
Initiële lerarenopleidingen van academisch niveau	LO AN	NCVA	26.600.000 BEF	27.078.801 BEF	27.295.856 BEF	27.650.702 BEF	27.954.859 BEF	28.374.184 BEF
Voortgezette lerarenopleiding	VLO	NCVA	0 BEF	0 BEF	27.638.593 BEF	12.954.251 BEF	32.882.692 BEF	33.518.869 BEF
Niet-centrale voorafnames		Totaal NCVA	231.872.646 BEF	221.057.655 BEF	291.157.486 BEF	480.896.879 BEF	644.060.685 BEF	155.993.828 BEF
Werkingsuitkeringen = HF + (SOBE * BOBE) + (S * BFS)	W	HS	16.892.176.756 BEF	17.231.552.558 BEF	17.350.716.538 BEF	18.031.031.592 BEF	18.461.372.963 BEF	18.908.508.871 BEF
Werkingsuitkeringen = HF + (SOBE * BOBE) + (S * BFS)		Totaal HS	16.892.176.756 BEF	17.231.552.558 BEF	17.350.716.538 BEF	18.031.031.592 BEF	18.461.372.963 BEF	18.908.508.871 BEF
Enveloppe	U		18.289.100.000 BEF	18.561.900.000 BEF	18.682.900.000 BEF	19.478.400.000 BEF	20.021.900.000 BEF	19.914.500.000 BEF

Enveloppe	U		18.289.100.000 BEF	18.561.900.000 BEF	18.682.900.000 BEF	19.478.400.000 BEF	20.021.900.000 BEF	19.914.500.000 BEF
- Controle	C	CVA	-5.390.458 BEF	-5.524.431 BEF	-6.107.251 BEF	-7.103.149 BEF	-9.494.662 BEF	0 BEF
+ TBS-fonds (afzonderlijke basisallocatie)			0 BEF	0 BEF	0 BEF	0 BEF	0 BEF	688.800.000 BEF
Globaal budget = Enveloppe incl. TBS / TBS-fonds en excl. Controle			18.283.709.542 BEF	18.556.375.569 BEF	18.676.792.749 BEF	19.471.296.851 BEF	20.012.405.338 BEF	20.603.300.000 BEF
Globaal budget - Jaarlijks groeipercentage				+ 1,5 %	+ 0,6 %	+ 4,3 %	+ 2,8 %	+ 3,0 %
Globaal budget - Index: 1996 = 100			18.283.709.542 BEF	101,5	102,1	106,5	109,5	112,7
Werkingsuitkeringen - Index: 1996 = 100			16.892.176.756 BEF	102,0	102,7	106,7	109,3	111,9
Aandeel TBS / TBS-fonds in globaal budget			1,1 %	1,1 %	1,2 %	2,2 %	2,8 %	3,3 %
TBS / TBS-fonds - Index: 1996 = 100			201.814.040 BEF	100,5	110,1	216,3	276,4	341,3

Enveloppe	U		18.289.100.000 BEF	18.561.900.000 BEF	18.682.900.000 BEF	19.478.400.000 BEF	20.021.900.000 BEF	19.914.500.000 BEF
- Controle	C	CVA	-5.390.458 BEF	-5.524.431 BEF	-6.107.251 BEF	-7.103.149 BEF	-9.494.662 BEF	0 BEF
- TBS	TBS	CVA - NCVA	-201.814.040 BEF	-202.922.283 BEF	-222.189.271 BEF	-436.489.197 BEF	-557.740.814 BEF	0 BEF
Enveloppe excl. TBS en excl. Controle			18.081.895.502 BEF	18.353.453.286 BEF	18.454.603.478 BEF	19.034.807.654 BEF	19.454.664.524 BEF	19.914.500.000 BEF
Enveloppe excl. TBS en excl. Controle - Jaarlijks groeipercentage				+ 1,5 %	+ 0,6 %	+ 3,1 %	+ 2,2 %	+ 2,4 %

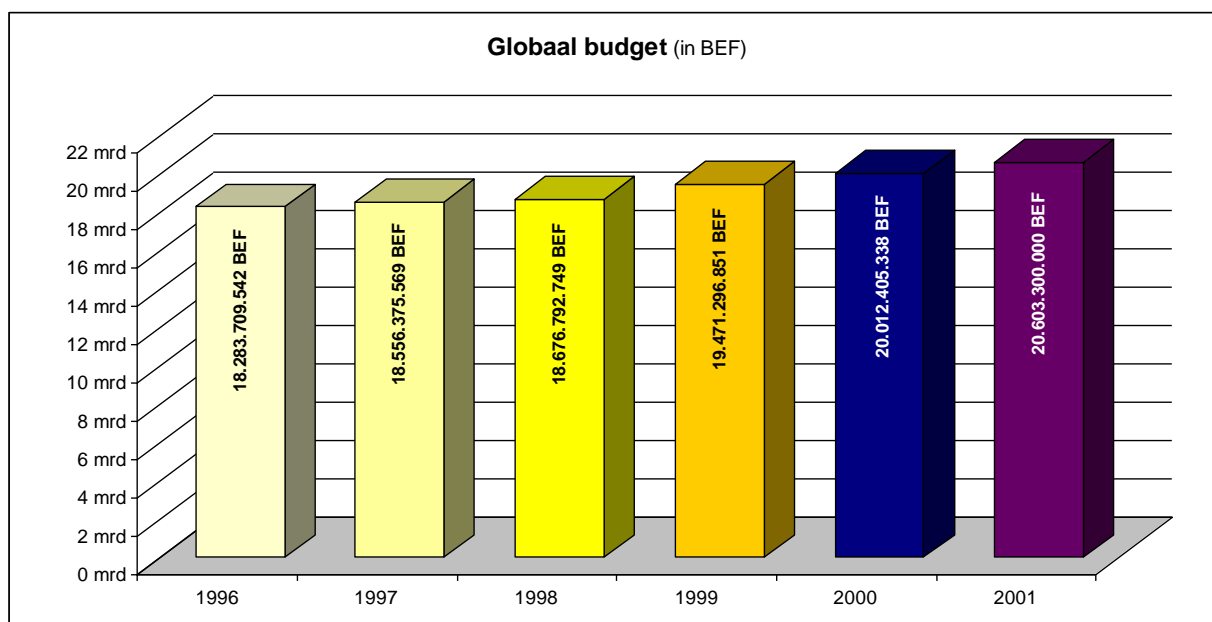
Vanaf 2001 werden bij de vastlegging van de enveloppe twee wijzigingen doorgevoerd, nl.:

- ♦ de personeels- en werkingskosten van het Commissariaat van de Vlaamse regering (rubriek Controle) werden uit de hogescholenenveloppe gehaald en op een aparte basisallocatie geplaatst;
- ♦ in uitvoering van CAO V werden de betalingen i.v.m. de TBS 55+ ov uit de hogescholenenveloppe gehaald en eveneens op een aparte basisallocatie in de begroting van de Vlaamse Gemeenschap geplaatst.

Om de vergelijking van de diverse budgetbedragen mogelijk te maken werd in voorgaande tabel een correctie uitgevoerd i.v.m. de twee hierboven opgesomde rubrieken. Het aldus bekomen bedrag werd in deze studie omschreven als het "globaal budget".

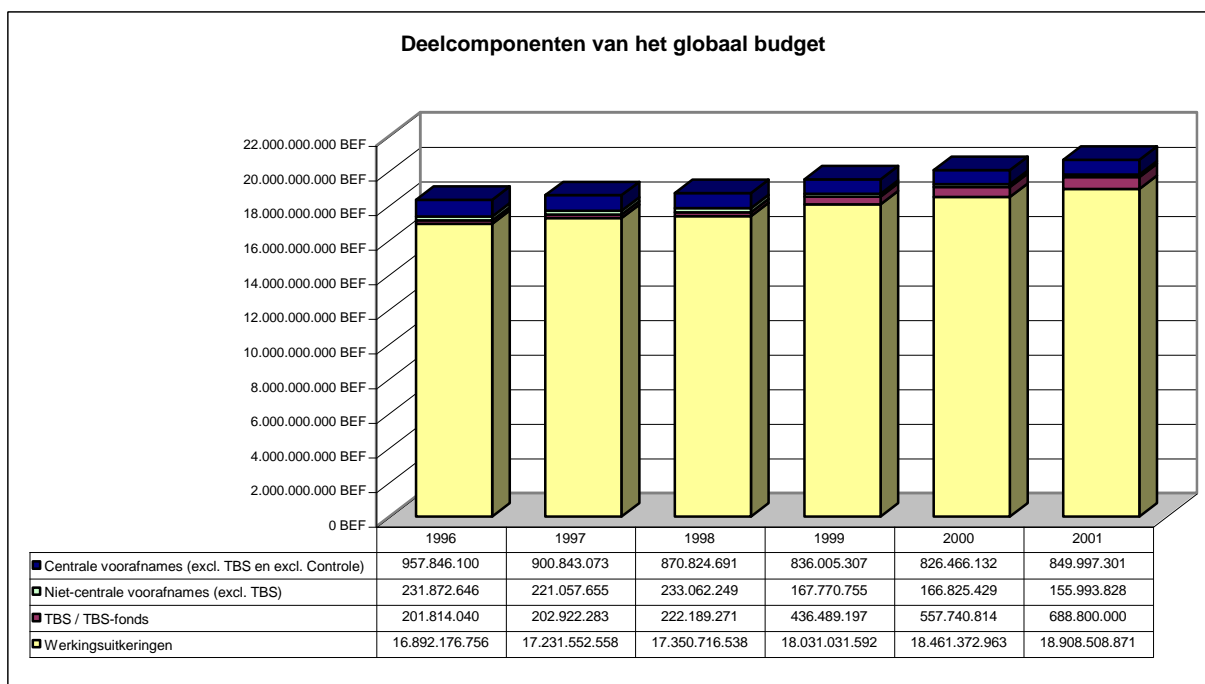
Dit globaal budget vertoont een jaarlijkse groei. De jaarlijkse verschillen in groeitempo worden o.a. beïnvloed door:

- enerzijds de indexering toegepast op de component "lonen" en op de component "werking";
- anderzijds door de extra input aan financiële middelen ten gevolge van afgesloten CAO's.

2.2.3 Evolutie van de componenten van het globaal budget

In punt 2.2.2 werd de opbouw van het globale budget gedetailleerd weergegeven. In onderstaande grafiek wordt de evolutie van het globale budget weergegeven vanuit de ontwikkeling van de 4 deelcomponenten.

De werkingsuitkeringen, die het hoofdbestanddeel van het globaal budget uitmaken, stijgen in 2001 in absolute bedragen. Het aandeel van de werkingsuitkeringen in het globaal budget was het hoogst in 1997 en 1998 en nam nadien jaarlijks af. De sterke toename van het aandeel van de middelen besteed aan het TBS 55+ stelsel vormt hiervoor een verklaring.

Componenten van het globaal budget	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Werkingsuitkeringen	92,4 %	92,9 %	92,9 %	92,6 %	92,2 %	91,8 %
TBS / TBS-fonds	1,1 %	1,1 %	1,2 %	2,2 %	2,8 %	3,3 %
Niet-centrale voorafnames (excl. TBS)	1,3 %	1,2 %	1,2 %	0,9 %	0,8 %	0,8 %
Centrale voorafnames (excl. TBS en excl. Controle)	5,2 %	4,9 %	4,7 %	4,3 %	4,1 %	4,1 %
Gloobaal budget	18.283.709.542	18.556.375.569	18.676.792.749	19.471.296.851	20.012.405.338	20.603.300.000

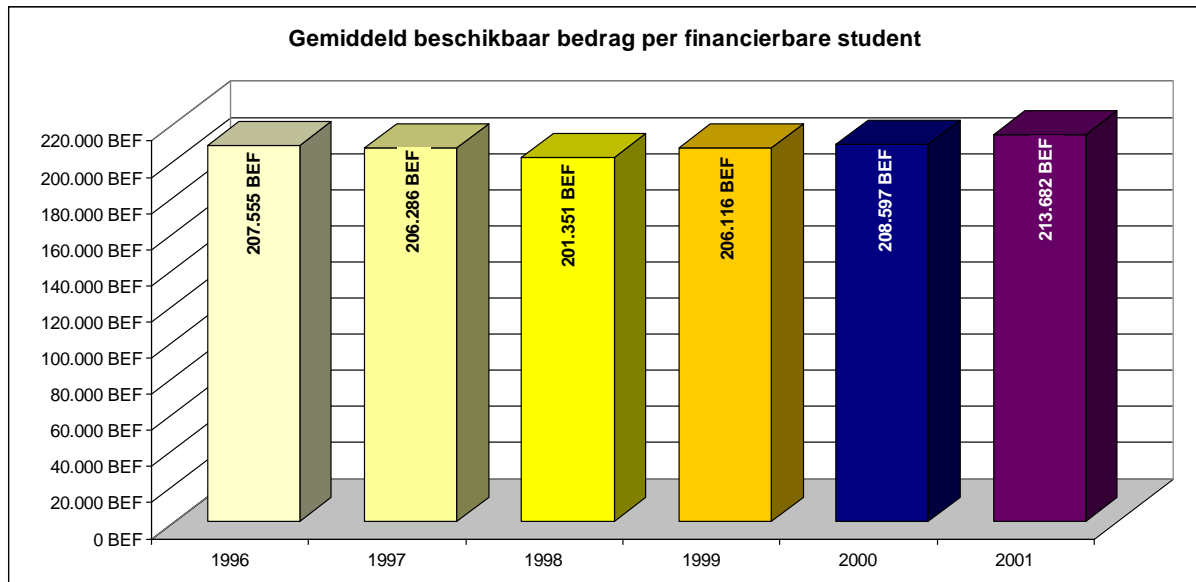
De werkingsuitkeringen zijn samengesteld uit 3 componenten: het historisch forfait (HF – art. 194 van het hogescholendecreet), de component op basis van de studentenpopulatie (art. 195) en de component op basis van de onderwijsbelastingseenheden (art. 193). Volgende tabel geeft de procentuele verdeling van de werkingsuitkeringen over deze 3 componenten in de periode 1996-2001. Conform met de decretale bepalingen daalt het historisch forfait ten voordele van de delen van de enveloppe die variëren met het aantal studenten en de onderwijsbelastingseenheden.

Componenten van de werkingsuitkeringen	1996	1997	1998	1999	2000	2001
- historisch forfait	100,0 %	59,8 %	29,9 %	24,3 %	19,2 %	19,0 %
- studenten (*)	0,0 %	8,0 %	14,0 %	15,1 %	16,2 %	16,2 %
- onderwijsbelastingseenheden	0,0 %	32,1 %	56,1 %	60,6 %	64,7 %	64,8 %
Werkingsuitkeringen = HF + (SOBE * BOBE) + (S * BFS)	16.892.176.756	17.231.552.558	17.350.716.538	18.031.031.592	18.461.372.963	18.908.508.871

(*) : 1996 tot 2000 : berekening op basis van gemiddeld aantal studenten 91-95
2001 : berekening op basis van gemiddeld aantal studenten 96-00

2.2.4 Evolutie van het gemiddeld beschikbaar bedrag per student

Het budget dat de Vlaamse regering ter beschikking stelt van de hogescholen kan worden gerelateerd aan het aantal studenten. Het bekomen resultaat is het gemiddeld beschikbaar bedrag per student⁵.

Het gemiddeld beschikbaar bedrag per financierbare student daalde in de periode 1996-1998. Daarna is een stijgende tendens te zien. Het keerpunt vanaf 1999 is hoofdzakelijk het resultaat van een jaarlijkse bijkomende input van middelen door de Vlaamse regering.

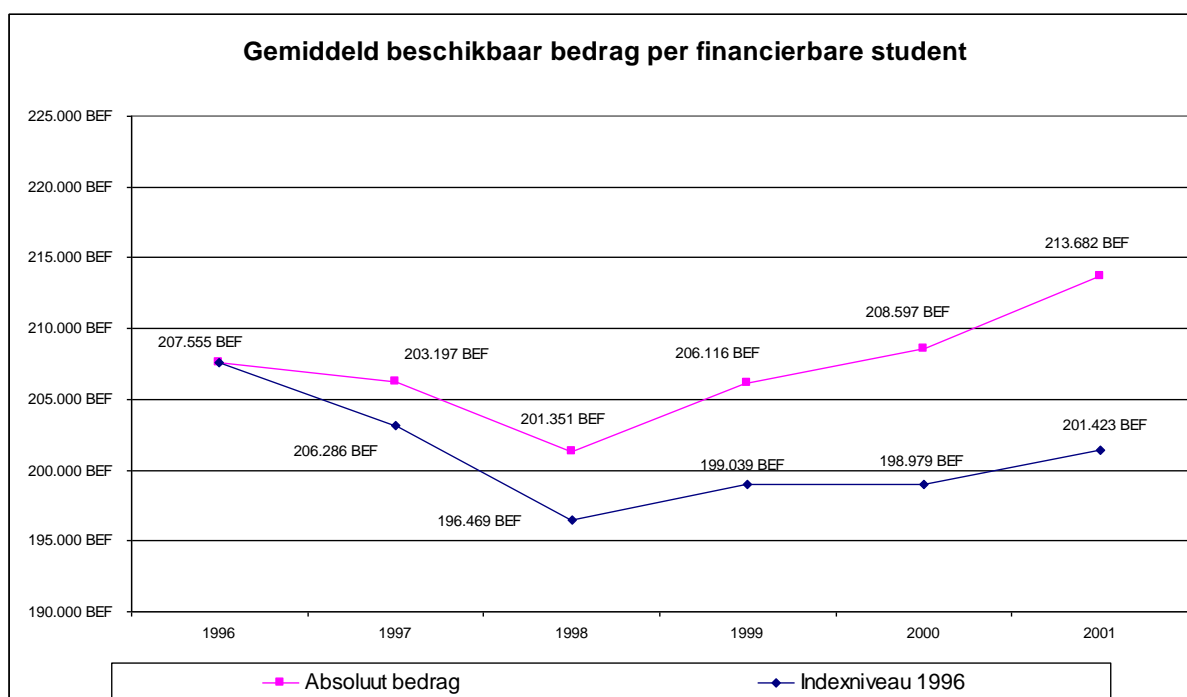
Volgende tabel geeft de berekeningswijze van het gemiddeld beschikbaar bedrag per financierbare student.

Globaal budget		Aantal financierbare studenten		Gemiddeld beschikbaar bedrag per student		
		Datum	Aantal	Absoluut	Jaarlijks groei%	Index 1996 = 100
1996	18.283.709.542 BEF	01-02-1996	88.091,0	207.555 BEF		100,0 %
1997	18.556.375.569 BEF	01-02-1997	89.954,5	206.286 BEF	- 0,6 %	99,4 %
1998	18.676.792.749 BEF	01-02-1998	92.757,5	201.351 BEF	- 2,4 %	97,0 %
1999	19.471.296.851 BEF	01-02-1999	94.467,5	206.116 BEF	+ 2,4 %	99,3 %
2000	20.012.405.338 BEF	01-02-2000	95.938,0	208.597 BEF	+ 1,2 %	100,5 %
2001	20.603.300.000 BEF	01-02-2001	96.420,5	213.682 BEF	+ 2,4 %	103,0 %

Om de reële koopkracht van het gemiddeld beschikbaar bedrag per financierbare student over de verschillende jaren heen beter met elkaar te kunnen vergelijken, werd in de hiernavolgende tabel het globale budget van de betrokken jaren omgerekend naar het indexniveau 1996. Vervolgens werd dit herberekende globaal budget gedeeld door het aantal financierbare studenten op 01 februari van het lopende jaar.

Globaal budget op indexniveau 1996		Aantal financierbare studenten		Gemiddeld beschikbaar bedrag per student		
		Datum	Aantal	Absoluut bedrag	Jaarlijks groei%	Index 1996 = 100
1996	18.283.709.542 BEF	01-02-1996	88.091,0	207.555 BEF		100,0 %
1997	18.278.476.557 BEF	01-02-1997	89.954,5	203.197 BEF	- 2,1 %	97,9 %
1998	18.223.959.224 BEF	01-02-1998	92.757,5	196.469 BEF	- 3,3 %	94,7 %
1999	18.802.751.433 BEF	01-02-1999	94.467,5	199.039 BEF	+ 1,3 %	95,9 %
2000	19.089.618.036 BEF	01-02-2000	95.938,0	198.979 BEF	- 0,0 %	95,9 %
2001	19.421.294.319 BEF	01-02-2001	96.420,5	201.423 BEF	+ 1,2 %	97,0 %

De ontwikkeling van het gemiddeld beschikbaar bedrag wijst duidelijk op een erosie van het reële beschikbare budget per student. Deze erosie situeert zich het sterkst in de jaren 1997 en 1998. In de jaren 1999 en 2001 herstelde de vroegere koopkracht zich ten dele. Niettemin is het duidelijk dat het globale budget de stijging van de studentenpopulatie onvoldoende volgde om het reële beschikbare budget per student van 1996 te handhaven.

Bovenstaande grafiek toont duidelijk aan dat alhoewel het gemiddeld beschikbaar bedrag per financierbare student in absolute termen de laatste jaren een aanzienlijke groei kende er toch een groeiende kloof is ontstaan met het naar de index van 1996 omgerekende bedrag.

5 Het gemiddeld bedrag per financierbare student werd berekend door het globaal budget te delen door het aantal financierbare studenten op 1 februari van het betreffende jaar.

3 Financiële analyse van de jaarrekeningen van de hogescholen

3.1 Consolidatie en vergelijkbaarheid

De financiële analyse wordt uitgevoerd op de geconsolideerde⁶ gegevens van 23 hogescholen. Zoals reeds eerder gemeld fuseerden de Katholieke Hogeschool voor Lerarenopleiding en Bedrijfsmanagement Oost-Vlaanderen, de Sociale Hogeschool Katholiek Vormingscentrum voor Maatschappelijk Werk, de Hogeschool voor Economisch en Grafisch Onderwijs en de Katholieke Hogeschool voor Gezondheidszorg Oost-Vlaanderen per 01 januari 2001 tot de Arteveldehogeschool. Hogeschool Gent sloopte met ingang van 24 september 2001 de Mercator Hogeschool Provincie Oost-Vlaanderen op.

Per hogeschool worden ook enkele financiële kengetallen weergegeven. Dit moet de hogescholen toelaten hun financiële gegevens te vergelijken met de informatie van de andere hogescholen. De gegevens die Hogeschool Gent bezorgde, werden op een aantal vlakken aangepast teneinde rekening te houden met de uit het overzicht verdwenen Mercatorhogeschool voor het gedeelte van het boekjaar 2001 dat aan de fusie voorafging. Hierdoor zullen een aantal financiële kengetallen voor Hogeschool Gent afwijken van de waarden die de hogeschool louter op basis van haar eigen jaarrekening zou bekomen.

Bij het opstarten van de Arteveldehogeschool op 01 januari 2001 werden een aantal activa en passiva van de aan de fusie deelnemende hogescholen niet mee overgedragen aan de nieuwe vzw Arteveldehogeschool. Deze activa en passiva werden intussen overgedragen aan de vzw patrimoniumvennootschap Frey. Deze operatie heeft uiteraard zijn weerslag op de geconsolideerde cijfers. De beginbalans van de Arteveldehogeschool komt derhalve niet overeen met de waarden waarvoor de gefuseerde partners opgenomen werden in de geconsolideerde jaarrekening 2000. Dit vertaalt zich dan ook in de jaarrekening van de Arteveldehogeschool en in de geconsolideerde waarden bij de afsluiting van boekjaar 2001.

In het verleden werden de jaarrekeningen van de hogescholen die fuseerden, met terugwerkende kracht geconsolideerd. Voor de hogescholen die in 2001 fuseerden is dat niet gebeurd. Voor de Arteveldehogeschool zou een vergelijking van de gegevens van het boekjaar 2001 met de geconsolideerde gegevens uit het verleden tot verkeerde conclusies kunnen leiden.

⁶ Conform met de huidige regelgeving verstrekken de hogescholen geen informatie over de transacties die ze uitvoeren met andere hogescholen. Daardoor is het onmogelijk om de geconsolideerde financiële informatie te corrigeren voor de vorderingen en schulden of de opbrengsten en kosten die verband houden met verrichtingen tussen de hogescholen onderling. Deze onderlinge transacties blijven beperkt in omvang, daardoor geeft de geconsolideerde informatie toch een getrouw beeld van het vermogen en de financiële positie van de hogeschoolsector.

3.2 Geconsolideerde resultatenrekening⁷

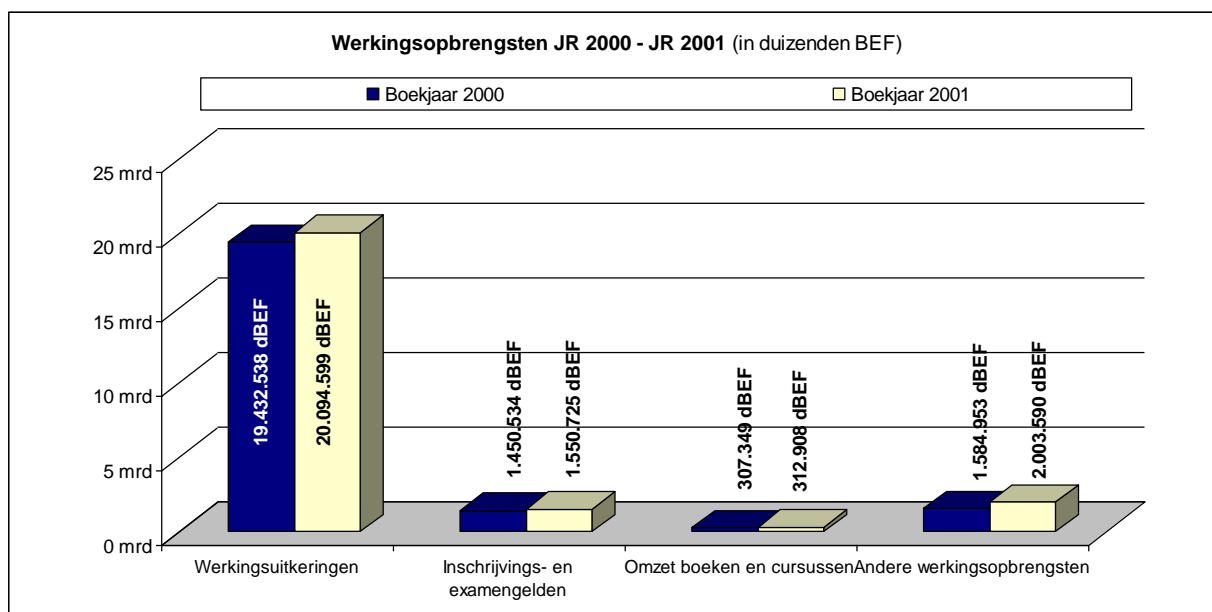
Geconsolideerde resultatenrekening (jaarrekeningen 1997 - 1998 - 1999 - 2000 - 2001, begroting 2001)							
	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
		1997	1998	1999	2000	2001	2001
(in duizenden BEF)							
I. Werkingsopbrengsten	70/74	20.108.229	20.858.347	22.082.032	22.777.958	23.964.612	23.105.459
A.1. Werkingsuitkeringen (toelichting XII.A.)	700	17.612.487	17.955.483	18.781.150	19.432.538	20.094.599	19.857.354
A.2. Inschrijvings- en examengelden	701/2	1.154.594	1.260.558	1.334.574	1.450.534	1.550.725	1.458.105
A.3. Omzet boeken en cursussen	703	253.579	280.028	300.952	307.349	312.908	279.536
A.4. Sociale toelagen	704	58	0	0	0	28	0
B. Voorraadwijzigingen (toename +, afname -)	71	0	0	0	0	0	0
C. Geproduceerde vaste activa	72	0	0	1.905	2.585	2.762	2.716
D. Andere werkingsopbrengsten (toelichting XII.B)	74	1.087.511	1.362.278	1.663.451	1.584.953	2.003.590	1.507.747
II. Werkingskosten (-)	60/64	19.039.234	20.041.435	21.048.062	22.130.183	23.463.156	23.256.960
A. Verbruikte goederen	60	273.083	323.646	316.592	310.523	465.712	319.511
B. Diensten en diverse goederen	61	2.719.496	3.061.675	3.264.076	3.427.483	3.598.656	3.589.429
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (toelichting XII.C.2.)	62	15.057.727	15.572.221	16.200.841	16.898.131	17.814.258	17.957.690
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	630	615.134	835.919	962.204	1.098.638	1.212.526	1.274.759
E. Waardeverminderingen op voorraden en werkingvorderingen (toevoegingen +, terugnemingen -) (toelichting XII.D)	631/4	4.022	7.096	5.175	4.349	11.643	785
F. Voorzieningen voor risico's en kosten (toevoegingen +, bestedingen en terugnemingen -) (toelichting XII.C.3. en E.)	635/7	294.914	158.235	206.934	304.360	291.965	43.155
G. Andere werkingskosten (toelichting XII.F.)	640/8	74.858	82.642	92.240	86.699	68.396	71.086
H. Als herstructureringskosten geactiveerde werkingskosten (-)	649	0	0	0	0	0	545
III. Werkingsoverschot/(werkingstekort)	70/64	1.068.995	816.912	1.033.970	647.775	501.456	(151.501)
IV. Financiële opbrengsten	75	168.009	232.138	247.850	380.133	446.699	389.032
A. Opbrengsten uit financiële vaste activa	750	4.581	4.650	5.380	1.450	11.878	0
B. Opbrengsten uit vlottende activa	751	78.922	117.870	115.034	200.770	229.133	125.049
C. Andere financiële opbrengsten (toelichting XIII.A.)	752/9	84.506	109.618	127.436	177.913	205.689	263.983
V. Financiële kosten (-)	65	96.502	101.123	104.070	131.960	134.311	141.345
A. Kosten van schulden (toelichting XIII.B.)	650	90.052	96.883	94.669	108.264	107.781	136.612
B. Waardeverminderingen op vlottende activa andere dan bedoeld onder II.E. (toevoegingen +, terugnemingen -) (toelichting XIII.C.)	651	1.887	444	721	4.645	9.089	0
C. Andere financiële kosten (toelichting XIII.E.)	652/9	4.563	3.796	8.680	19.051	17.441	4.733
VI. Overschot/(tekort) uit de gewone activiteiten	70/65	1.140.501	947.927	1.177.750	895.948	813.844	96.185
VII. Uitzonderlijke opbrengsten	76	175.007	59.693	48.594	377.959	213.739	40.591
VIII. Uitzonderlijke kosten (-)	66	75.005	14.850	19.774	45.780	100.790	5.211
IX. Overschot/(tekort) van het boekjaar	70/66	1.240.502	992.770	1.206.571	1.228.128	926.793	131.565

⁷ Citaat uit het BVR betreffende de beleidsboekhouding, de jaarrekening en het rekeningenstelsel voor de hogescholen en de vzw's sociale voorzieningen – art. 10. "Alle posten van de jaarrekening worden in duizenden Belgische franken uitgedrukt." Om de relatie tussen de geconsolideerde resultatenrekening en deze tekst te leggen werden de bedragen uit de geconsolideerde resultatenrekening overgenomen en werd er (000) BEF aan toegevoegd.

3.2.1 Geconsolideerde werkingsopbrengsten

3.2.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2000 - 2001

De horizontale analyse heeft tot doel na te gaan hoe de financiële gegevens evolueerden in de tijd. De 23 hogescholen realiseerden in het boekjaar 2001 een geconsolideerde werkingsopbrengst van ongeveer 24 miljard BEF. De vergelijking van de (belangrijkste) rubrieken van de werkingsopbrengsten van de geconsolideerde jaarrekeningen 2000 en 2001 wordt in onderstaande grafiek weergegeven.

Tijdens het boekjaar 2001 groeiden de geconsolideerde werkingsopbrengsten met 5,2 %. In absolute bedragen is dit een toename met 1,2 miljard BEF (zie volgende tabel⁸).

Werkingsopbrengsten	Codes	Boekjaar	Boekjaar	JR01-JR00	JR01-JR00
		2000	2001	Absoluut verschil	Relatief verschil
<i>(in duizenden BEF)</i>					
I. Werkingsopbrengsten	70/74	22.777.958	23.964.612	+ 1.186.654	+ 5,2 %
Werkingsuitkeringen	700	19.432.538	20.094.599	+ 662.061	+ 3,4 %
Inschrijvings- en examengelden	701/2	1.450.534	1.550.725	+ 100.191	+ 6,9 %
Omzet boeken en cursussen	703	307.349	312.908	+ 5.560	+ 1,8 %
Sociale toelagen	704	0	28	+ 28	VB = 0
Voorraadwijzigingen (toename +, afname -)	71	0	0	+ 0	VB = 0
Geproduceerde vaste activa	72	2.585	2.762	+ 177	+ 6,8 %
Andere werkingsopbrengsten	74	1.584.953	2.003.590	+ 418.637	+ 26,4 %

⁸ JR = jaarrekening, BG = begroting, VB = vorig boekjaar

De hoofdbron van de werkingsopbrengsten, nl. de “Werkingsuitkeringen” neemt het leeuwenaandeel van deze toename voor haar rekening. De hogescholen realiseerden de meeropbrengst hoofdzakelijk bij de volgende drie componenten: “Werkingsuitkeringen enveloppe (HF-BFS-BOBE)”, “Terugbetaling TBS 55+ ov” en in mindere mate “Terugbetaling kinéfonds”.

Niettegenstaande de daling van het aantal financierbare studenten (- 0,2%) kent de opbrengst uit “Inschrijvings- en examengelden” een opmerkelijke groei (+ 6,9%).

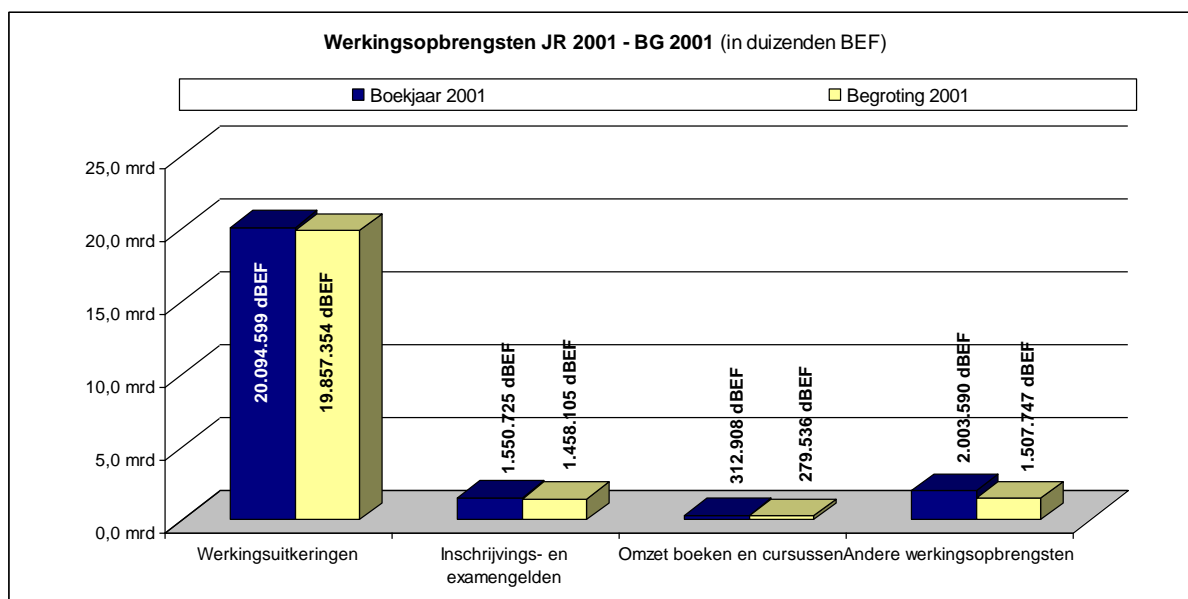
Ondanks de lichte daling van het aantal financierbare studenten en ondanks het feit dat een aantal hogescholen het uitbesteden van de cursus- en boekenverkoop stapsgewijze verder uitbouwen, kent de “Omzet boeken en cursussen” in vergelijking met het boekjaar 2000 toch nog een groei van 1,8 %.

Tijdens het boekjaar 2001 realiseerden de hogescholen 26,4 % meer “Andere werkingsopbrengsten”. Dit zijn opbrengsten die de hogescholen realiseren uit subsidies, verkopen van pedagogisch materiaal, nevenactiviteiten, huuropbrengsten, giften,...

3.2.1.2 Horizontale analyse: begroting 2001 – jaarrekening 2001

Bij het opstellen van de begroting maken de hogescholen meestal een voorzichtige raming van de opbrengsten. Deze werkwijze resulteert jaarlijks in hogere geconsolideerde werkingsopbrengsten in de jaarrekening t.o.v. de geraamde werkingsopbrengsten. In het boekjaar 2001 is dezelfde tendens vast te stellen, de geconsolideerde werkingsopbrengsten liggen 3,7 % boven de gebudgetteerde werkingsopbrengsten.

Werkingsopbrengsten	Codes	Boekjaar	Begroting	JR01-BG01	JR01-BG01
		2001	2001	Absoluut verschil	Relatief verschil
<i>(in duizenden BEF)</i>					
I. Werkingsopbrengsten	70/74	23.964.612	23.105.459	+ 859.153	+ 3,7 %
Werkingsuitkeringen	700	20.094.599	19.857.354	+ 237.245	+ 1,2 %
Inschrijvings- en examengelden	701/2	1.550.725	1.458.105	+ 92.620	+ 6,4 %
Omzet boeken en cursussen	703	312.908	279.536	+ 33.372	+ 11,9 %
Sociale toelagen	704	28	0	+ 28	BG = 0
Voorraadwijzigingen (toename +, afname -)	71	0	0	+ 0	BG = 0
Geproduceerde vaste activa	72	2.762	2.716	+ 46	+ 1,7 %
Andere werkingsopbrengsten	74	2.003.590	1.507.747	+ 495.843	+ 32,9 %

In het boekjaar 2001 zijn de hogere “Werkingsuitkeringen” (+ 237 245 (000) BEF) verantwoordelijk voor ongeveer 28 % van de meeropbrengst in de jaarrekening. Dit is het resultaat van een grotere enveloppe ontvangen van de overheid in vergelijking met de enveloppe gebruikt bij het opstellen van de begroting. De “Andere werkingsopbrengsten” leveren 495 843 (000) BEF meer op dan in de begroting voorzien en verklaren 58% van de totale meeropbrengst aan werkingsopbrengsten.

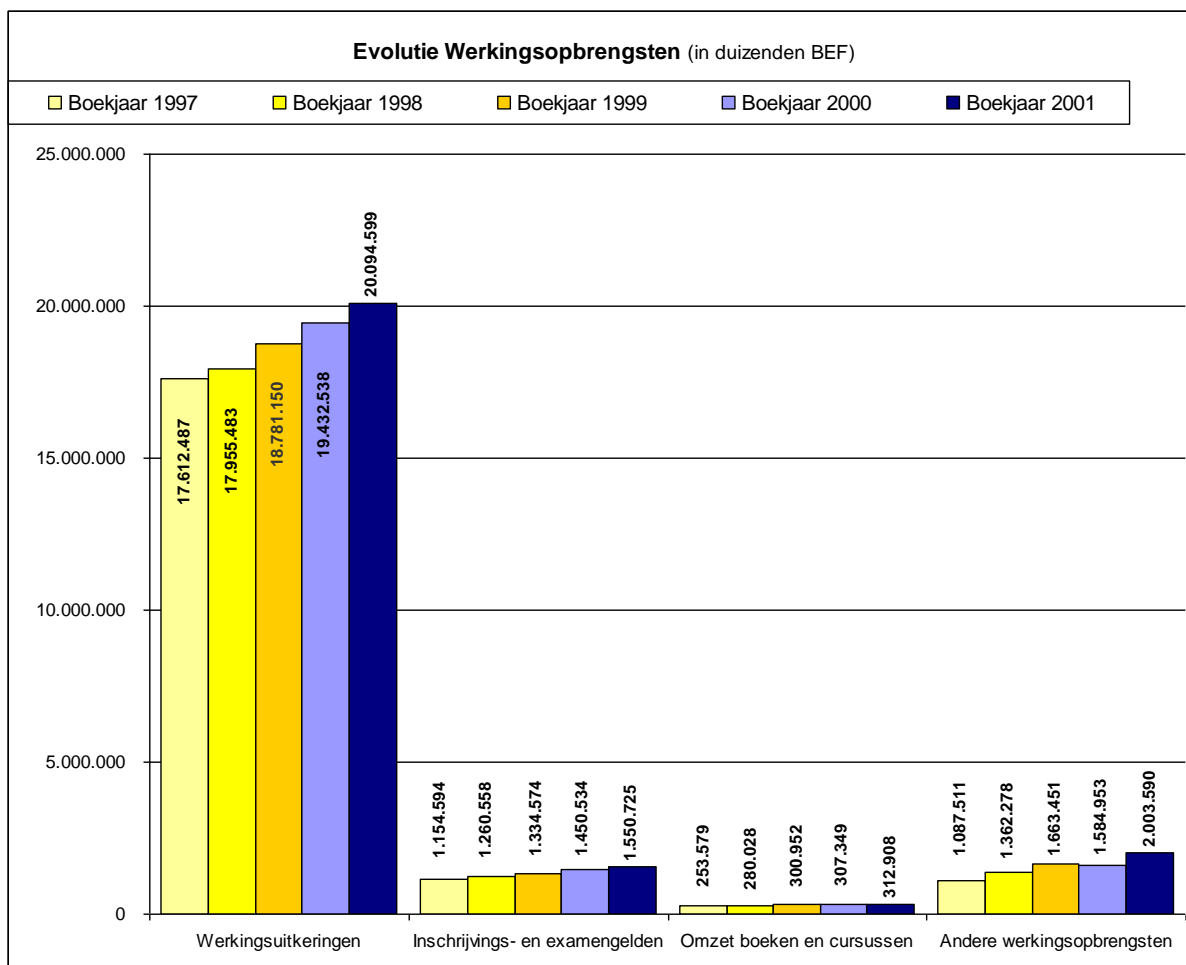
De hogere opbrengsten uit inschrijvings- en examengelden worden door de hogescholen toegeschreven aan de voorzichtige raming bij de begrotingsopmaak.

De omzet boeken en cursussen is 11,9 % hoger dan geraamd in de begroting 2001.

De hogescholen boekten in de jaarrekening 2001 32,9 % meer “andere werkingsopbrengsten” dan gebudgetteerd. Door het eenmalig karakter van een deel van de activiteiten en de onzekerheid verbonden aan het binnen halen van projecten (i.v.m. maatschappelijke dienstverlening of wetenschappelijk onderzoek) worden deze opbrengsten, door het merendeel van de hogescholen, elk jaar te laag gebudgetteerd.

3.2.1.3 Horizontale analyse: jaarrekening 1997 - 2001

De evolutie -periode 1997-2001- van de vier belangrijkste componenten van de werkingsopbrengsten wordt hieronder grafisch voorgesteld:

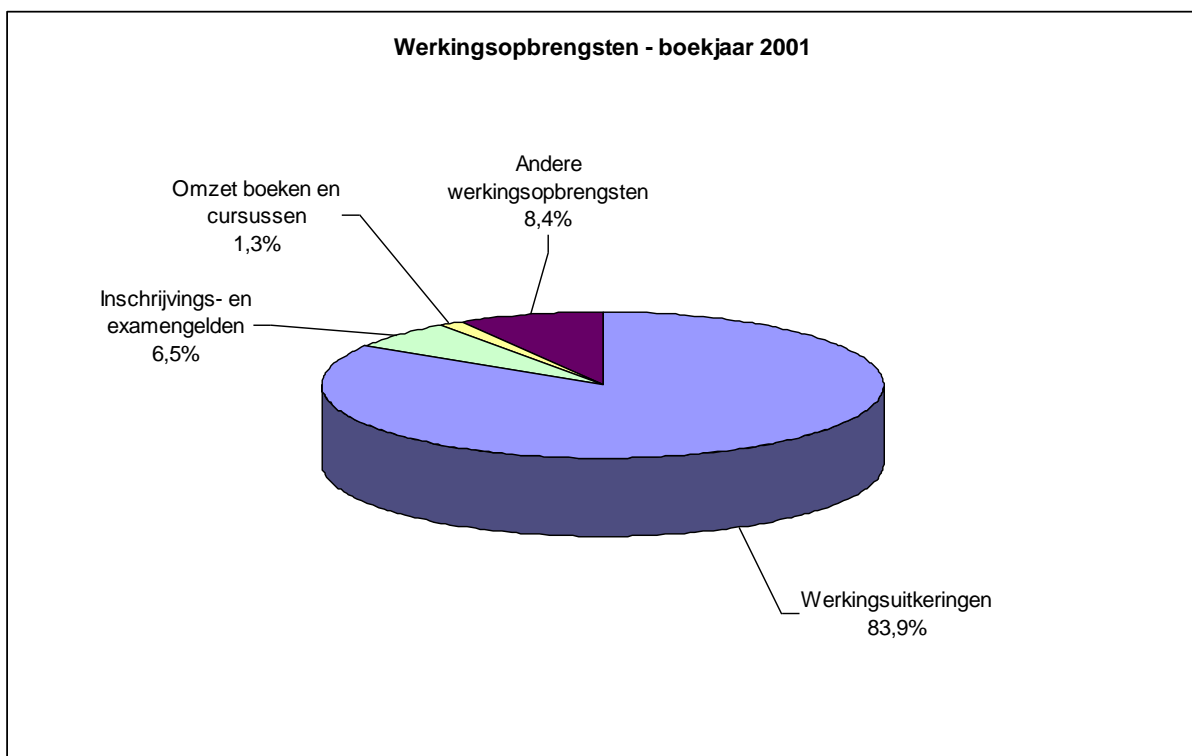
Werkingsopbrengsten	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
		1997	1998	1999	2000	2001
(in duizenden BEF)						
I. Werkingsopbrengsten	70/74	20.108.229	20.858.347	22.082.032	22.777.958	23.964.612
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 750.118	+ 1.223.686	+ 695.926	+ 1.186.654
Jaarlijks groeipercentage			+ 3,7 %	+ 5,9 %	+ 3,2 %	+ 5,2 %
Index: 1997 = 100			103,7	109,8	113,3	119,2
A.1. Werkingsuitkeringen	700	17.612.487	17.955.483	18.781.150	19.432.538	20.094.599
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 342.996	+ 825.667	+ 651.388	+ 662.061
Jaarlijks groeipercentage			+ 1,9 %	+ 4,6 %	+ 3,5 %	+ 3,4 %
Index: 1997 = 100			101,9	106,6	110,3	114,1
A.2. Inschrijvings- en examengelden	701/2	1.154.594	1.260.558	1.334.574	1.450.534	1.550.725
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 105.964	+ 74.016	+ 115.959	+ 100.191
Jaarlijks groeipercentage			+ 9,2 %	+ 5,9 %	+ 8,7 %	+ 6,9 %
Index: 1997 = 100			109,2	115,6	125,6	134,3
A.3. Omzet boeken en cursussen	703	253.579	280.028	300.952	307.349	312.908
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 26.449	+ 20.924	+ 6.397	+ 5.560
Jaarlijks groeipercentage			+ 10,4 %	+ 7,5 %	+ 2,1 %	+ 1,8 %
Index: 1997 = 100			110,4	118,7	121,2	123,4
D. Andere werkingsopbrengsten	74	1.087.511	1.362.278	1.663.451	1.584.953	2.003.590
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 274.767	+ 301.173	- 78.498	+ 418.637
Jaarlijks groeipercentage			+ 25,3 %	+ 22,1 %	- 4,7 %	+ 26,4 %
Index: 1997 = 100			125,3	153,0	145,7	184,2

De horizontale analyse van de werkingsopbrengsten van de 5 voorbije boekjaren leidt tot volgende vaststellingen:

- ◆ De geconsolideerde werkingsopbrengsten groeien jaarlijks aan. T.o.v. het boekjaar 1997 groeiden de werkingsopbrengsten met 19,2 %.
- ◆ In absolute bedragen is de groei van de werkingsuitkeringen de belangrijkste bron van meeropbrengsten. Deze werden enerzijds gerealiseerd door de jaarlijkse indexering van de enveloppe en de bijkomende input van financiële middelen door de Vlaamse regering.
- ◆ T.o.v. het boekjaar 1997 stegen de opbrengsten uit inschrijvings- en examengelden met 34,3 %. De stijging van het aantal hogeschoolstudenten, de verhoging van de inschrijvingsgelden in sommige hogescholen en de indexering ervan kunnen deze groei verklaren.
- ◆ De “Omzet boeken en cursussen” groeide met 23,4 %. De jaarlijkse groei vertoont echter een vertraging. Door de tendens om de boekenverkoop uit te besteden moet er voor de toekomst rekening gehouden worden met een verdere vertraging van de opbrengstgroei of zelfs met een opbrengstdaling.
- ◆ In de periode 1997-2001 was de component “Andere werkingsopbrengsten” de snelst groeiende bron van de geconsolideerde werkingsopbrengsten. In de beschouwde periode steeg deze opbrengst met 84,2 %. Voor de hogescholen was dit een belangrijke bron van bijkomende werkingsmiddelen. Enkel in het boekjaar 2000 kende de opbrengst ervan een terugval. In 2001 hervond de groeitrend van deze opbrengstencomponent zijn vroegere elan.

3.2.1.4 Verticale analyse: jaarrekening 2001

De hogescholen realiseren de geconsolideerde werkingsopbrengsten hoofdzakelijk met de opbrengsten van 4 rubrieken. De financiële middelen die de hogescholen ontvangen van de overheid (werkingsuitkeringen) blijven de belangrijkste opbrengstenbron. In vergelijking met vorig boekjaar is het aandeel van de andere werkingsopbrengsten in de totale werkingsopbrengsten gestegen met 1,4% ten koste van het aandeel van de werkingsuitkeringen dat met 1,4 % daalde.

3.2.1.5 Verticale analyse: jaarrekening 1997 - 2001

De structuuranalyse van de geconsolideerde werkingsopbrengsten toont een dalend aandeel van de “Werkingsuitkeringen”. Het opbrengstaandeel van de “Inschrijvings- en examengelden” en van de “Andere werkingsopbrengsten” groeide in de periode 1997-2001. De hogescholen leverden dus belangrijke inspanningen om derde geldstromen te creëren en/of uit te breiden. Het opbrengstaandeel van “Omzet boeken en cursussen” stagneerde in de beschouwde periode. De tendens tot het uitbesteden van de verkoop van boeken en cursussen die in heel wat hogescholen leeft, gecombineerd met een stijgende studentenpopulatie als compenserende bron, lijkt hiervoor een passende verklaring.

Werkingsopbrengsten	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
		1997	1998	1999	2000	2001	2001
<i>Verticale analyse - % aandeel in de Werkingsopbrengsten</i>							
I. Werkingsopbrengsten	70/74	20.108.229	20.858.347	22.082.032	22.777.958	23.964.612	23.105.459
Werkingsuitkeringen	700	87,6 %	86,1 %	85,1 %	85,3 %	83,9 %	85,9 %
Inschrijvings- en examengelden	701/2	5,7 %	6,0 %	6,0 %	6,4 %	6,5 %	6,3 %
Omzet boeken en cursussen	703	1,3 %	1,3 %	1,4 %	1,3 %	1,3 %	1,2 %
Sociale toelagen	704	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Voorraadwijzigingen (toename +, afname -)	71	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Geproduceerde vaste activa	72	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Andere werkingsopbrengsten	74	5,4 %	6,5 %	7,5 %	7,0 %	8,4 %	6,5 %

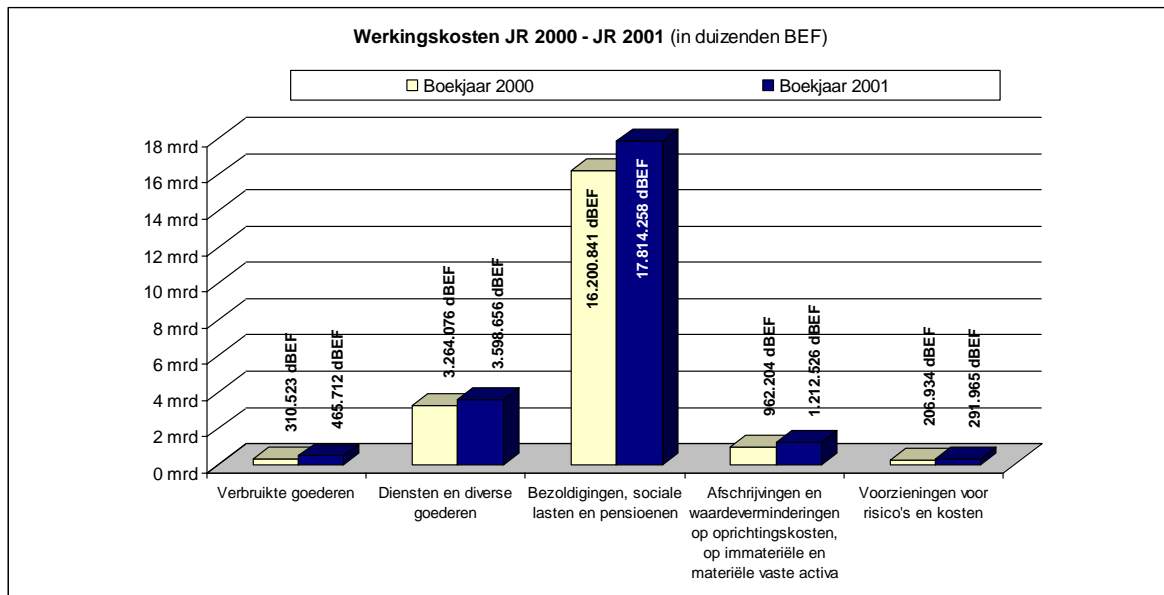
3.2.1.6 Verticale analyse: begroting 2001 – jaarrekening 2001

De samenstelling van de werkingsopbrengsten in de jaarrekening 2001 benadert de begrote structuur van de werkingsopbrengsten. De verticale analyse toont een lichte overschatting van het begrote aandeel van de “Werkingsuitkeringen” en een onderschatting van het gebudgetteerde aandeel van de overige rubrieken in de werkingsopbrengsten”.

3.2.2 Geconsolideerde werkingskosten⁹

3.2.2.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2000 - 2001

Tijdens het boekjaar 2001 maakten de 23 hogescholen ongeveer 23,46 miljard BEF werkingskosten. Voor de 5 belangrijkste kostenrubrieken wordt in onderstaande grafiek een vergelijking gemaakt tussen de werkelijke kost opgenomen in de geconsolideerde resultatenrekening 2000 en 2001.

Tijdens het boekjaar 2001 stegen de werkingskosten met 6 % of 1,3 miljard BEF. De toename van de werkingskosten situeert zich in bijna alle rubrieken. De grootste kostenpost, de bezoldigingen, groeide minder snel dan de totale werkingskosten. In absolute termen zijn de bezoldigingskosten wel verantwoordelijk voor 68,7 % van de aangroei van de werkingskosten.

Werkingskosten	Codes	Boekjaar	Boekjaar	JR01-JR00	JR0-JR00
		2000	2001	Absoluut verschil	Relatief verschil
(in duizenden BEF)					
II. Werkingskosten	60/64	22.130.183	23.463.156	+ 1.332.973	+ 6,0 %
A. Verbruikte goederen	60	310.523	465.712	+ 155.189	+ 50,0 %
B. Diensten en diverse goederen	61	3.427.483	3.598.656	+ 171.173	+ 5,0 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	16.898.131	17.814.258	+ 916.127	+ 5,4 %
D. Afschrijvingen en waardevermind. op OPK, IMVA en MVA	630	1.098.638	1.212.526	+ 113.888	+ 10,4 %
E. Waardeverminderingen op voorraden en werkingsvord.	631/4	4.349	11.643	+ 7.294	+ 167,7 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/7	304.360	291.965	- 12.396	- 4,1 %
G. Andere werkingskosten	640/8	86.699	68.396	- 18.303	- 21,1 %
H. Als herstructureringskosten geactiveerde werkingskosten	649	0	0	+ 0	VB = 0

⁹ Een aantal oorspronkelijke inrichtende machten bleven eigenaar van de gebouwen en stellen bijvoorbeeld d.m.v. een "gebruiksovereenkomst om niet" deze gebouwen ter beschikking van de nieuwe hogeschool. Dit leidt tot een onderschatting van de afschrijvingskosten en/of de huurkosten opgenomen in de resultatenrekeningen.

Ondanks de tendens om de verkoop van cursussen en boeken uit te besteden, steeg de opbrengst ervan. De toename van de kosten voor “Verbruikte goederen” kan hier voor een deel aan toegeschreven worden. Bovendien gaat de toename van de “Andere werkingsopbrengsten” gepaard met een vermeerdering aan de kostenzijde en vormt hierdoor de belangrijkste verklaring voor de toename van de kosten voor “Verbruikte goederen”.

De kosten voor “Diensten en diverse goederen” groeiden aan met 5 %. De toename van de kosten wordt toegeschreven aan hogere honoraria van externe lesgevers, extra kosten gelieerd aan projecten van maatschappelijke dienstverlening en wetenschappelijk onderzoek, hogere budgetten voor communicatie, public relations, en organisatie van studiereizen in eigen beheer,...

De kosten voor “Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen” groeiden tijdens het boekjaar 2001 o.a. door de uitbreiding van het personeelsbestand, de loonindexering, de toekenning van de biënnales en de loonsverhoging (1%) met ingang van 1 december 2001 in uitvoering van CAO VI. De aangroei werd zowel bij de “Bezoldigingskosten Departement Onderwijs” als bij de bezoldigingskosten die de hogeschool zelf rechtstreeks betaalt vastgesteld.

De jaarlijkse investeringsinspanningen resulteren in een toename van de afschrijvingskosten.

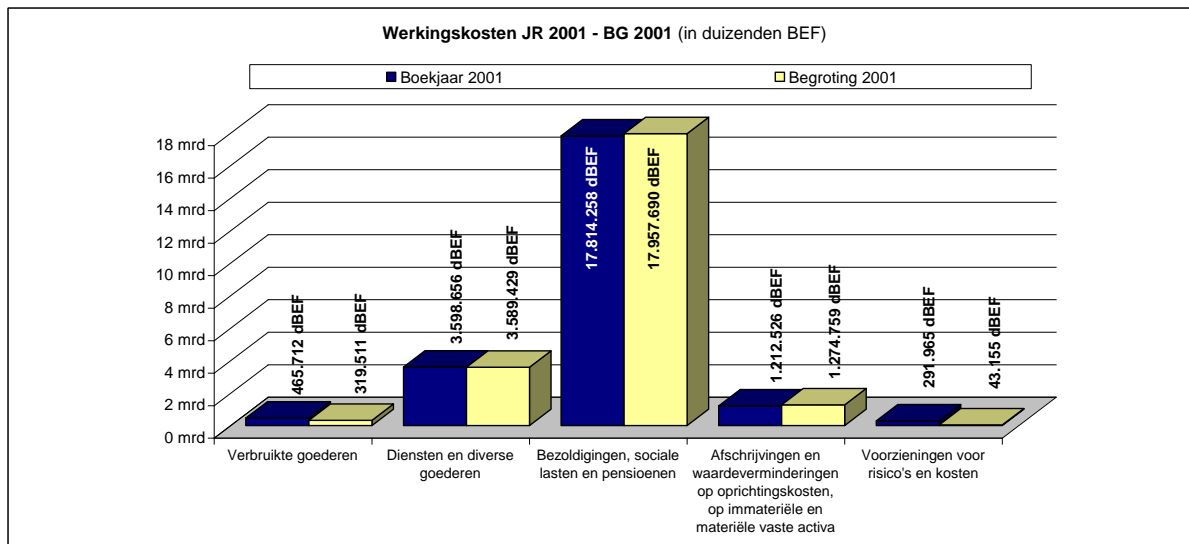
De geconsolideerde kosten voor “Voorzieningen voor risico’s en kosten” daalden met 4,1 % ten opzichte van boekjaar 2000. Niettemin groeiden de balanswaarden van de voorzieningen voor “Pensioenen en soortgelijke verplichtingen”, de voorzieningen voor “Grote herstellings- en onderhoudswerken” en de voorzieningen voor “Overige risico's en kosten” tijdens het boekjaar 2001. Dit wijst erop dat voor elke groep van voorzieningen het geconsolideerde bedrag van de nieuw aangelegde voorzieningen groter was dan de som van de geconsolideerde bestedingen en terugnemingen van voorzieningen.

3.2.2.2 Horizontale analyse: begroting 2001 – jaarrekening 2001

Het gebudgetteerde en geconsolideerde bedrag van de werkingskosten benadert het reële geconsolideerde kostenbedrag. Het werkelijke kostenbedrag is 0,9 % hoger dan het geraamde bedrag, in absolute bedragen stemt dit overeen met een meerkost van 206,2 miljoen BEF.

II. Werkingskosten (-)	Codes	Boekjaar	Begroting	JR01-BG01	JR01-BG01
		2001	2001	Absoluut verschil	Relatief verschil
<i>(duizenden BEF)</i>					
II. Werkingskosten	60/64	23.463.156	23.256.960	+ 206.196	+ 0,9 %
A. Verbruikte goederen	60	465.712	319.511	+ 146.201	+ 45,8 %
B. Diensten en diverse goederen	61	3.598.656	3.589.429	+ 9.227	+ 0,3 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	17.814.258	17.957.690	- 143.432	- 0,8 %
D. Afschrijvingen en waardevermind. op OPK, IMVA en MVA	630	1.212.526	1.274.759	- 62.233	- 4,9 %
E. Waardeverminderingen op voorraden en werkingsvord.	631/4	11.643	785	+ 10.858	+ 1383,2 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/7	291.965	43.155	+ 248.810	+ 576,5 %
G. Andere werkingskosten	640/8	68.396	71.086	- 2.690	- 3,8 %
H. Als herstructureringskosten geactiveerde werkingskosten	649	0	545	- 545	- 100,0 %

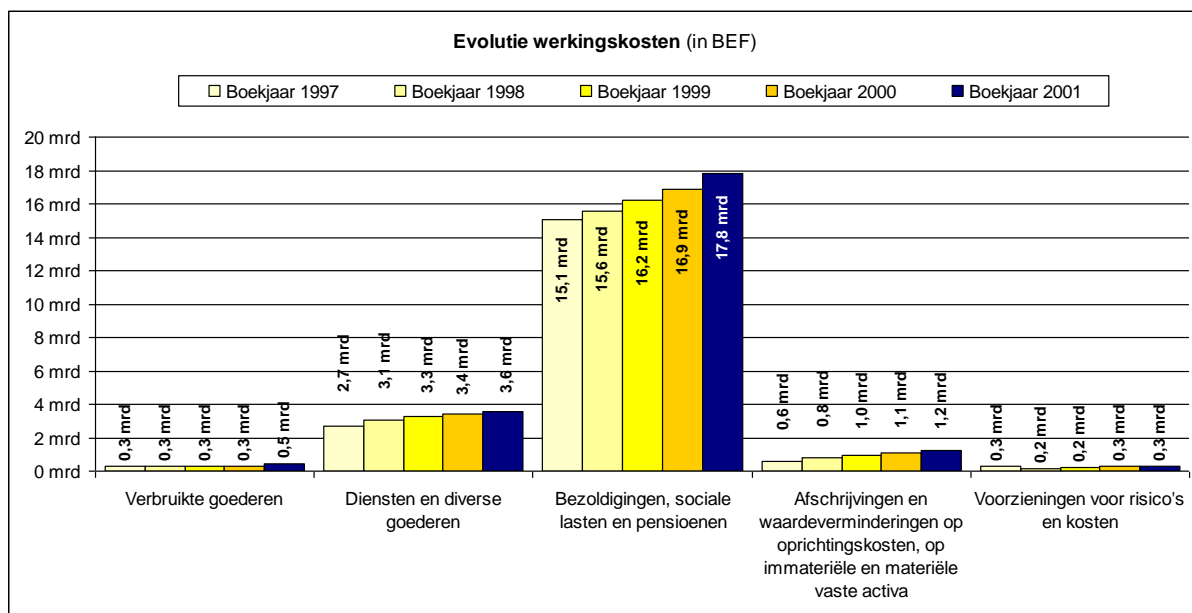
De belangrijkste budgetoverschrijdingen situeren zich bij de “Voorzieningen voor risico’s en kosten” en bij de “Verbruikte goederen”. De kosten voor “Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen” en de afschrijvingskosten bleven in werkelijkheid onder het begrote bedrag en zorgen voor enige kostencompensatie. De lagere dan begrote afschrijvingskosten vinden hun oorzaak in vertragingen opgelopen in de uitvoering van de geplande investeringen.

De grootste afwijking tussen de werkelijke kosten en de geraamde kosten is vast te stellen bij de rubriek “Voorzieningen voor risico's en kosten”. Het afbouwen van de mogelijkheid om in het TBS 55+ ov-stelsel te stappen heeft meer personeelsleden dan voorzien doen besluiten om er een beroep op te doen. Dit verklaart waarom de nood aan bijkomende voorzieningen merkbaar hoger was dan in de begroting voorzien.

3.2.2.3 Horizontale analyse: jaarrekening 1997 - 2001

De totale werkingskosten stegen in elk boekjaar. De belangrijkste kostencomponenten (“Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen”, “Diensten en diverse goederen” en “Afschrijvingen”) verklaren deze tendens. De evolutie van de 5 belangrijkste kostenrubrieken wordt hieronder grafisch weergegeven.

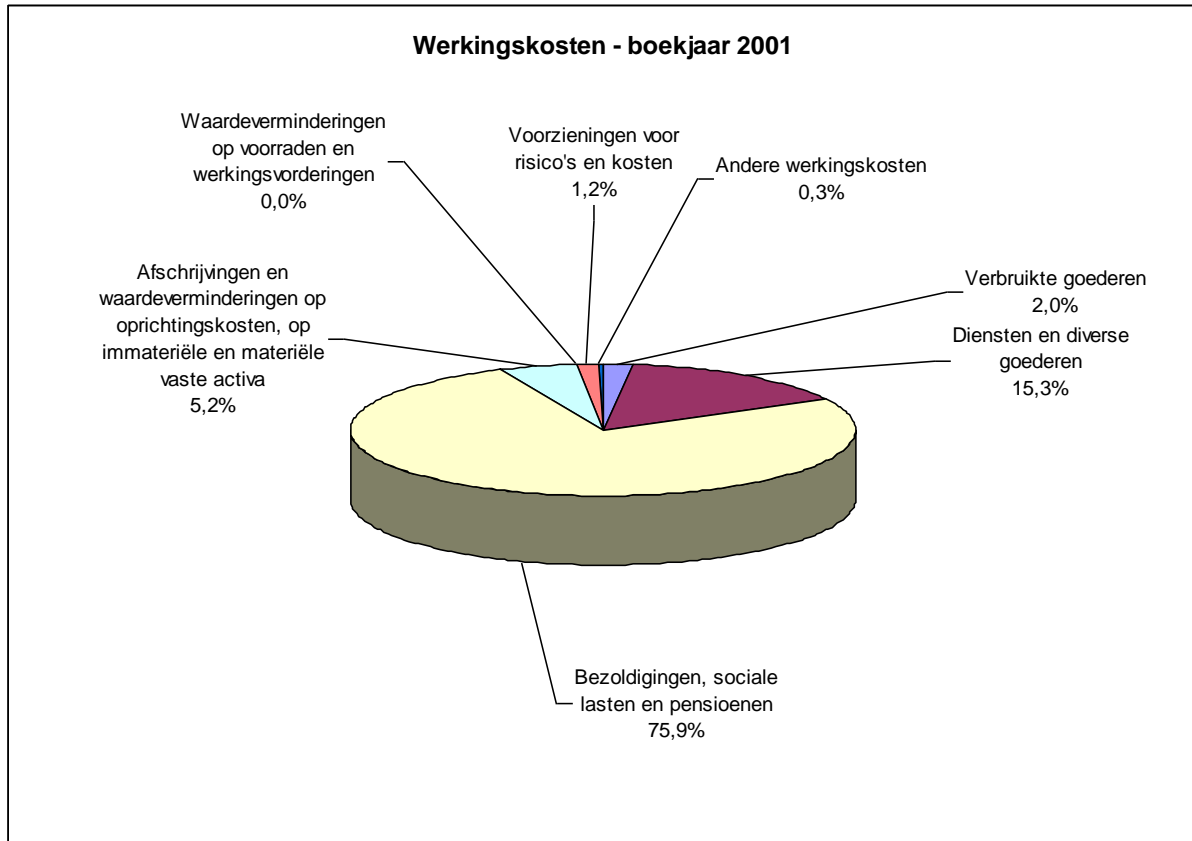
Werkingskosten	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
		1997	1998	1999	2000	2001
(in duizenden BEF)						
II. Werkingskosten	60/64	19.039.234	20.041.435	21.048.062	22.130.183	23.463.156
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 1.002.201	+ 1.006.627	+ 1.082.121	+ 1.332.973
Jaarlijks groeipercentage			+ 5,3 %	+ 5,0 %	+ 5,1 %	+ 6,0 %
Index: 1997 = 100			105,3	110,6	116,2	123,2
A. Verbruikte goederen	60	273.083	323.646	316.592	310.523	465.712
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 50.563	- 7.054	- 6.069	+ 155.189
Jaarlijks groeipercentage			+ 18,5 %	- 2,2 %	- 1,9 %	+ 50,0 %
Index: 1997 = 100			118,5	115,9	113,7	170,5
B. Diensten en diverse goederen	61	2.719.496	3.061.675	3.264.076	3.427.483	3.598.656
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 342.179	+ 202.401	+ 163.407	+ 171.173
Jaarlijks groeipercentage			+ 12,6 %	+ 6,6 %	+ 5,0 %	+ 5,0 %
Index: 1997 = 100			112,6	120,0	126,0	132,3
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	15.057.727	15.572.221	16.200.841	16.898.131	17.814.258
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 514.493	+ 628.620	+ 697.291	+ 916.127
Jaarlijks groeipercentage			+ 3,4 %	+ 4,0 %	+ 4,3 %	+ 5,4 %
Index: 1997 = 100			103,4	107,6	112,2	118,3
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	630	615.134	835.919	962.204	1.098.638	1.212.526
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 220.784	+ 126.285	+ 136.435	+ 113.888
Jaarlijks groeipercentage			+ 35,9 %	+ 15,1 %	+ 14,2 %	+ 10,4 %
Index: 1997 = 100			135,9	156,4	178,6	197,1
E. Waardeverminderingen op voorraden en werkingsvorderingen (+/-)	631/4	4.022	7.096	5.175	4.349	11.643
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 3.074	- 1.922	- 826	+ 7.294
Jaarlijks groeipercentage			+ 76,4 %	- 27,1 %	- 16,0 %	+ 167,7 %
Index: 1997 = 100			176,4	128,7	108,1	289,5
F. Voorzieningen voor risico's en kosten (+/-)	635/7	294.914	158.235	206.934	304.360	291.965
Jaarlijkse absolute mutatie			- 136.679	+ 48.699	+ 97.426	- 12.396
Jaarlijks groeipercentage			- 46,3 %	+ 30,8 %	+ 47,1 %	- 4,1 %
Index: 1997 = 100			53,7	70,2	103,2	99,0
G. Andere werkingskosten	640/8	74.858	82.642	92.240	86.699	68.396
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 7.785	+ 9.598	- 5.541	- 18.303
Jaarlijks groeipercentage			+ 10,4 %	+ 11,6 %	- 6,0 %	- 21,1 %
Index: 1997 = 100			110,4	123,2	115,8	91,4
H. Als herstructureringskosten geactiveerde werkingskosten (-)	649	0	0	0	0	0
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 0	+ 0	+ 0	+ 0
Jaarlijks groeipercentage			VB = 0	VB = 0	VB = 0	VB = 0
Index: 1997 = 100			Basis = 0	Basis = 0	Basis = 0	Basis = 0

Aan de kostenzijde worden voor de periode 1997-2001 volgende tendensen vastgesteld:

- ◆ De totale werkingskosten liggen 23,2 % boven het kostenniveau van 1997. Het groeipercentage schommelt jaarlijks rond de 5 % maar versnelde in 2001 tot 6 %.
- ◆ Twee kostenrubrieken vallen iets lager uit dan in het basisjaar 1997. Het betreft de rubrieken "Voorzieningen voor risico's en kosten" en de "Andere werkingskosten".
- ◆ Het indexcijfer van de rubriek "Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen" is kleiner dan het indexcijfer van de totale werkingskosten. Om de 80/20 loonkostennorm, opgelegd in het hogescholendecreet, te respecteren moesten veel hogescholen de groei van de personeelskosten beperken en zijn sommige hogescholen zelfs overgegaan tot personeelsafvloeiingen.
- ◆ De jaarlijks aangehouden investeringsinspanningen veroorzaken een belangrijke stijging van de afschrijvingskosten. Deze kostenrubriek verdubbelde op 5 jaar tijd in omvang.
- ◆ Aan de kostenzijde is de rubriek "Waardeverminderingen op voorraden en werkingsvorderingen" de snelste groeier. Deze kostenstijging moet nochtans gerelativeerd worden gelet op de eerder beperkte omvang ervan.

3.2.2.4 Verticale analyse: jaarrekening 2001

De structuur van de geconsolideerde werkingskosten wordt hieronder weergegeven. Voor elke component van de werkingskosten wordt het procentueel aandeel in de totale werkingskosten aangeduid. Drie kostencomponenten, nl. de diensten en diverse goederen, de bezoldigingskosten en de afschrijvingskosten nemen samen 96,4 % van de totale werkingskosten voor hun rekening.

3.2.2.5 Verticale analyse: jaarrekening 1997 - 2001

De structuuranalyse van de geconsolideerde werkingskosten toont volgende tendensen:

- een dalend aandeel voor de bezoldigingskosten. Deze evolutie is structureel want ze zet zich jaar na jaar door;
- een stijgend aandeel voor de verbruikte goederen en diverse goederen en de afschrijvingskosten. De evolutie van het stijgende aandeel van de afschrijvingen is, onder invloed van de toegenomen investeringen, eveneens van structurele aard.

Werkingskosten	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
<i>Verticale analyse - % aandeel in de Werkingskosten</i>		1997	1998	1999	2000	2001	2001
II. Werkingskosten	60/64	19.039.234	20.041.435	21.048.062	22.130.183	23.463.156	23.256.960
Verbruikte goederen	60	1,4 %	1,6 %	1,5 %	1,4 %	2,0 %	1,4 %
Diensten en diverse goederen	61	14,3 %	15,3 %	15,5 %	15,5 %	15,3 %	15,4 %
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	79,1 %	77,7 %	77,0 %	76,4 %	75,9 %	77,2 %
Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	630	3,2 %	4,2 %	4,6 %	5,0 %	5,2 %	5,5 %
Waardeverminderingen op voorraden en werkingsoverblijfselen	631/4	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Voorzieningen voor risico's en kosten	635/7	1,5 %	0,8 %	1,0 %	1,4 %	1,2 %	0,2 %
Andere werkingskosten	640/8	0,4 %	0,4 %	0,4 %	0,4 %	0,3 %	0,3 %
Als herstructureringskosten geactiveerde werkingskosten	649	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %

3.2.2.6 Verticale analyse: begroting 2001 – jaarrekening 2001

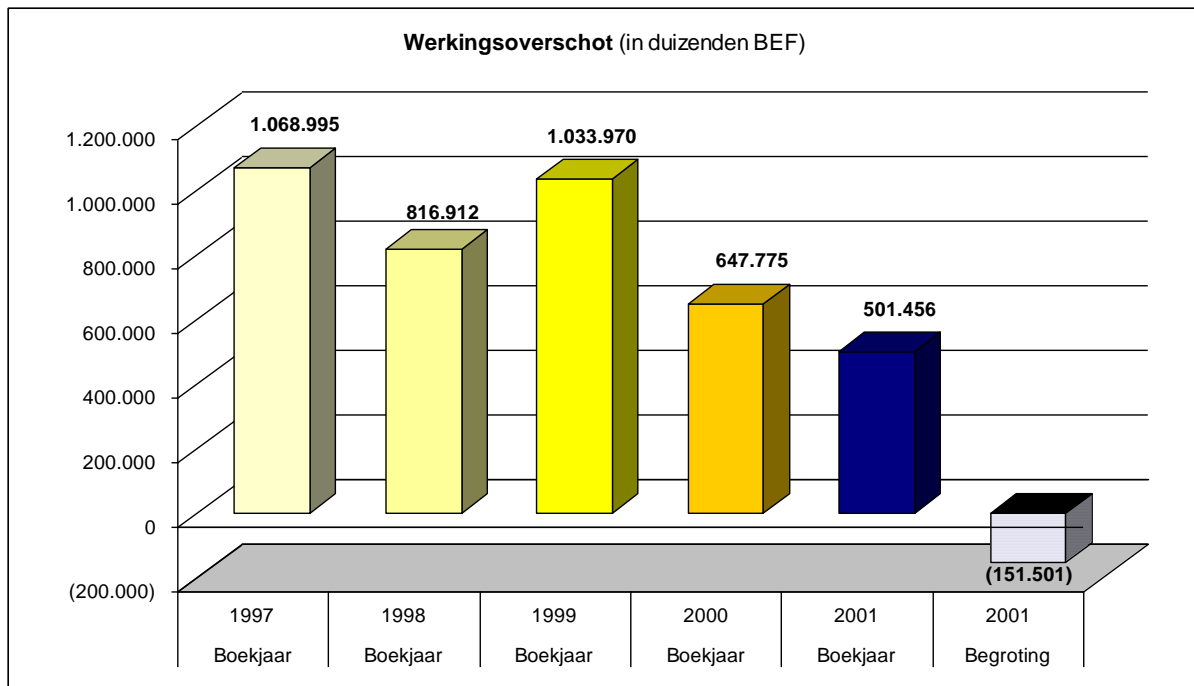
De begrote structuur van de werkingskosten van het jaar 2001 sluit behoorlijk aan bij de werkelijke kostenstructuur. De overschatting van de begrote bezoldigingskosten en de onderschatting van de kosten voor voorzieningen en voor "Verbruikte goederen" - vastgesteld bij de horizontale analyse - komen ook tot uiting in de verticale kostenanalyse.

3.2.3 Geconsolideerd werkingsoverschot / (werkingstekort) | 70/64 |

Het werkingsoverschot is het resultaat dat de hogescholen behalen uit hun courante activiteiten. In het boekjaar 2001 is het behaalde werkingsoverschot beduidend lager dan het behaalde resultaat in 1997. Tijdens de periode 1997-2001 groeiden de werkingskosten (+ 23,2 %) sneller dan de werkingsopbrengsten (+ 19,2 %). Toch realiseerde de globale hogeschoolsector elk jaar een positief werkingsresultaat.

Het werkingsoverschot 2001 is veel gunstiger dan het in de begroting 2001 voorziene werkingstekort. Ook dit is een jaarlijks weerkerende vaststelling. Bij het ramen van de opbrengsten nemen de hogescholen terecht enige voorzichtigheid in acht. Dit komt vooral tot uiting in het ramen van de "Andere werkingsopbrengsten", waar de onzekerheid m.b.t. de te realiseren opbrengsten het grootst is. De geringe afwijking tussen de begrote werkingskosten 2001 en de effectief gerealiseerde werkingskosten (0,9 %) wijst op een degelijke budgetopvolging binnen de hogescholen.

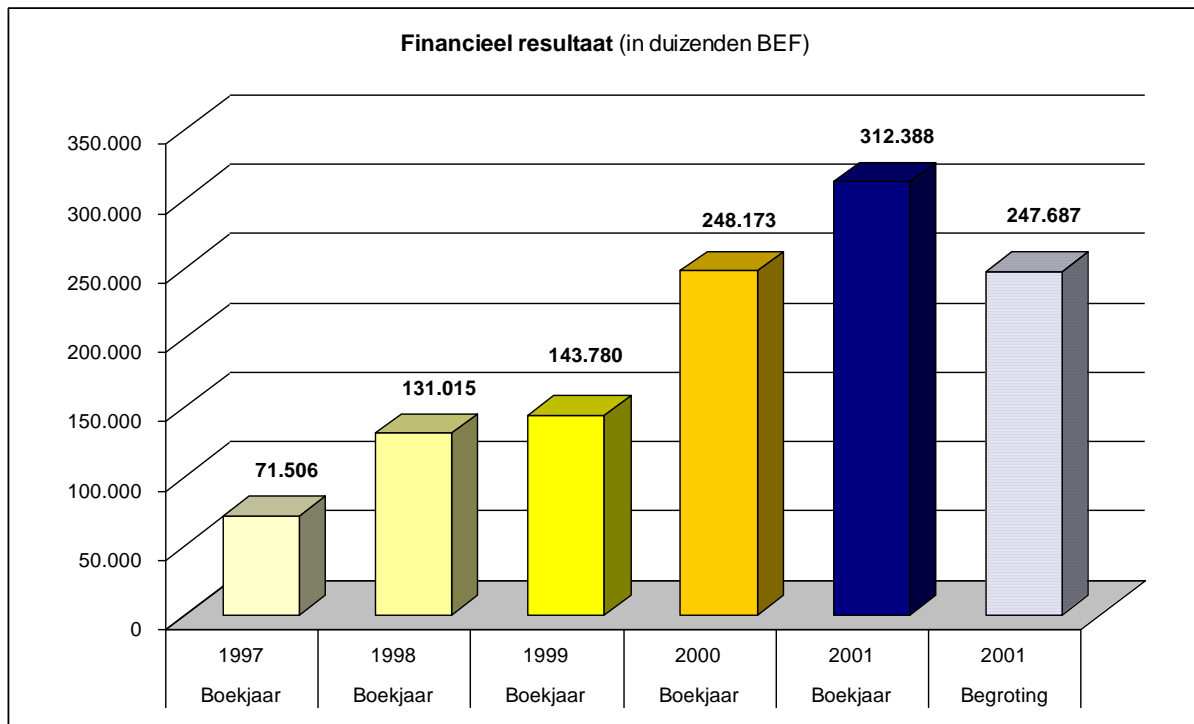
Werkingsoverschot / (Werkingsstekort)	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
<i>(in duizenden BEF)</i>		1997	1998	1999	2000	2001	2001
Werkingsopbrengsten	70/74	20.108.229	20.858.347	22.082.032	22.777.958	23.964.612	23.105.459
Werkingskosten	60/64	19.039.234	20.041.435	21.048.062	22.130.183	23.463.156	23.256.960
Werkingsoverschot / (Werkingsstekort)	70/64	1.068.995	816.912	1.033.970	647.775	501.456	(151.501)
Jaarlijkse absolute mutatie			- 252.083	+ 217.058	- 386.195	- 146.319	
Jaarlijks groeipercentage			- 23,6 %	+ 26,6 %	- 37,4 %	- 22,6 %	
Index: 1997 = 100			76,4	96,7	60,6	46,9	

3.2.4 Geconsolideerd financieel resultaat | 75 - 65 |

Het financieel resultaat is het verschil tussen de financiële opbrengsten en de financiële kosten. In tegenstelling tot de dalende tendens van het werkingsoverschot, vertoont het financieel resultaat in de periode 1997-2001 een stijgende tendens. In de beschouwde periode stegen de financiële opbrengsten door de toename van de opbrengsten uit vlottende activa en de in resultaatneming van kapitaalsubsidies. De financiële kosten groeiden voornamelijk door de toegenomen schuldenlast van de hogescholen en de daaraan gekoppelde kosten van schulden. De toename van de opbrengsten oversteeg in ruime mate de toename van de kosten.

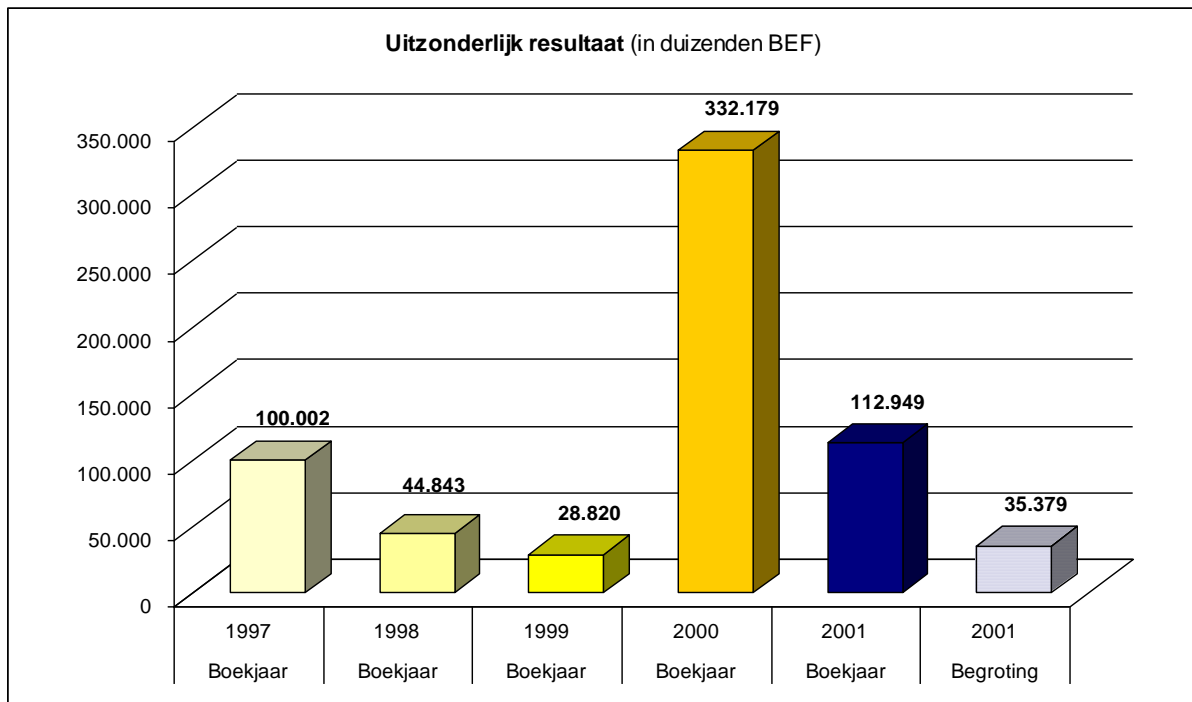
Financieel resultaat	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
<i>absolute bedragen in duizenden BEF</i>		1997	1998	1999	2000	2001	2001
Financiële opbrengsten	75	168.009	232.138	247.850	380.133	446.699	389.032
Financiële kosten (-)	65	96.502	101.123	104.070	131.960	134.311	141.345
Financieel resultaat	75 - 65	71.506	131.015	143.780	248.173	312.388	247.687
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 59.509	+ 12.765	+ 104.393	+ 64.215	
Jaarlijks groeipercentage			+ 83,2 %	+ 9,7 %	+ 72,6 %	+ 25,9 %	
Index: 1997 = 100			183,2	201,1	347,1	436,9	

Evenals bij het werkingsoverschot is er ook bij de begrotingsopmaak sprake van een onderschatting van het financieel resultaat. De financiële opbrengsten zijn merkkelijk gunstiger dan begroot. Zoals uit de bespreking van de balansrubrieken zal blijken, zijn de geldbeleggingen en de liquide middelen bij het afsluiten van het boekjaar 2001 merkkelijk hoger dan voorzien in de begroting 2001. Dit vertaalt zich dan ook in hogere opbrengsten uit vlottende activa. De "Andere financiële opbrengsten" zijn dan weer lager dan begroot. Door vertragingen opgelopen in de uitvoering van de voor 2001 geplande investeringen bleven niet alleen de afschrijvingen onder het begrote niveau. Ook de in het resultaat opgenomen kapitaalsubsidies volgden dit patroon. Anderzijds leiden de vertragingen in de uitvoering van de investeringen tot tragere opname van vreemd vermogen en bijgevolg tot lagere dan voorziene kosten van schulden.

3.2.5 Geconsolideerd uitzonderlijk resultaat | 76 - 66 |

De geconsolideerde uitzonderlijke opbrengsten en de geconsolideerde uitzonderlijke kosten vormen samen het geconsolideerd uitzonderlijk resultaat. Dit laatste vertoont een grillig verloop, maar de uitzonderlijke verrichtingen resulteerden tot op heden elk jaar in een positief resultaat. De beslissing van de Vlaamse regering om de werkingsuitkering van het vierde kwartaal van 1995 aan de hogescholen uit te betalen, werd door de meeste hogescholen verwerkt in hun jaarrekening 2000 en leidde daar tot een enorme stijging van de uitzonderlijke opbrengsten. Een aantal andere hogescholen verwerkte dit echter pas in 2001 in de jaarrekening, vandaar het nog steeds hoge bedrag aan uitzonderlijke opbrengsten.

Uitzonderlijk resultaat	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
<i>absolute bedragen in duizenden BEF</i>		1997	1998	1999	2000	2001	2001
Uitzonderlijke opbrengsten	76	175.007	59.693	48.594	377.959	213.739	40.591
Uitzonderlijke kosten (-)	66	75.005	14.850	19.774	45.780	100.790	5.211
Uitzonderlijk resultaat	76 - 66	100.002	44.843	28.820	332.179	112.949	35.379
Jaarlijkse absolute mutatie			- 55.159	- 16.023	+ 303.359	- 219.230	
Jaarlijks groeipercentage			- 55,2 %	- 35,7 %	+ 1052,6 %	- 66,0 %	
Index: 1997 = 100			44,8	28,8	332,2	112,9	

Ook het uitzonderlijk resultaat werd in de begroting 2001 onderschat. Het is uiteraard duidelijk dat het begroten van uitzonderlijke ontvangsten en opbrengsten geen evidente zaak is.

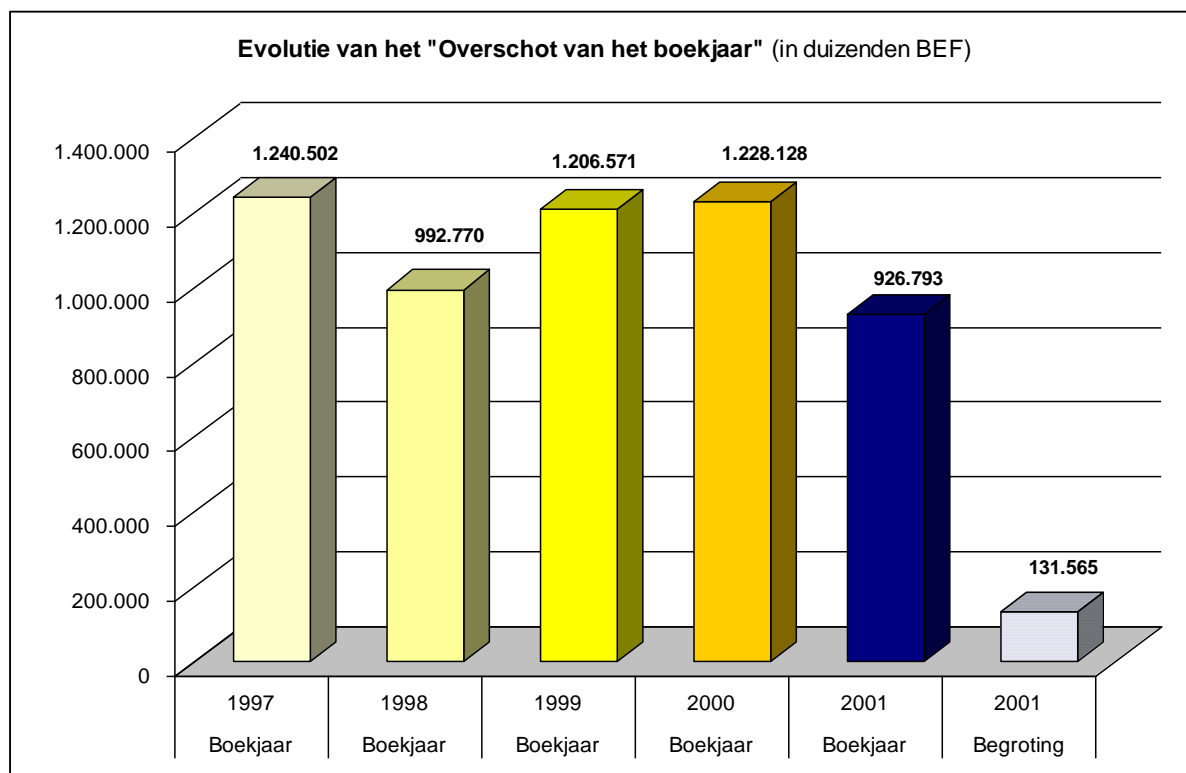
3.2.6 Evolutie en opbouw van het geconsolideerd resultaat van het boekjaar

3.2.6.1 Evolutie van het geconsolideerd "Overschot van het boekjaar" |70/66|

Het boekjaar 2001 wordt afgesloten met een geconsolideerd "Overschot van het boekjaar" van 0,93 miljard BEF. T.o.v. het vorige boekjaar is dit een daling met 24,5 %; t.o.v. het boekjaar 1997 is dit een vermindering met 25,3 %.

Overschot van het boekjaar	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	JR01-JR97
		1997	1998	1999	2000	2001	Absoluut verschil
<i>(in duizenden BEF)</i>							
IX. Overschot/(tekort) van het boekjaar	70/66	1.240.502	992.770	1.206.571	1.228.128	926.793	- 313.709
Jaarlijks groeipercentage			- 20,0 %	+ 21,5 %	+ 1,8 %	- 24,5 %	
Index: 1997 = 100			80,0	97,3	99,0	74,7	
Totale opbrengsten		20.451.244	21.150.178	22.378.477	23.536.051	24.625.051	+ 4.173.807
Jaarlijks groeipercentage			+ 3,4 %	+ 5,8 %	+ 5,2 %	+ 4,6 %	
Index: 1997 = 100			103,4	109,4	115,1	120,4	
Totale kosten		19.210.742	20.157.408	21.171.906	22.307.923	23.698.257	+ 4.487.516
Jaarlijks groeipercentage			+ 4,9 %	+ 5,0 %	+ 5,4 %	+ 6,2 %	
Index: 1997 = 100			104,9	110,2	116,1	123,4	

De evolutie van het "Overschot van het boekjaar" wordt bepaald door de evolutie van de totale opbrengsten en de totale kosten. In de periode 1997-2001 was het groeitempo van de totale opbrengsten (+ 20,4 %) kleiner dan het groeitempo van de totale kosten (+ 23,4 %). In de beschouwde periode was het groeirijtm van de opbrengsten enkel in 1999 hoger dan dat van de kosten. In absolute bedragen was de groei van de totale opbrengsten kleiner dan de groei van de totale kosten, dit resulteerde in een daling van het "Overschot van het boekjaar" (- 313 709 (000) BEF).

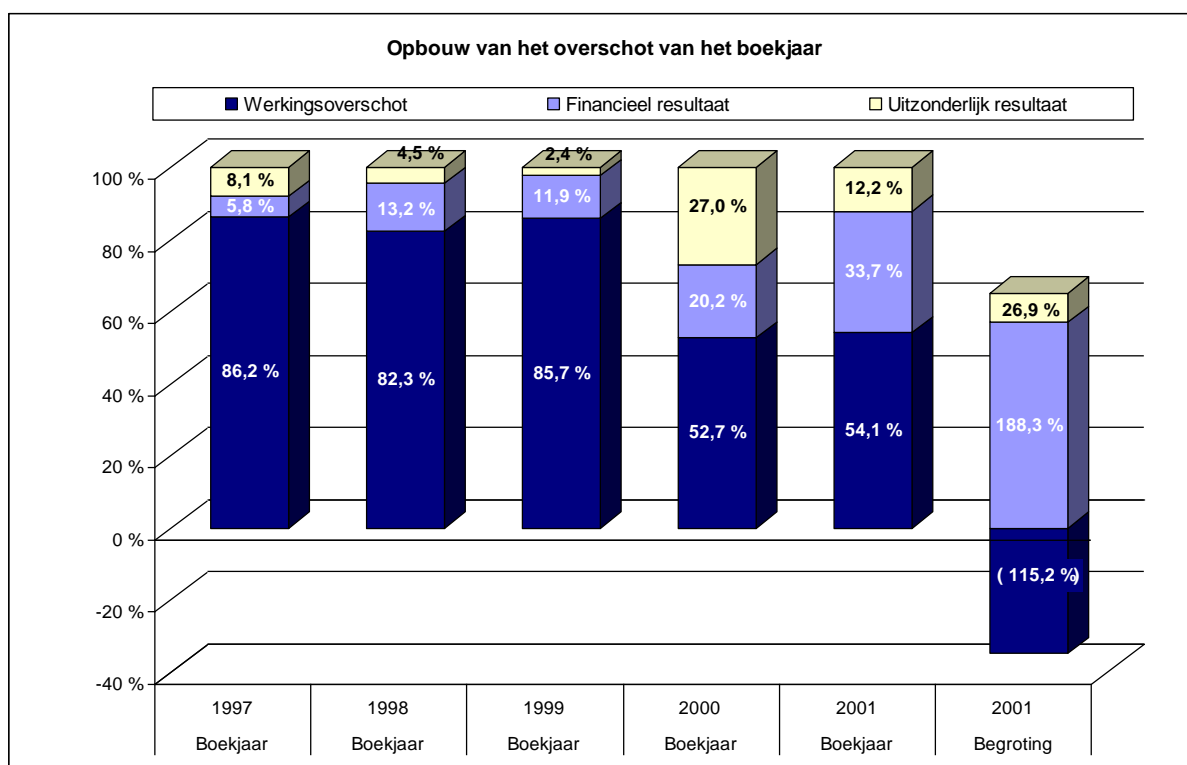

Een jaarlijks terugkerend verschijnsel is de onderschatting van het "Overschot van het boekjaar" in de begroting. In het boekjaar 2001 lag het geconsolideerde begrote resultaat 0,8 miljard BEF hoger dan het gebudgetteerde resultaat van het boekjaar.

Overschot van het boekjaar	Codes	Boekjaar	Begroting	JR01-BG01	JR01-BG01
		2001	2001	Absoluut verschil	Relatief verschil
<i>absolute bedragen in duizenden BEF</i>					
IX. Overschot/(tekort) van het boekjaar	70/66	926.793	131.565	+ 795.228	+ 604,4 %

3.2.6.2 Opbouw van het geconsolideerd “Overschot van het boekjaar” | 70/66 |

Het “Overschot van het boekjaar” is opgebouwd uit 3 deelresultaten, nl. het werkingsoverschot / werkingstekort [70/64], het financieel resultaat [75-65] en het uitzonderlijk resultaat [76-66]. De daling van de bijdrage van het uitzonderlijk resultaat is het rechtstreekse gevolg van de onder punt 3.2.5 geschetste evolutie van het geconsolideerde uitzonderlijke resultaat. De andere twee deelresultaten zien hierdoor hun belang toenemen. Deze ontwikkeling wordt voor het financiële resultaat nog versterkt door de ruime aanwezigheid van geldbeleggingen en liquide middelen per einde boekjaar 2001 en de daaraan verbonden financiële opbrengsten. Ondanks een licht herstel van het aandeel van het werkingsoverschot is het aandeel van het werkingsoverschot in het totale resultaat niet meer zo dominant als in de eerste jaren van de beschouwde periode.

Overschot/(tekort) van het boekjaar	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
<i>absolute bedragen in duizenden BEF</i>		1997	1998	1999	2000	2001	2001
Werkingsoverschot	70/64	1.068.995	816.912	1.033.970	647.775	501.456	(151.501)
Financieel resultaat	75 - 65	71.506	131.015	143.780	248.173	312.388	247.687
Uitzonderlijk resultaat	76 - 66	100.002	44.843	28.820	332.179	112.949	35.379
Overschot/(tekort) van het boekjaar	70/66	1.240.502	992.770	1.206.571	1.228.128	926.793	131.565

3.3 Resultatenrekening: enkele kengetallen per hogeschool

3.3.1 Werkingsopbrengsten

De tabel op de volgende pagina geeft een overzicht van de totale Werkingsopbrengsten en de belangrijkste componenten van de Werkingsopbrengsten per hogeschool.

- ◆ **Aandeel van de totale werkingsopbrengsten per hogeschool in de geconsolideerde werkingsopbrengsten**

De Hogeschool Gent bleef in het boekjaar 2001 de hogeschool met het hoogste aantal financierbare studenten. Deze hogeschool behoudt ook het grootste aandeel (13,2 %) in de geconsolideerde werkingsopbrengsten.

- ◆ **Aandeel van de werkingsuitkeringen per hogeschool in de totale werkingsopbrengsten van de hogeschool**

De geconsolideerde werkingsuitkeringen van de 23 hogescholen leveren voor het boekjaar 2001 83,9 % (85,3 % in 2000) van de geconsolideerde werkingsopbrengsten.

In de hogeschool die het meest afhankelijk is van de werkingsuitkeringen van de overheid bedraagt het aandeel 88,6 % (vorig jaar 89,8 %). Het kleinste aandeel bedraagt 68,4 % (vorig jaar 71,1 %). De range van uiterste waarden verbreedde tijdens het boekjaar 2001.

- ◆ **Aandeel van de opbrengst uit inschrijvings- en examengelden per hogeschool in de totale werkingsopbrengsten van de hogeschool**

De geconsolideerde opbrengst uit inschrijvings- en examengelden kende in het boekjaar 2001 een licht stijgend aandeel in de totale werkingsopbrengsten (boekjaar 2001: 6,5 %; boekjaar 2000: 6,4 %). De uiterste waarden van dit aandeel groeiden bovendien verder uit elkaar (range van de uiterste waarden : 8,1% t.o. 5,5 % in 2000).

- ◆ **Aandeel van de opbrengst uit omzet boeken en cursussen per hogeschool in de totale werkingsopbrengsten van de hogeschool**

De geconsolideerde omzet boeken en cursussen levert een bijdrage van 1,3 % in de geconsolideerde werkingsopbrengsten, wat een status quo betekent t.o.v. vorig boekjaar. Per hogeschool bekeken varieert het aandeel tussen 0 % (in 2 hogescholen) en 5,4 %.

- ◆ **Aandeel van de andere werkingsopbrengsten per hogeschool in de totale werkingsopbrengsten van de hogeschool**

Het geconsolideerd aandeel van de andere werkingsopbrengsten in de geconsolideerde werkingsopbrengsten steeg in het boekjaar 2001 van 7,0 % naar 8,4 %. Ook de uiterste waarden lagen verder uit elkaar :

- hoogste aandeel in 2001: 21,3 %, in 2000: 18,4 %
- laagste aandeel in 2001: 3,1 %, in 2000: 2,3 %.

In vijf hogescholen lag het aandeel van de andere werkingsopbrengsten in de totale werkingsopbrengsten 25 % of meer (d.i. een aandeel van minstens 10,5 %) boven het geconsolideerde aandeel ervan.

Werkingsopbrengsten per hogeschool - Boekjaar 2001

absolute bedragen in duizenden BEF	Werkings- opbrengsten		Werkingsuitkeringen			Inschrijvings- en examengelden			Omzet boeken en cursussen			Andere werkingsopbrengsten		
	Absoluut	% GCO	Absoluut	% WO	% GCO	Absoluut	% WO	% GCO	Absoluut	% WO	% GCO	Absoluut	% WO	% GCO
HA	1.806.874	7,5 %	1.567.152	86,7 %	7,8 %	101.295	5,6 %	6,5 %	8.077	0,4 %	2,6 %	130.350	7,2 %	6,5 %
PLANTIJN	496.292	2,1 %	421.103	84,8 %	2,1 %	25.436	5,1 %	1,6 %	16.984	3,4 %	5,4 %	32.769	6,6 %	1,6 %
KdG	1.730.289	7,2 %	1.449.112	83,7 %	7,2 %	120.487	7,0 %	7,8 %	38.975	2,3 %	12,5 %	121.715	7,0 %	6,1 %
KHK	1.395.558	5,8 %	1.134.653	81,3 %	5,6 %	76.329	5,5 %	4,9 %	46.545	3,3 %	14,9 %	138.031	9,9 %	6,9 %
KHM	863.027	3,6 %	698.897	81,0 %	3,5 %	71.713	8,3 %	4,6 %	17.134	2,0 %	5,5 %	75.283	8,7 %	3,8 %
ERASMUS	1.175.755	4,9 %	1.024.548	87,1 %	5,1 %	62.990	5,4 %	4,1 %	9.212	0,8 %	2,9 %	79.005	6,7 %	3,9 %
LUK	283.175	1,2 %	242.625	85,7 %	1,2 %	14.497	5,1 %	0,9 %	296	0,1 %	0,1 %	25.757	9,1 %	1,3 %
W&K	1.620.133	6,8 %	1.361.467	84,0 %	6,8 %	100.074	6,2 %	6,5 %	10.328	0,6 %	3,3 %	148.264	9,2 %	7,4 %
KHB	281.962	1,2 %	237.186	84,1 %	1,2 %	14.979	5,3 %	1,0 %	561	0,2 %	0,2 %	29.236	10,4 %	1,5 %
KHL	1.074.845	4,5 %	952.537	88,6 %	4,7 %	76.069	7,1 %	4,9 %	8.927	0,8 %	2,9 %	37.312	3,5 %	1,9 %
IRIS	176.427	0,7 %	141.937	80,5 %	0,7 %	10.022	5,7 %	0,6 %	2.780	1,6 %	0,9 %	21.688	12,3 %	1,1 %
HG	3.169.095	13,2 %	2.749.152	86,7 %	13,7 %	172.210	5,4 %	11,1 %	18.159	0,6 %	5,8 %	229.574	7,2 %	11,5 %
KHSL	1.204.681	5,0 %	999.431	83,0 %	5,0 %	72.827	6,0 %	4,7 %	0	0,0 %	0,0 %	132.423	11,0 %	6,6 %
HL	607.208	2,5 %	518.892	85,5 %	2,6 %	46.795	7,7 %	3,0 %	7.592	1,3 %	2,4 %	33.901	5,6 %	1,7 %
KHLi	1.129.383	4,7 %	974.597	86,3 %	4,9 %	76.896	6,8 %	5,0 %	15.897	1,4 %	5,1 %	61.993	5,5 %	3,1 %
PHL	1.038.679	4,3 %	796.784	76,7 %	4,0 %	59.187	5,7 %	3,8 %	4.749	0,5 %	1,5 %	177.959	17,1 %	8,9 %
HWVL	808.006	3,4 %	625.782	77,4 %	3,1 %	53.531	6,6 %	3,5 %	14.077	1,7 %	4,5 %	114.616	14,2 %	5,7 %
KHBO	797.198	3,3 %	666.364	83,6 %	3,3 %	44.920	5,6 %	2,9 %	11.647	1,5 %	3,7 %	74.267	9,3 %	3,7 %
KATHO	1.144.152	4,8 %	944.743	82,6 %	4,7 %	71.697	6,3 %	4,6 %	61.291	5,4 %	19,6 %	66.421	5,8 %	3,3 %
EHSAL	621.150	2,6 %	425.008	68,4 %	2,1 %	59.022	9,5 %	3,8 %	2.267	0,4 %	0,7 %	132.091	21,3 %	6,6 %
GroepT	439.711	1,8 %	361.130	82,1 %	1,8 %	57.873	13,2 %	3,7 %	0	0,0 %	0,0 %	20.708	4,7 %	1,0 %
ARTEVELDE	1.564.015	6,5 %	1.328.377	84,9 %	6,6 %	119.550	7,6 %	7,7 %	12.332	0,8 %	3,9 %	103.756	6,6 %	5,2 %
LESSIUS	536.997	2,2 %	473.122	88,1 %	2,4 %	42.326	7,9 %	2,7 %	5.078	0,9 %	1,6 %	16.471	3,1 %	0,8 %
Geconsolideerd	23.964.612	100,0 %	20.094.599	83,9 %	100,0 %	1.550.725	6,5 %	100,0 %	312.908	1,3 %	100,0 %	2.003.590	8,4 %	100,0 %
Rekenkundig gemiddelde	1.041.940		873.678	83,2 %		67.423	6,7 %		13.605	1,3 %		87.113	8,8 %	
Laagste waarde	176.427	0,7 %	141.937	68,4 %	0,7 %	10.022	5,1 %	0,6 %	0	0,0 %	0,0 %	16.471	3,1 %	0,8 %
Hoogste waarde	3.169.095	13,2 %	2.749.152	88,6 %	13,7 %	172.210	13,2 %	11,1 %	61.291	5,4 %	19,6 %	229.574	21,3 %	11,5 %

% WO = procentueel aandeel van de opbrengst in de totale Werkingsopbrengsten van de hogeschool, % GCO = procentueel aandeel van de rubriek in de geconsolideerde bedragen van de 23 hogescholen

3.3.2 Werkingskosten

Op de volgende pagina worden de totale werkingskosten en de belangrijkste componenten van de werkingskosten per hogeschool weergegeven.

♦ **Aandeel van de totale werkingskosten per hogeschool in de geconsolideerde werkingskosten**

De hogeschool met het hoogste aantal financierbare studenten besteedt voor het vervullen van haar opdracht ook het hoogste bedrag aan werkingskosten. Een vergelijkbare tendens is vast te stellen bij de hogeschool met het laagste aantal financierbare studenten.

♦ **Aandeel van de kosten voor diensten en diverse goederen per hogeschool in de totale werkingskosten van de hogeschool**

De geconsolideerde kosten voor diensten en diverse goederen van de 23 hogescholen vormen 15,3 % (15,5 % in 2000) van de geconsolideerde werkingskosten. Dit betekent dus een minieme daling. Ook per hogeschool zijn de verschuivingen doorgaans eerder beperkt. Dat kan ook vastgesteld worden bij de evolutie van de uiterste waarden:

- hoogste aandeel in 2001: 23,4 %, in 2000: 24,1 %
- laagste aandeel in 2001: 11,2 %, in 2000: 11,9 %.

♦ **Aandeel van de bezoldigingskosten per hogeschool in de totale werkingskosten van de hogeschool**

Tijdens het boekjaar 2001 bedroeg het geconsolideerd aandeel van de bezoldigingskosten in de geconsolideerde werkingskosten 75,9 %. In het boekjaar 2000 werd gemiddeld nog 76,4 % besteed aan bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen. Het grootste aandeel steeg in het jaar 2001 van 79,6 % naar 81,9 %. Het kleinste aandeel bleef status quo op 67,0 %.

♦ **Aandeel van de afschrijvingskosten per hogeschool in de totale werkingskosten van de hogeschool**

Het geconsolideerd aandeel van de afschrijvingskosten in de totale werkingskosten steeg van 5,0 % naar 5,2 %. De divergentie inzake eigendom en waardering van de gebouweninfrastructuur beïnvloedt uiteraard het aandeel van de afschrijvingskosten in de totale werkingskosten. De range van de uiterste waarden voor dit kostenaandeel verkleinde (4,8 % t.o.v. 8,5 % vorig boekjaar). Dit laatste is evenwel toe te schrijven aan het feit dat de hogescholen met de uiterste waarden in 2000, in de loop van 2001 samen in een groter fusiegeheel opgenomen werden.

Werkingskosten per hogeschool - Boekjaar 2001

absolute bedragen in duizenden BEF	Werkingskosten		Diensten en diverse goederen			Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen			Afschrijvingen en waardeverminderingen op OPK, IVMA, MVA		
	Absoluut	% GCO	Absoluut	% WK	% GCO	Absoluut	% WK	% GCO	Absoluut	% WK	% GCO
HA	1.787.338	7,6 %	277.701	15,5 %	7,7 %	1.373.219	76,8 %	7,7 %	78.807	4,4 %	6,5 %
PLANTIJN	438.559	1,9 %	56.091	12,8 %	1,6 %	359.232	81,9 %	2,0 %	18.079	4,1 %	1,5 %
KdG	1.743.677	7,4 %	194.985	11,2 %	5,4 %	1.351.793	77,5 %	7,6 %	95.229	5,5 %	7,9 %
KHK	1.360.809	5,8 %	172.755	12,7 %	4,8 %	989.828	72,7 %	5,6 %	95.569	7,0 %	7,9 %
KHM	891.337	3,8 %	102.786	11,5 %	2,9 %	662.346	74,3 %	3,7 %	72.376	8,1 %	6,0 %
ERASMUS	1.185.109	5,1 %	186.137	15,7 %	5,2 %	929.715	78,4 %	5,2 %	51.458	4,3 %	4,2 %
LUK	246.380	1,1 %	43.075	17,5 %	1,2 %	182.771	74,2 %	1,0 %	18.150	7,4 %	1,5 %
W&K	1.619.515	6,9 %	293.851	18,1 %	8,2 %	1.236.939	76,4 %	6,9 %	60.945	3,8 %	5,0 %
KHB	280.102	1,2 %	49.737	17,8 %	1,4 %	222.546	79,5 %	1,2 %	9.790	3,5 %	0,8 %
KHL	1.047.274	4,5 %	175.639	16,8 %	4,9 %	819.819	78,3 %	4,6 %	39.434	3,8 %	3,3 %
IRIS	183.465	0,8 %	38.704	21,1 %	1,1 %	127.043	69,2 %	0,7 %	11.265	6,1 %	0,9 %
HG	3.077.679	13,1 %	425.268	13,8 %	11,8 %	2.398.025	77,9 %	13,5 %	131.439	4,3 %	10,8 %
KHSL	1.157.516	4,9 %	205.573	17,8 %	5,7 %	889.240	76,8 %	5,0 %	48.412	4,2 %	4,0 %
HL	597.524	2,5 %	81.273	13,6 %	2,3 %	454.699	76,1 %	2,6 %	47.378	7,9 %	3,9 %
KHLi	1.141.051	4,9 %	135.759	11,9 %	3,8 %	900.498	78,9 %	5,1 %	63.956	5,6 %	5,3 %
PHL	1.009.582	4,3 %	140.352	13,9 %	3,9 %	693.138	68,7 %	3,9 %	56.548	5,6 %	4,7 %
HWVL	791.514	3,4 %	121.035	15,3 %	3,4 %	563.608	71,2 %	3,2 %	64.252	8,1 %	5,3 %
KHBO	785.825	3,3 %	124.779	15,9 %	3,5 %	618.904	78,8 %	3,5 %	29.767	3,8 %	2,5 %
KATHO	1.096.128	4,7 %	204.798	18,7 %	5,7 %	828.934	75,6 %	4,7 %	40.844	3,7 %	3,4 %
EHSAL	557.985	2,4 %	105.015	18,8 %	2,9 %	386.913	69,3 %	2,2 %	44.700	8,0 %	3,7 %
GroepT	439.531	1,9 %	102.641	23,4 %	2,9 %	294.604	67,0 %	1,7 %	36.344	8,3 %	3,0 %
ARTEVELDE	1.508.620	6,4 %	274.759	18,2 %	7,6 %	1.148.594	76,1 %	6,4 %	65.826	4,4 %	5,4 %
LESSIUS	516.636	2,2 %	85.943	16,6 %	2,4 %	381.850	73,9 %	2,1 %	31.958	6,2 %	2,6 %
Geconsolideerd	23.463.156	100,0 %	3.598.656	15,3 %	100,0 %	17.814.258	75,9 %	100,0 %	1.212.526	5,2 %	100,0 %
Rekenkundig gemiddelde	1.020.137		156.463	16,0 %		774.533	75,2 %		52.719	5,6 %	
Laagste waarde	183.465	0,8 %	38.704	11,2 %	1,1 %	127.043	67,0 %	0,7 %	9.790	3,5 %	0,8 %
Hoogste waarde	3.077.679	13,1 %	425.268	23,4 %	11,8 %	2.398.025	81,9 %	13,5 %	131.439	8,3 %	10,8 %

% WK = procentueel aandeel van de kost in de totale Werkingskosten van de hogeschool, % GCO = procentueel aandeel van de rubriek in de geconsolideerde bedragen van de 23 hogescholen

3.3.3 Resultaten per hogeschool

Het overzicht van de resultaten per hogeschool wordt op de volgende pagina weergegeven.

- ◆ **Resultaat van het boekjaar**

De 23 hogescholen realiseerden in het jaar 2001 samen een geconsolideerd resultaat van het boekjaar van 0,93 miljard BEF. Dit is de resultante van 20 positieve resultaten en 3 negatieve resultaten waaronder 1 hogeschool die ook vorig boekjaar al een tekort optekende. Het vorige boekjaar werden in totaal 3 hogescholen geconfronteerd met een tekort van het boekjaar. Tijdens het boekjaar 2001 steeg de hoogste waarde van het resultaat van het boekjaar. Ook de laagste waarde vertoonde een gunstige evolutie.

- ◆ **Werkingsoverschot**

Ondanks de daling van het aantal hogescholen t.o.v. vorig boekjaar kampten 5 hogescholen in het boekjaar 2001 met een werkingstekort (in het vorige boekjaar was dit nog maar het geval in 4 hogescholen). Het aandeel van het werkingsoverschot/werkingstekort in het resultaat van het boekjaar varieert in de diverse hogescholen van – 484,2 % (KdG) tot + 187,2 % (KATHO).

- ◆ **Financieel resultaat**

De globale hogeschoolsector heeft een positief financieel resultaat. Toch resulteren de financiële verrichtingen in 2 hogescholen (6 hogescholen in 2000) in een tekort. Beide hogescholen hadden vorig boekjaar ook af te rekenen met een negatief financieel resultaat.

- ◆ **Uitzonderlijk resultaat**

Het belang van het uitzonderlijk resultaat nam in het boekjaar 2001 af (2000: 27 % van het geconsolideerd resultaat van het boekjaar, 2001: 12,2 %). Het aandeel ervan werd in 2000 gunstig beïnvloed door de beslissing van de Vlaamse regering om de werkingsuitkering van het vierde kwartaal van 1995 aan de hogescholen uit te betalen. Door de betekening ervan rond het jaareinde verwerkten enkele hogescholen deze opbrengst evenwel pas in 2001, zoniet zou de daling nog veel opmerkelijker geweest zijn.

Resultaat per hogeschool - Boekjaar 2001

absolute bedragen in duizenden BEF	Resultaat van het boekjaar [70/66]		Werkingsoverschot/ (Werkingstekort) [70/64]			Financieel resultaat [75-65]			Uitzonderlijk resultaat [76-66]		
	Absoluut	% GCO	Absoluut	% RBJ	% GCO	Absoluut	% RBJ	% GCO	Absoluut	% RBJ	% GCO
HA	53.789	5,8 %	19.536	36,3 %	3,9 %	34.364	63,9 %	11,0 %	(111)	-0,2 %	-0,1 %
PLANTIJN	61.846	6,7 %	57.733	93,3 %	11,5 %	3.634	5,9 %	1,2 %	479	0,8 %	0,4 %
KdG	(2.765)	-0,3 %	(13.388)	-484,2 %	-2,7 %	7.454	269,6 %	2,4 %	3.169	114,6 %	2,8 %
KHK	83.465	9,0 %	34.749	41,6 %	6,9 %	7.626	9,1 %	2,4 %	41.090	49,2 %	36,4 %
KHM	(18.344)	-2,0 %	(28.310)	-154,3 %	-5,6 %	4.115	22,4 %	1,3 %	5.851	31,9 %	5,2 %
ERASMUS	25.736	2,8 %	(9.354)	-36,3 %	-1,9 %	35.493	137,9 %	11,4 %	(403)	-1,6 %	-0,4 %
LUK	41.750	4,5 %	36.795	88,1 %	7,3 %	4.955	11,9 %	1,6 %	0	0,0 %	0,0 %
W&K	25.847	2,8 %	618	2,4 %	0,1 %	9.834	38,0 %	3,1 %	15.395	59,6 %	13,6 %
KHB	2.866	0,3 %	1.860	64,9 %	0,4 %	698	24,4 %	0,2 %	308	10,8 %	0,3 %
KHL	35.335	3,8 %	27.571	78,0 %	5,5 %	7.800	22,1 %	2,5 %	(36)	-0,1 %	0,0 %
IRIS	2.674	0,3 %	(7.038)	-263,2 %	-1,4 %	(336)	-12,6 %	-0,1 %	10.048	375,8 %	8,9 %
HG	181.006	19,5 %	91.416	50,5 %	18,2 %	72.595	40,1 %	23,2 %	16.995	9,4 %	15,0 %
KHSL	73.564	7,9 %	47.165	64,1 %	9,4 %	2.577	3,5 %	0,8 %	23.822	32,4 %	21,1 %
HL	11.680	1,3 %	9.684	82,9 %	1,9 %	2.383	20,4 %	0,8 %	(387)	-3,3 %	-0,3 %
KHLi	40.459	4,4 %	(11.668)	-28,8 %	-2,3 %	4.814	11,9 %	1,5 %	47.313	116,9 %	41,9 %
PHL	63.282	6,8 %	29.097	46,0 %	5,8 %	34.426	54,4 %	11,0 %	(241)	-0,4 %	-0,2 %
HWVL	35.771	3,9 %	16.492	46,1 %	3,3 %	23.014	64,3 %	7,4 %	(3.735)	-10,4 %	-3,3 %
KHBO	21.618	2,3 %	11.373	52,6 %	2,3 %	5.785	26,8 %	1,9 %	4.460	20,6 %	3,9 %
KATHO	25.658	2,8 %	48.024	187,2 %	9,6 %	13.386	52,2 %	4,3 %	(35.752)	-139,3 %	-31,7 %
EHSAL	83.753	9,0 %	63.165	75,4 %	12,6 %	14.909	17,8 %	4,8 %	5.679	6,8 %	5,0 %
GroepT	(1.591)	-0,2 %	180	11,3 %	0,0 %	(2.182)	-137,1 %	-0,7 %	411	25,8 %	0,4 %
ARTEVELDE	52.241	5,6 %	55.395	106,0 %	11,0 %	15.275	29,2 %	4,9 %	(18.429)	-35,3 %	-16,3 %
LESSIUS	27.153	2,9 %	20.361	75,0 %	4,1 %	9.769	36,0 %	3,1 %	(2.977)	-11,0 %	-2,6 %
Geconsolideerd	926.793	100,0 %	501.456	54,1 %	100,0 %	312.388	33,7 %	100,0 %	112.949	12,2 %	100,0 %
Rekenkundig gemiddelde	40.295		21.802	10,2 %		13.582	35,3 %		4.911	28,4 %	
Laagste waarde	(18.344)	-2,0 %	(28.310)	-484,2 %	-5,6 %	(2.182)	-137,1 %	-0,7 %	(35.752)	-139,3 %	-31,7 %
Hoogste waarde	181.006	19,5 %	91.416	187,2 %	18,2 %	72.595	269,6 %	23,2 %	47.313	375,8 %	41,9 %

% RBJ = procentueel aandeel van het deelresultaat in het Resultaat van het boekjaar van de hogeschool, % GCO = procentueel aandeel van de rubriek in de geconsolideerde bedragen van de 23 hogeschool

3.4 Geconsolideerde investeringen en financiering

3.4.1 Geconsolideerde investeringen

3.4.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2000 – jaarrekening 2001 – begroting 2001

De 23 hogescholen investeerden tijdens het boekjaar 2001 samen ongeveer 2,8 miljard BEF. Dit is een vermeerdering met 14,1 % t.o.v. het vorige boekjaar. De aangroei van de investeringen situeert zich voornamelijk bij de rubrieken “Overige materiële vaste activa”, “Meubilair en rollend materieel” en “Activa in aanbouw en vooruitbetalingen” (352 miljoen BEF meer dan tijdens het boekjaar 2000).

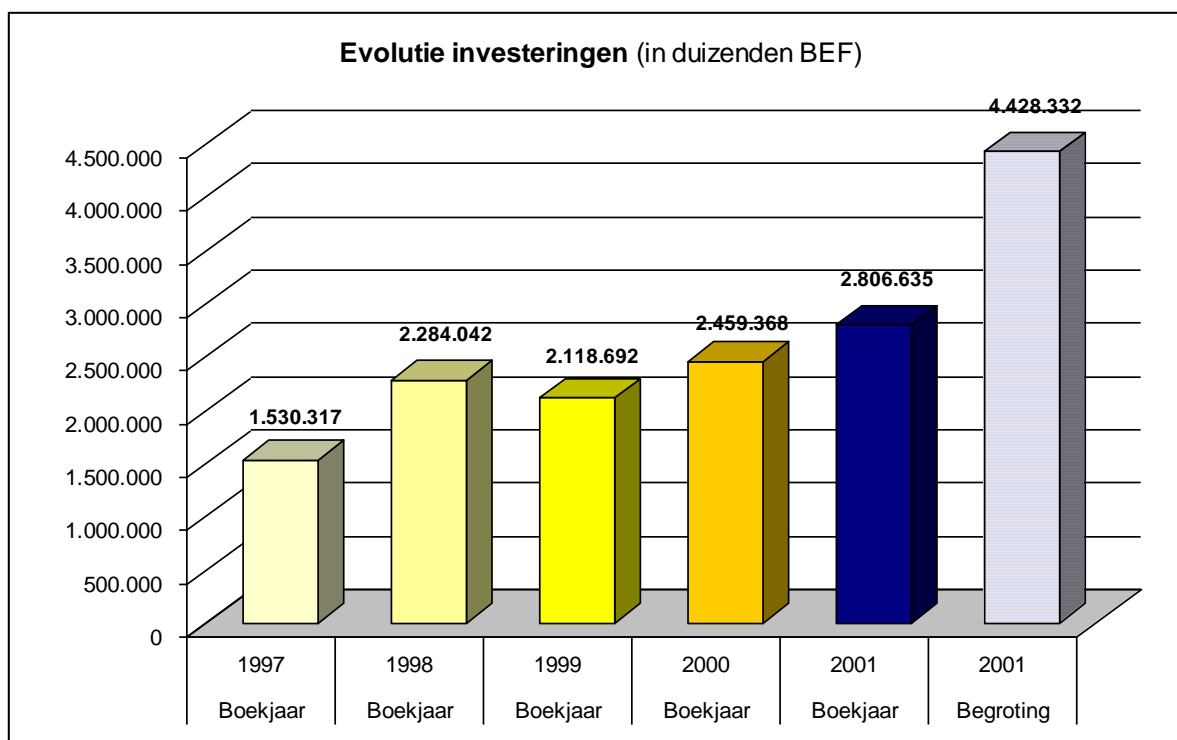
Investerings	Boekjaar	Boekjaar	JR01-JR00	JR01-JR00	Begroting	JR01-BG01	JR01-BG01
<i>Evolutie t.o.v. het boekjaar 2000 en t.o.v. de begroting 2001</i>	2000	2001	Absoluut verschil	Relatief verschil	2001	Absoluut verschil	Relatief verschil
<i>absolute bedragen in duizenden BEF</i>							
Bruto investeringen	2.459.368	2.806.635	+ 347.267	+ 14,1 %	4.428.332	- 1.621.697	- 36,6 %
I. Oprichtingskosten	0	0	+ 0	VB = 0	0	+ 0	BG = 0
II. Immateriële vaste activa	53.760	45.811	- 7.949	- 14,8 %	79.996	- 34.185	- 42,7 %
III. Materiële vaste activa	2.405.086	2.758.523	+ 353.437	+ 14,7 %	4.348.326	- 1.589.803	- 36,6 %
A. Terreinen en gebouwen	966.546	1.018.773	+ 52.226	+ 5,4 %	2.229.102	- 1.210.329	- 54,3 %
B. Installaties, machines en uitrusting	614.599	554.183	- 60.416	- 9,8 %	659.763	- 105.580	- 16,0 %
C. Meubilair en rollend materieel	283.286	374.526	+ 91.240	+ 32,2 %	312.254	+ 62.272	+ 19,9 %
D. Leasing en soortgelijke rechten	24.783	33.981	+ 9.197	+ 37,1 %	11.909	+ 22.072	+ 185,3 %
E. Overige materiële vaste activa	113.135	297.585	+ 184.450	+ 163,0 %	411.949	- 114.364	- 27,8 %
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	402.736	479.476	+ 76.740	+ 19,1 %	723.349	- 243.873	- 33,7 %
IV. Financiële vaste activa	522	2.301	+ 1.779	+ 340,6 %	10	+ 2.291	+ 22910,0 %
A. Deelnemingen	1.706	180	- 1.526	- 89,5 %	0	+ 180	BG = 0
B. Vorderingen	0	0	+ 0	VB = 0	0	+ 0	BG = 0
C. Overige	(1.184)	2.121	+ 3.305	- 279,1 %	10	+ 2.111	+ 21110,0 %

De gerealiseerde investeringen liggen evenals tijdens het vorige boekjaar beduidend lager (- 36,6 %) dan de begrote investeringsbedragen. De vergelijking tussen de reële investeringscijfers en de gebudgetteerde bedragen toont aan dat in de investeringsbegroting de meeste rubrieken te hoog werden geraamd. De afwijking tussen de gebudgetteerde bedragen en de gerealiseerde investeringen is het hoogst bij de rubriek “Terreinen en gebouwen” en bedraagt op zich alleen reeds 1,2 miljard BEF. De hogescholen formuleerden bij de budgetafwijking vergelijkbare toelichtingen als vorig jaar:

- te optimistische inschatting van de administratieve voorbereiding van de investeringsdossiers;
- moeilijkheden met het bekomen van bouwvergunningen;
- vertraging bij de toewijzing en uitvoering van de investeringsprojecten;
- ...

3.4.1.2 Horizontale analyse: jaarrekening 1997 – jaarrekening 2001

Volgende grafiek geeft een overzicht van de investeringsbedragen in de periode 1997-2001. Behoudens in het boekjaar 1999 wordt een gestage toename van de verrichte investeringen vastgesteld. Een andere vaststelling, die elk jaar opnieuw kan afgeleid worden, is dat de effectief gerealiseerde investeringen lager uitvallen dan de in de begroting opgenomen investeringen.

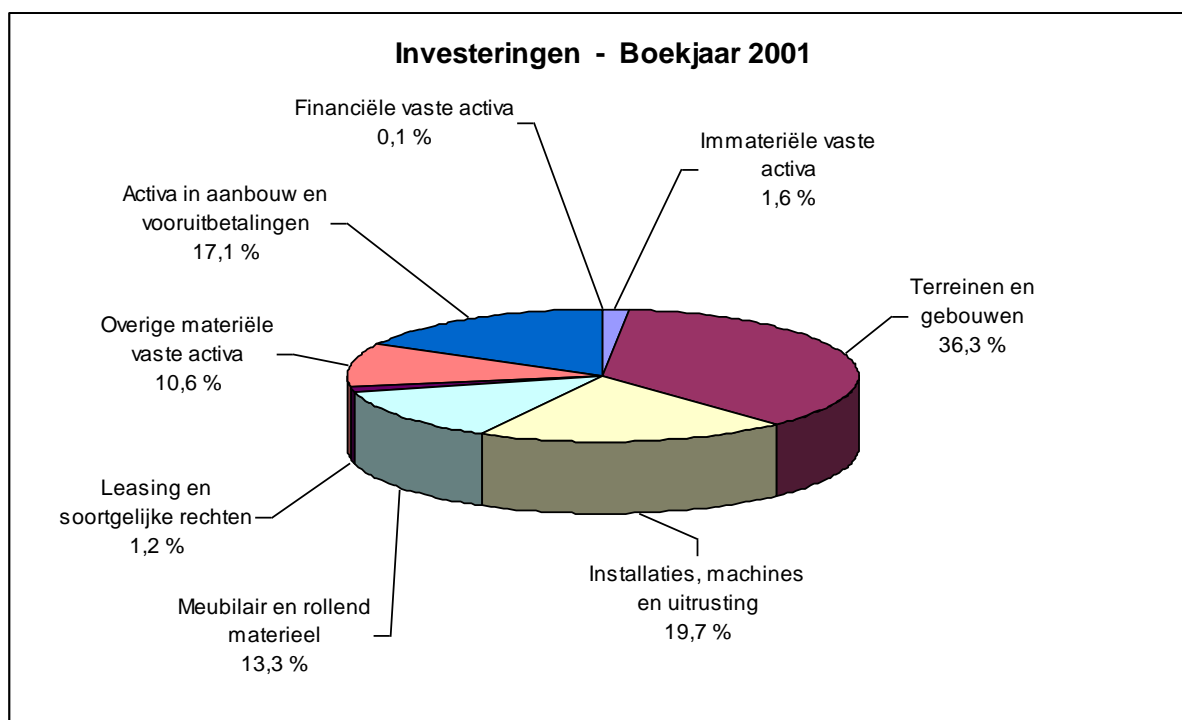

Investerings	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	1997	1998	1999	2000	2001
<i>absolute bedragen in duizenden BEF</i>					
Totaal investeringen	1.530.317	2.284.042	2.118.692	2.459.368	2.806.635
Jaarlijkse absolute mutatie		+ 753.725	- 165.349	+ 340.676	+ 347.267
Jaarlijks groeipercentage		+ 49,3 %	- 7,2 %	+ 16,1 %	+ 14,1 %
Index: 1997 = 100		149,3	138,4	160,7	183,4
I. Oprichtingskosten	0	0	0	0	0
Jaarlijkse absolute mutatie		+ 0	+ 0	+ 0	+ 0
Jaarlijks groeipercentage		VB = 0	VB = 0	VB = 0	VB = 0
Index: 1997 = 100		1997 = 0	1997 = 0	1997 = 0	1997 = 0
II. Immateriële vaste activa	20.834	38.282	54.129	53.760	45.811
Jaarlijkse absolute mutatie		+ 17.449	+ 15.847	- 369	- 7.949
Jaarlijks groeipercentage		+ 83,8 %	+ 41,4 %	- 0,7 %	- 14,8 %
Index: 1997 = 100		183,8	259,8	258,0	219,9
III. Materiële vaste activa	1.508.235	2.247.472	2.057.322	2.405.086	2.758.523
Jaarlijkse absolute mutatie		+ 739.237	- 190.150	+ 347.765	+ 353.437
Jaarlijks groeipercentage		+ 49,0 %	- 8,5 %	+ 16,9 %	+ 14,7 %
Index: 1997 = 100		149,0	136,4	159,5	182,9
IV. Financiële vaste activa	1.249	(1.712)	7.242	522	2.301
Jaarlijkse absolute mutatie		- 2.961	+ 8.954	- 6.720	+ 1.779
Jaarlijks groeipercentage		- 237,1 %	+ 522,9 %	- 92,8 %	+ 340,6 %
Index: 1997 = 100		-137,1	580,0	41,8	184,3

Het investeringsvolume wordt hoofdzakelijk bepaald door de investeringen in de rubriek “Materiële vaste activa”. Over de beschouwde periode blijft de rubriek “Immateriële vaste activa” echter de snelst groeiende component.

3.4.1.3 Verticale analyse: jaarrekening 2001

Tijdens het boekjaar 2001 had 64 % (60,3 % in boekjaar 2000) van de investeringen betrekking op onroerende goederen¹⁰. De investeringen in “Installaties, machines en uitrusting” vormden ongeveer een vijfde van het totale investeringspakket.

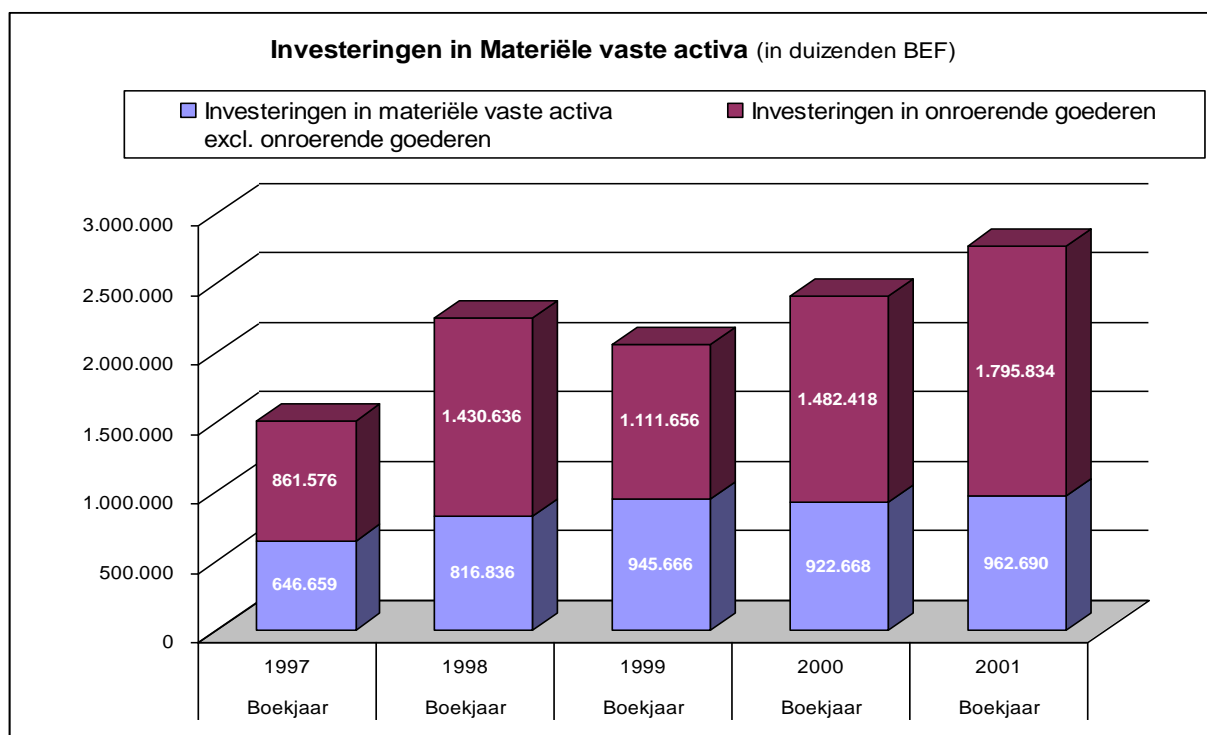
3.4.1.4 Verticale analyse: jaarrekening 1997 – 2001

Om het investeringspatroon te bekijken wordt het investeringsbedrag van elke rubriek uitgedrukt in procent van het totale investeringsbedrag. Het resultaat van deze berekening wordt in de volgende tabel weergegeven. Er zijn geen fundamentele structuurwijzigingen vast te stellen.

¹⁰ Investerings in onroerende goederen: hiervoor werd de som gemaakt van de investeringen in “Terreinen en gebouwen”, “Overige materiële vaste activa” en “Activa in aanbouw en vooruitbetaling”.

Investeringen	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
Verticale analyse - % aandeel in de totale investeringen	1997	1998	1999	2000	2001	2001
Totaal investeringen (in duizenden BEF)	1.530.317	2.284.042	2.118.692	2.459.368	2.806.635	4.428.332
I. Oprichtingskosten	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
II. Immateriële vaste activa	1,4 %	1,7 %	2,6 %	2,2 %	1,6 %	1,8 %
III. Materiële vaste activa	98,6 %	98,4 %	97,1 %	97,8 %	98,3 %	98,2 %
A. Terreinen en gebouwen	36,1 %	52,5 %	43,7 %	39,3 %	36,3 %	50,3 %
B. Installaties, machines en uitrusting	24,5 %	23,2 %	29,0 %	25,0 %	19,7 %	14,9 %
C. Meubilair en rollend materieel	12,3 %	11,4 %	14,6 %	11,5 %	13,3 %	7,1 %
D. Leasing en soortgelijke rechten	5,5 %	1,1 %	1,0 %	1,0 %	1,2 %	0,3 %
E. Overige materiële vaste activa	11,1 %	6,3 %	4,6 %	4,6 %	10,6 %	9,3 %
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	9,1 %	3,9 %	4,2 %	16,4 %	17,1 %	16,3 %
IV. Financiële vaste activa	0,08 %	- 0,07 %	0,34 %	0,02 %	0,08 %	0,00 %
A. Deelnemingen	0,00 %	0,00 %	0,21 %	0,07 %	0,01 %	0,00 %
B. Vorderingen	0,02 %	- 0,04 %	- 0,02 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
C. Overige	0,06 %	- 0,03 %	0,15 %	- 0,05 %	0,08 %	0,00 %
Totaal investeringen	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

De investeringen in Materiële vaste activa kunnen ruwweg gegroepeerd worden in "Investeringen in onroerende goederen"¹¹ en "Investeringen in materiële vaste activa, excl. onroerende goederen". Onderstaande grafiek toont dat de hogescholen, ondanks de belangrijke investeringen in onroerende goederen, de investeringen in de andere materiële vaste activa niet verwaarlozen.

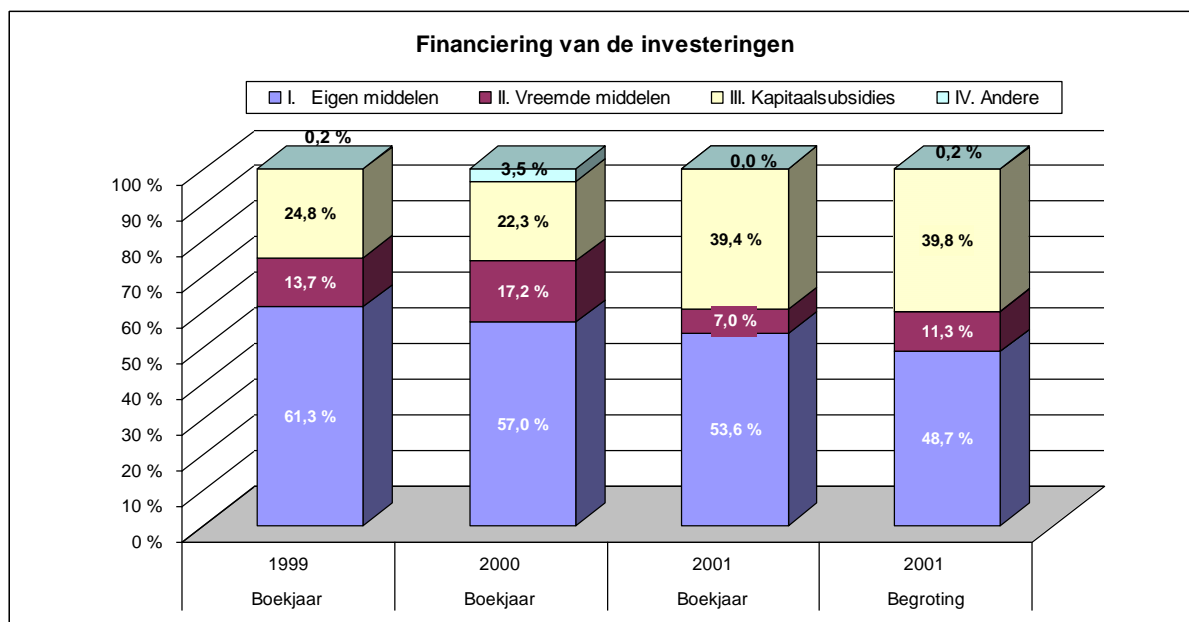
¹¹ Investeringen in onroerende goederen: hiervoor werd de som gemaakt van de investeringen in "Terreinen en gebouwen", "Overige materiële vaste activa" en "Activa in aanbouw en vooruitbetaling".

Investeringen in materiële vaste activa, excl. onroerende goederen: hiervoor werden de investeringen van de rubrieken "Installaties, machines en uitrusting", "Meubilair en rollend materieel" en "Leasing en soortgelijke rechten" opgeteld.

3.4.2 Financiering van de investeringen¹²

3.4.2.1 Verticale analyse van de financieringsmiddelen van de investeringen

De hogescholen financierden tijdens het boekjaar 2001 het leeuwenaandeel van de investeringen met eigen middelen (53,6 %) en kapitaalsubsidies (39,4 %). Het beroep op vreemd vermogen (leningen) voor de financiering van de investeringen beperkte zich tot amper 7 %. Het beroep op kapitaalsubsidies voor de financiering van de investeringen daarentegen is op een opvallende wijze toegenomen.

De vergelijking van de werkelijke financieringsstructuur van de jaarrekening 2001 met de begrote financieringsbronnen toont aan dat de hogescholen een kleiner aandeel voor de financiering met eigen middelen hadden voorzien. De niet uitvoering van een deel van de begrote investeringen leidde dus tot het niet opnemen van een deel van de begrote leningen.

3.4.2.2 Horizontale analyse van de financieringsmiddelen van de investeringen

Tijdens het boekjaar 2001 investeerden de hogescholen een groter bedrag dan in het vorige boekjaar. De bijkomende financieringsmiddelen werden voornamelijk gezocht bij de kapitaalsubsidies en in bijkomende mate bij de eigen middelen.

Financiering	Boekjaar	Boekjaar	JR01-JR00	JR01-JR00	Begroting	JR01-BG01	JR01-BG01
<i>Evolutie t.o.v. het boekjaar 2000 en t.o.v. de begroting 2001</i>	2000	2001	Absoluut verschil	Relatief verschil	2001	Absoluut verschil	Relatief verschil
<i>absolute bedragen in duizenden BEF</i>							
Totaal financiering	2.459.365	2.806.635	+ 347.269	+ 14,1 %	4.428.331	- 1.621.696	- 36,6 %
I. Eigen middelen	1.401.655	1.505.482	+ 103.826	+ 7,4 %	2.158.625	- 653.143	- 30,3 %
II. Vreemde middelen	423.195	196.563	- 226.632	- 53,6 %	500.486	- 303.923	- 60,7 %
III. Kapitaalsubsidies	547.502	1.104.590	+ 557.088	+ 101,8 %	1.762.283	- 657.693	- 37,3 %
IV. Andere	87.013	0	- 87.013	- 100,0 %	6.937	- 6.937	- 100,0 %

¹² Bij de jaarrekening 1999 werd door het Commissariaat voor de eerste keer informatie opgevraagd over de financiering van de investeringen, daardoor beperkt de analyse zich tot 3 boekjaren.

Zoals reeds gemeld, werd tijdens het boekjaar 2001 minder geïnvesteerd dan begroot. Dit leidde tot een daling van het beroep dat de hogescholen deden op elk van de voorziene financieringsbronnen, maar dit is wel het opvallendst bij het vreemd vermogen.

3.5 Investerings en financieringsmiddelen: enkele kengetallen per hogeschool

De tabel op de volgende pagina geeft een overzicht van de investeringen en financieringsmiddelen per hogeschool.

3.5.1 Aandeel van de hogescholen in de geconsolideerde investeringen

De totale hogeschoolsector investeerde in het boekjaar 2001 ongeveer 2,8 miljard BEF. De Katholieke Hogeschool Mechelen besteedde, net als vorig boekjaar, het grootste investeringsbedrag. Groep T realiseerde het kleinste investeringsbedrag.

3.5.2 Aandeel van de hogescholen in de diverse financieringsmiddelen

Tijdens het boekjaar 2001 gebruikten

- 7 hogescholen uitsluitend eigen middelen voor de financiering van hun investeringen. Deze 7 hogescholen namen samen 8,5 % van de investeringen voor hun rekening;
- 6 hogescholen deden een beroep op vreemde middelen;
- 13 hogescholen wendden ook kapitaalsubsidies aan;
- 1 hogeschool (LESSIUS) financierde haar investeringen volledig met kapitaalsubsidies. De in de tabel vermelde financiering met eigen vermogen heeft betrekking op een door de hogeschool betaalde waarborg en niet zozeer op een eigenlijke investering.

Investerings en financieringsmiddelen per hogeschool - Boekjaar 2001

absolute bedragen in duizenden BEF	Investerings		Eigen middelen			Vreemde middelen			Kapitaalsubsidies			Andere		
	Absoluut	% GCO	Absoluut	% Invest	% GCO	Absoluut	% Invest	% GCO	Absoluut	% Invest	% GCO	Absoluut	% Invest	% GCO
HA	196.941	7,0 %	66.060	33,5 %	4,4 %	0	0,0 %	0,0 %	130.881	66,5 %	11,8 %	0	0,0 %	0,0 %
PLANTIJN	20.200	0,7 %	20.200	100,0 %	1,3 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
KdG	118.177	4,2 %	102.161	86,4 %	6,8 %	7.890	6,7 %	4,0 %	8.127	6,9 %	0,7 %	0	0,0 %	0,0 %
KHK	188.989	6,7 %	80.538	42,6 %	5,3 %	1.111	0,6 %	0,6 %	107.340	56,8 %	9,7 %	0	0,0 %	0,0 %
KHM	452.573	16,1 %	24.032	5,3 %	1,6 %	165.210	36,5 %	84,0 %	263.331	58,2 %	23,8 %	0	0,0 %	0,0 %
ERASMUS	67.771	2,4 %	66.744	98,5 %	4,4 %	0	0,0 %	0,0 %	1.027	1,5 %	0,1 %	0	0,0 %	0,0 %
LUK	23.067	0,8 %	23.067	100,0 %	1,5 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
W&K	206.758	7,4 %	132.885	64,3 %	8,8 %	5.425	2,6 %	2,8 %	68.448	33,1 %	6,2 %	0	0,0 %	0,0 %
KHB	39.595	1,4 %	23.697	59,8 %	1,6 %	15.898	40,2 %	8,1 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
KHL	95.295	3,4 %	56.789	59,6 %	3,8 %	0	0,0 %	0,0 %	38.507	40,4 %	3,5 %	0	0,0 %	0,0 %
IRIS	45.897	1,6 %	45.897	100,0 %	3,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
HG	363.331	12,9 %	204.667	56,3 %	13,6 %	0	0,0 %	0,0 %	158.664	43,7 %	14,4 %	0	0,0 %	0,0 %
KHSL	69.884	2,5 %	69.883	100,0 %	4,6 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
HL	43.652	1,6 %	36.085	82,7 %	2,4 %	0	0,0 %	0,0 %	7.566	17,3 %	0,7 %	0	0,0 %	0,0 %
KHLi	154.101	5,5 %	69.372	45,0 %	4,6 %	0	0,0 %	0,0 %	84.729	55,0 %	7,7 %	0	0,0 %	0,0 %
PHL	194.543	6,9 %	90.243	46,4 %	6,0 %	0	0,0 %	0,0 %	104.300	53,6 %	9,4 %	0	0,0 %	0,0 %
HWVL	95.173	3,4 %	82.677	86,9 %	5,5 %	0	0,0 %	0,0 %	12.496	13,1 %	1,1 %	0	0,0 %	0,0 %
KHBO	26.904	1,0 %	26.903	100,0 %	1,8 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
KATHO	210.065	7,5 %	122.796	58,5 %	8,2 %	0	0,0 %	0,0 %	87.269	41,5 %	7,9 %	0	0,0 %	0,0 %
EHSAL	36.679	1,3 %	36.679	100,0 %	2,4 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
GroepT	17.642	0,6 %	17.642	100,0 %	1,2 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
ARTEVELDE	107.479	3,8 %	106.450	99,0 %	7,1 %	1.029	1,0 %	0,5 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
LESSIUS	31.920	1,1 %	15	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	31.905	100,0 %	2,9 %	0	0,0 %	0,0 %
Geconsolideerd	2.806.635	100,0 %	1.505.482	53,6 %	100 %	196.563	7,0 %	100 %	1.104.590	39,4 %	100 %	0	0,0 %	0 %
Rekenkundig gemiddelde	122.028		65.456			8.546			48.026			0		
Laagste waarde	17.642	0,6 %	15	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
Hoogste waarde	452.573	16,1 %	204.667	100 %	13,6 %	165.210	40,2 %	84,0 %	263.331	100,0 %	23,8 %	0	0,0 %	0,0 %

% Invest = procentueel aandeel van de investeringen / financieringsmiddelen in het totale investeringsbedrag van de hogeschool, % GCO = procentueel aandeel van de rubriek in de geconsolideerde bedragen van de 23 hogescholen

3.6 Geconsolideerde balans

De balansgegevens uit de jaarrekeningen 1997 tot en met 2001 van de 23 hogescholen werden geconsolideerd. Deze totaalgegevens fungeren als achtergrondinformatie voor de interpretatie van de financiële ratio's berekend op de geconsolideerde gegevens.

Voorafgaandelijk dient evenwel de aandacht gevestigd te worden op volgende punten¹³:

- er bestaat tussen de hogescholen een sterk uiteenlopende situatie op het vlak van eigendom van de vaste activa (meer bepaald de gebouwen);
- de waardering van de gebouwen is in de diverse hogescholen op een verschillende wijze gebeurd;
- de bepaling van de waarde op de rekening Patrimonium¹⁴ gebeurde op uiteenlopende wijze.

¹³ De problemen bij de interpretatie van een geconsolideerde balans werden uitgebreid besproken in het "Jaarverslag van de commissaris-coördinator over de werking van de hogescholen tijdens het boekjaar 1996", pg. 10 en volgende.

¹⁴ Naargelang de vroegere inrichtende machten al of niet vaste activa in de nieuwe hogeschool hebben ingebracht, en naargelang door het Hogeschoolbestuur besloten werd de ingebrachte activa al of niet te waarderen, is er een relatief klein of groot patrimonium op de balans terug te vinden.

Geconsolideerde Balans (jaarrekeningen 1997 - 1998 - 1999 - 2000 - 2001, begroting 2001)							
ACTIVA	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
		1997	1998	1999	2000	2001	2001
		<i>(in duizenden BEF)</i>					
VASTE ACTIVA	20/28	6.054.447	7.501.644	8.645.591	9.970.438	11.067.668	13.229.142
I. Oprichtingskosten	20	1.702	424	0	0	0	0
II. Immateriële vaste activa	21	22.048	33.640	50.916	56.634	53.088	79.015
III. Materiële vaste activa	22/27	6.022.028	7.460.626	8.580.489	9.899.096	10.997.571	13.136.155
A. Terreinen en gebouwen	22	4.259.928	5.304.128	6.079.306	6.769.166	7.356.895	8.709.265
B. Installaties, machines en uitrusting	23	762.520	946.733	1.141.353	1.283.281	1.369.180	1.433.143
C. Meubilair en rollend materieel	24	374.016	475.394	592.021	649.405	721.927	715.433
D. Leasing en soortgelijke rechten	25	258.414	264.399	261.143	146.003	151.031	229.937
E. Overige materiële vaste activa	26	207.706	326.763	395.334	607.956	845.044	1.056.215
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	27	159.445	143.208	111.332	443.285	553.494	992.162
IV. Financiële vaste activa	28	8.668	6.955	14.186	14.708	17.009	13.973
A. Deelnemingen	280/2	0	0	4.502	6.208	6.389	4.906
B. Vorderingen	281/3	1.340	390	0	0	0	0
C. Overige	284/8	7.328	6.565	9.684	8.500	10.621	9.067
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	7.160.678	8.075.919	9.828.453	10.975.292	11.830.659	8.666.654
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	2.011.401	2.192.945	2.481.306	2.346.313	2.372.638	2.307.061
A. Werkingsvorderingen	290	1.889.929	1.947.584	2.006.441	2.055.443	2.150.202	2.098.673
B. Overige vorderingen	291	121.472	245.361	474.865	290.870	222.436	208.388
VI. Voorraden	30	34.625	27.284	24.925	25.055	25.204	25.095
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	1.724.898	2.076.554	1.802.179	2.512.963	2.539.510	1.673.158
A. Werkingsvorderingen	40	1.071.065	1.490.649	873.482	1.375.911	1.317.153	1.226.695
B. Overige vorderingen	41	653.833	585.905	928.697	1.137.052	1.222.358	446.463
VIII. Geldbeleggingen	50/53	2.204.868	2.521.296	3.294.985	3.936.518	4.447.893	3.210.042
IX. Liquide middelen	54/58	994.473	1.000.484	1.897.201	1.837.670	2.131.336	1.127.161
X. Overlopende rekeningen	490/1	190.414	257.355	327.858	316.772	314.077	324.138
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	13.215.125	15.577.564	18.474.045	20.945.729	22.898.327	21.895.797

PASSIVA	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
		1997	1998	1999	2000	2001	2001
(in duizenden BEF)							
EIGEN VERMOGEN	10/15	5.638.702	7.599.321	9.716.419	11.276.947	12.776.192	12.428.504
I. Patrimonium	10	1.332.606	1.740.000	1.929.120	2.196.577	2.121.402	2.167.580
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	704.965	706.406	517.287	517.287	517.287	524.621
V. Gecumuleerd resultaat	14	2.431.200	3.455.917	4.662.489	5.655.459	6.582.244	5.373.923
VI. Investeringsubsidies	15	1.169.931	1.696.998	2.607.523	2.907.625	3.555.260	4.362.380
VOORZIENINGEN	16	493.714	664.694	878.037	1.181.978	1.482.191	993.908
VII. Voorzieningen voor risico's en kosten	0	493.714	664.694	878.037	1.181.978	1.482.191	993.908
A. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	160	179.805	317.570	403.308	485.284	671.605	529.277
B. Grote herstellings- en onderhoudswerken	162	154.553	182.285	232.379	277.866	344.281	211.647
C. Overige risico's en kosten	163/5	159.357	164.839	242.350	418.828	466.305	252.984
SCHULDEN	17/49	7.082.711	7.313.548	7.879.591	8.486.807	8.639.946	8.473.384
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	3.287.349	3.417.136	3.547.502	3.826.556	3.629.704	4.233.999
A. Financiële schulden	170/4	3.284.853	3.303.460	3.439.457	3.699.202	3.513.817	4.202.939
1. Achtergestelde leningen	170	0	0	0	0	0	0
2. Leasingschulden en soortgelijke schulden	172	31.554	35.062	35.248	15.249	7.455	20.584
3. Kredietinstellingen	173	3.206.462	3.251.981	3.388.492	3.668.979	3.492.176	4.078.169
4. Overige leningen	174	46.838	16.417	15.717	14.974	14.186	104.186
B. Werkingsschulden	175	1.833	2.098	1.497	1.356	1.334	0
D. Overige schulden	178/9	662	111.578	106.548	125.998	114.553	31.060
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	2.679.299	2.807.223	3.128.061	3.315.649	3.581.959	3.064.846
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	42	106.199	115.783	159.490	146.348	139.677	159.313
B. Financiële schulden	43	0	20.000	0	0	12.585	46.281
1. Kredietinstellingen	430/8	0	20.000	0	0	12.585	46.281
2. Overige leningen	439	0	0	0	0	0	0
C. Werkingsschulden	44	572.792	622.381	802.905	896.224	984.663	636.974
E. Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	1.919.284	1.948.810	2.055.873	2.185.810	2.334.921	2.147.843
1. Belastingen	450/3	326.428	357.615	380.449	390.619	410.533	359.618
2. Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	1.592.856	1.591.194	1.675.424	1.795.192	1.924.388	1.788.224
F. Overige schulden	46/48	81.024	100.249	109.793	87.267	110.113	74.435
X. Overlopende rekeningen	492/3	1.116.063	1.089.189	1.204.028	1.344.602	1.428.284	1.174.539
Correcties wegens afrondingsverschillen		(2)	0	(3)	(2)	(2)	0
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	13.215.125	15.577.564	18.474.045	20.945.729	22.898.327	21.895.797

3.6.1 Activa

3.6.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2000 – jaarrekening 2001 – begroting 2001

Het balanstotaal groeide tijdens het boekjaar 2001 van 20,9 miljard BEF naar 22,9 miljard BEF. Zowel de vaste activa als de vlottende activa leverden een bijdrage tot deze groei.

ACTIVA	Boekjaar	Boekjaar	JR01-JR00	JR01-JR00	Begroting	JR01-BG01	JR01-BG01
<i>Evolutie t.o.v. het boekjaar 2000 en t.o.v. de begroting 2001</i>	2000	2001	Absoluut verschil	Relatief verschil	2001	Absoluut verschil	Relatief verschil
<i>absolute bedragen in duizenden BEF</i>							
VASTE ACTIVA	9.970.438	11.067.668	+ 1.097.230	+ 11,0 %	13.229.142	- 2.161.474	- 16,3 %
I. Oprichtingskosten	0	0	+ 0	VB = 0	0	+ 0	BG = 0
II. Immateriële vaste activa	56.634	53.088	- 3.545	- 6,3 %	79.015	- 25.927	- 32,8 %
III. Materiële vaste activa	9.899.096	10.997.571	+ 1.098.474	+ 11,1 %	13.136.155	- 2.138.584	- 16,3 %
IV. Financiële vaste activa	14.708	17.009	+ 2.301	+ 15,6 %	13.973	+ 3.036	+ 21,7 %
VLOTTENDE ACTIVA	10.975.292	11.830.659	+ 855.368	+ 7,8 %	8.666.654	+ 3.164.005	+ 36,5 %
V. Vorderingen op meer dan één jaar	2.346.313	2.372.638	+ 26.325	+ 1,1 %	2.307.061	+ 65.578	+ 2,8 %
VI. Voorraden	25.055	25.204	+ 149	+ 0,6 %	25.095	+ 109	+ 0,4 %
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	2.512.963	2.539.510	+ 26.547	+ 1,1 %	1.673.158	+ 866.352	+ 51,8 %
VIII. Geldbeleggingen + IX. Liquide middelen	5.774.188	6.579.229	+ 805.041	+ 13,9 %	4.337.203	+ 2.242.026	+ 51,7 %
X. Overlopende rekeningen	316.772	314.077	- 2.695	- 0,9 %	324.138	- 10.061	- 3,1 %
TOTAAL DER ACTIVA	20.945.729	22.898.327	+ 1.952.598	+ 9,3 %	21.895.797	+ 1.002.530	+ 4,6 %

De groei van de vaste activa ontstaat doordat het bedrag van de jaarlijkse afschrijvingen kleiner is dan de jaarlijkse investeringen. De groei van de vaste activa situeert zich in hoofdzaak bij de materiële vaste activa.

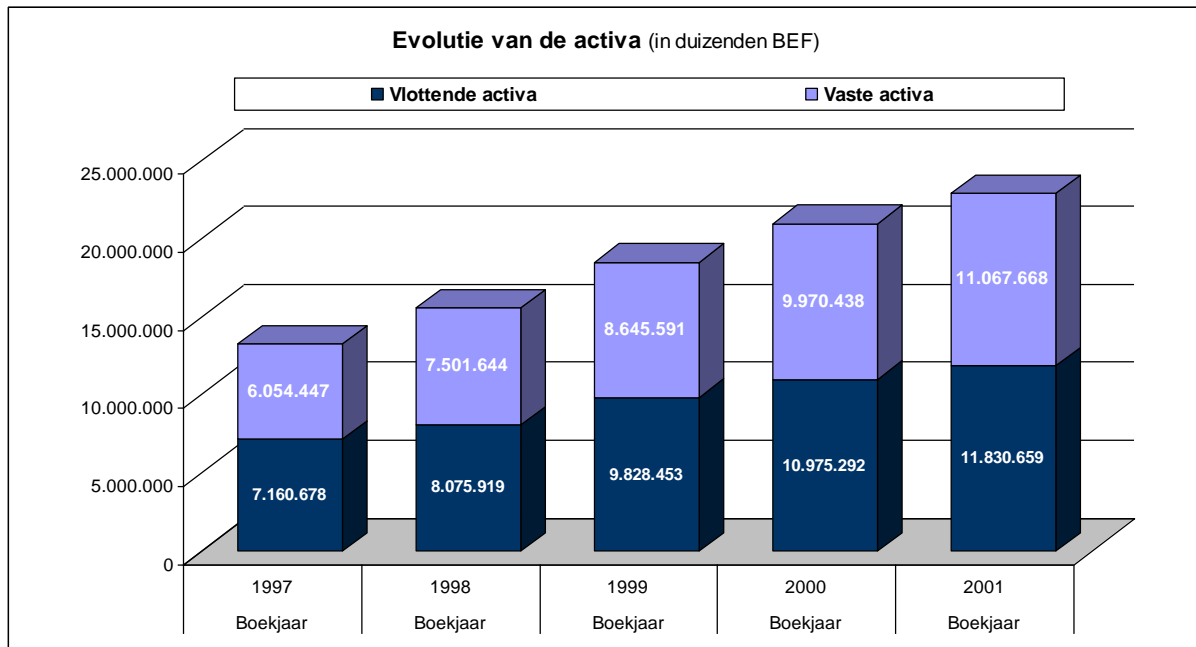
De geconsolideerde vlottende activa groeiden tijdens het boekjaar 2001 met 7,8 %. Dit globaal groeipercentage is de slotsom van een aantal tegengestelde evoluties:

- de vorderingen op meer dan één jaar namen toe. Deze toename is bijna integraal toe te schrijven aan de toename van de lange termijnvordering in het kader van het TBS 55+ ov stelsel. Een deel van deze aangroei werd gedeeltelijk gecompenseerd door een daling van de overige (werkings)vorderingen;
- de vorderingen op ten hoogste één jaar kenden een vergelijkbare toename. Opvallend hierbij is de toename van de openstaande saldi op studentenvorderingen en van de vorderingen TBS 55+ov. Het bedrag van de "Overige vorderingen op het Departement Onderwijs" kende dan weer een opmerkelijke afname. In 2000 bevatte deze rubriek de nog openstaande vordering ingevolge de beslissing van de Vlaamse regering om de werkingsuitkering van het vierde kwartaal 1995 aan de hogescholen uit te betalen;
- de som van de geldbeleggingen en liquide middelen groeide met 13,9 %. Deze toename is toe te schrijven aan de positieve netto-cashflow die de hogescholen in 2001 realiseerden;
- de waarde van de overlopende rekeningen verminderde met 0,9 % (daling van de "over te dragen kosten", toename van de "verworven opbrengsten").

In vergelijking met de begroting 2001 ligt de waarde van de vaste activa in de jaarrekening 16,3 % onder de begrote waarde. Het niet uitvoeren van een aantal gebudgetteerde investeringsprojecten is hiervan de oorzaak. De vlottende activa overschrijden het gebudgetteerde bedrag met 36,5 %. Vooral de vorderingen en de som van de geldbeleggingen en liquide middelen werden in de begroting te laag ingeschat.

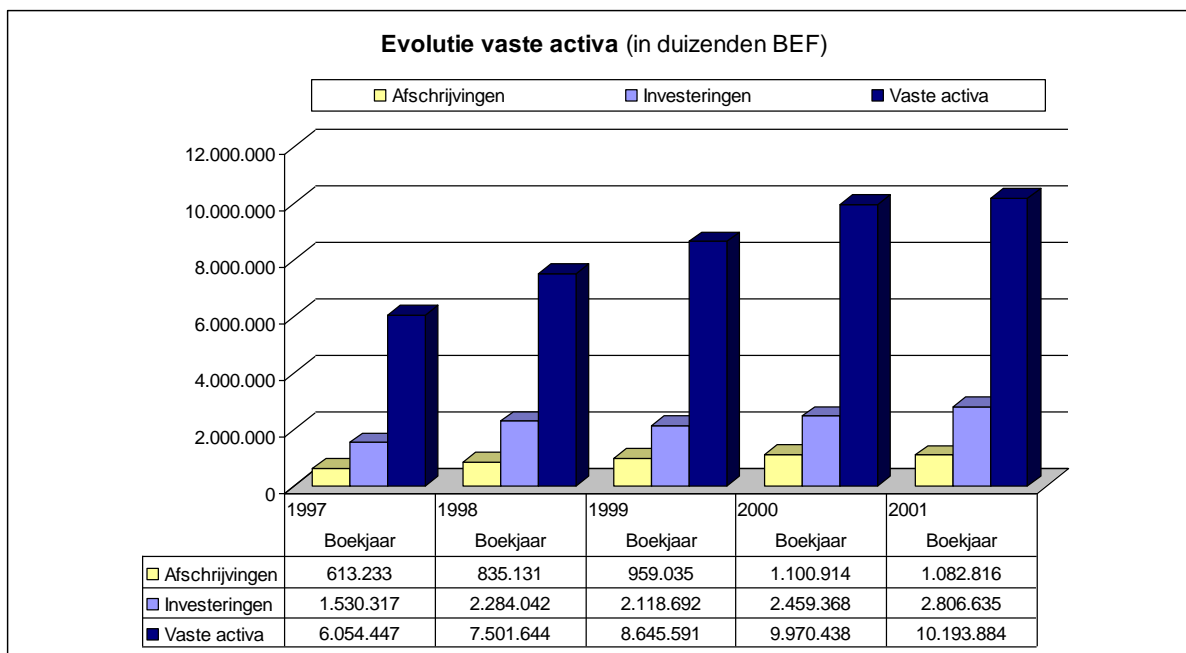
3.6.1.2 Horizontale analyse: jaarrekening 1997 – jaarrekening 2001

Het balansvermogen kende gedurende de periode 1997-2001 een aangroei met 73,3 %. De aangroei van de vaste activa overtreft de toename van de vlottende activa.

ACTIVA	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	JR01-JR97
		1997	1998	1999	2000	2001	Absoluut verschil
(absolute bedragen in duizenden BEF)							
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	13.215.125	15.577.564	18.474.045	20.945.729	22.898.327	+ 9.683.202
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 2.362.438	+ 2.896.481	+ 2.471.685	+ 1.952.598	
Jaarlijks groeipercentage			+ 17,9 %	+ 18,6 %	+ 13,4 %	+ 9,3 %	
Index: 1997 = 100			117,9	139,8	158,5	173,3	
VASTE ACTIVA	20/28	6.054.447	7.501.644	8.645.591	9.970.438	11.067.668	+ 5.013.221
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 1.447.197	+ 1.143.947	+ 1.324.847	+ 1.097.230	
Jaarlijks groeipercentage			+ 23,9 %	+ 15,2 %	+ 15,3 %	+ 11,0 %	
Index: 1997 = 100			123,9	142,8	164,7	182,8	
I. Oprichtingskosten	20	1.702	424	0	0	0	- 1.702
Jaarlijkse absolute mutatie			- 1.278	- 424	+ 0	+ 0	
Jaarlijks groeipercentage			- 75,1 %	- 100,0 %	VB = 0	VB = 0	
Index: 1997 = 100			24,9	0,0	0,0	0,0	
II. Immateriële vaste activa	21	22.048	33.640	50.916	56.634	53.088	+ 31.040
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 11.591	+ 17.276	+ 5.718	- 3.545	
Jaarlijks groeipercentage			+ 52,6 %	+ 51,4 %	+ 11,2 %	- 6,3 %	
Index: 1997 = 100			152,6	230,9	256,9	240,8	
III. Materiële vaste activa	22/27	6.022.028	7.460.626	8.580.489	9.899.096	10.997.571	+ 4.975.542
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 1.438.597	+ 1.119.864	+ 1.318.607	+ 1.098.474	
Jaarlijks groeipercentage			+ 23,9 %	+ 15,0 %	+ 15,4 %	+ 11,1 %	
Index: 1997 = 100			123,9	142,5	164,4	182,6	
IV. Financiële vaste activa	28	8.668	6.955	14.186	14.708	17.009	+ 8.341
Jaarlijkse absolute mutatie			- 1.713	+ 7.231	+ 522	+ 2.301	
Jaarlijks groeipercentage			- 19,8 %	+ 104,0 %	+ 3,7 %	+ 15,6 %	
Index: 1997 = 100			80,2	163,7	169,7	196,2	
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	7.160.678	8.075.919	9.828.453	10.975.292	11.830.659	+ 4.669.981
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 915.241	+ 1.752.534	+ 1.146.838	+ 855.368	
Jaarlijks groeipercentage			+ 12,8 %	+ 21,7 %	+ 11,7 %	+ 7,8 %	
Index: 1997 = 100			112,8	137,3	153,3	165,2	
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	2.011.401	2.192.945	2.481.306	2.346.313	2.372.638	+ 361.238
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 181.545	+ 288.361	- 134.993	+ 26.325	
Jaarlijks groeipercentage			+ 9,0 %	+ 13,1 %	- 5,4 %	+ 1,1 %	
Index: 1997 = 100			109,0	123,4	116,7	118,0	
VI. Voorraden	30	34.625	27.284	24.925	25.055	25.204	- 9.420
Jaarlijkse absolute mutatie			- 7.341	- 2.359	+ 131	+ 149	
Jaarlijks groeipercentage			- 21,2 %	- 8,6 %	+ 0,5 %	+ 0,6 %	
Index: 1997 = 100			78,8	72,0	72,4	72,8	
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	1.724.898	2.076.554	1.802.179	2.512.963	2.539.510	+ 814.612
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 351.656	- 274.375	+ 710.784	+ 26.547	
Jaarlijks groeipercentage			+ 20,4 %	- 13,2 %	+ 39,4 %	+ 1,1 %	
Index: 1997 = 100			120,4	104,5	145,7	147,2	
VIII. Geldbeleggingen + IX. Liquide middelen	50/53	3.199.341	3.521.781	5.192.186	5.774.188	6.579.229	+ 3.379.888
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 322.440	+ 1.670.405	+ 582.002	+ 805.041	
Jaarlijks groeipercentage			+ 10,1 %	+ 47,4 %	+ 11,2 %	+ 13,9 %	
Index: 1997 = 100			110,1	162,3	180,5	205,6	
X. Overlopende rekeningen	490/1	190.414	257.355	327.858	316.772	314.077	+ 123.663
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 66.941	+ 70.502	- 11.086	- 2.695	
Jaarlijks groeipercentage			+ 35,2 %	+ 27,4 %	- 3,4 %	- 0,9 %	
Index: 1997 = 100			135,2	172,2	166,4	164,9	

De vaste activa groeiden in de beschouwde periode met 82,8 %. Binnen de vaste activa was de relatieve aangroei weliswaar het sterkst bij de "Immateriële vaste activa", maar het gaat hier om relatief beperkte bedragen. In absolute bedragen werd de aangroei bijna volledig gerealiseerd op de rubriek Materiële vaste activa. De jaarlijkse aangroei van de vaste activa wijst erop dat de uitgevoerde investeringen telkens groter zijn dan de jaarlijkse afschrijvingen en waardeverminderingen (zie volgende grafiek).

De aangroei van de vlottende activa kan voor 72 % verklaard worden vanuit de toename van de som van de "Geldbeleggingen" en "Liquide middelen". De hogescholen reserveren deze middelen onder meer om toekomstige investeringsprojecten te kunnen financieren.

De vorderingen nemen ongeveer 25 % van de toename van de waarde van de vlottende activa voor hun rekening. Een belangrijk deel van de aangroei van de vorderingen ontstond:

- door de tegoeden in het kader van het TBS 55+ stelsel,
- de opstart van projecten i.v.m. wetenschappelijk onderzoek en
- de toename van de investeringssubsidies vanwege de overheid.

3.6.1.3 Verticale analyse: jaarrekening 1997 - 2001 en begroting 2001

In de verticale analyse wordt elke balansrubriek geplaatst t.o.v. het balanstotaal, met als doel een zicht te krijgen op de structuurwijzigingen binnen de samenstelling van de activa en de passiva.

In de periode 1997-2001 blijft zowel het aandeel van de vaste activa als van de vlottende activa vrij constant. Meer dan 50 % van het geconsolideerde balansvermogen behoort tot de rubriek vlottende activa.

De begrote balansstructuur vertoont wel belangrijke structuurwijzigingen. In de begrotingen plannen de hogescholen meestal belangrijke investeringsprojecten (te financieren met een deel van de beschikbare "Geldbeleggingen en Liquide middelen" en ook met de middelen die vrijkomen door een beperking van de "vorderingen op ten hoogste één jaar"). Dit verklaart het hoge begrote aandeel voor de vaste activa in vergelijking met de structuur in de jaarrekeningen. Het niet realiseren van een deel van de begrote investeringsprojecten verklaart de overschatting van het aandeel van de Materiële vaste activa en de onderschatting van de Geldbeleggingen en Liquide middelen.

Verticale analyse - Geconsolideerde Balans (jaarrekeningen 1997 - 1998 - 1999 - 2000 - 2001, begroting 2001)							
ACTIVA	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
		1997	1998	1999	2000	2001	2001
VASTE ACTIVA	20/28	45,8 %	48,2 %	46,8 %	47,6 %	48,3 %	60,4 %
I. Oprichtingskosten	20	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
II. Immateriële vaste activa	21	0,2 %	0,2 %	0,3 %	0,3 %	0,2 %	0,4 %
III. Materiële vaste activa	22/27	45,6 %	47,9 %	46,4 %	47,3 %	48,0 %	60,0 %
A. Terreinen en gebouwen	22	32,2 %	34,0 %	32,9 %	32,3 %	32,1 %	39,8 %
B. Installaties, machines en uitrusting	23	5,8 %	6,1 %	6,2 %	6,1 %	6,0 %	6,5 %
C. Meubilair en rollend materieel	24	2,8 %	3,1 %	3,2 %	3,1 %	3,2 %	3,3 %
D. Leasing en soortgelijke rechten	25	2,0 %	1,7 %	1,4 %	0,7 %	0,7 %	1,1 %
E. Overige materiële vaste activa	26	1,6 %	2,1 %	2,1 %	2,9 %	3,7 %	4,8 %
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	27	1,2 %	0,9 %	0,6 %	2,1 %	2,4 %	4,5 %
IV. Financiële vaste activa	28	0,1 %	0,0 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %
A. Deelnemingen	280/2	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
B. Vorderingen	281/3	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
C. Overige	284/8	0,1 %	0,0 %	0,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	54,2 %	51,8 %	53,2 %	52,4 %	51,7 %	39,6 %
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	15,2 %	14,1 %	13,4 %	11,2 %	10,4 %	10,5 %
A. Werkingsvorderingen	290	14,3 %	12,5 %	10,9 %	9,8 %	9,4 %	9,6 %
B. Overige vorderingen	291	0,9 %	1,6 %	2,6 %	1,4 %	1,0 %	1,0 %
VI. Voorraden	30	0,3 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	13,1 %	13,3 %	9,8 %	12,0 %	11,1 %	7,6 %
A. Werkingsvorderingen	40	8,1 %	9,6 %	4,7 %	6,6 %	5,8 %	5,6 %
B. Overige vorderingen	41	4,9 %	3,8 %	5,0 %	5,4 %	5,3 %	2,0 %
VIII. Geldbeleggingen	50/53	16,7 %	16,2 %	17,8 %	18,8 %	19,4 %	14,7 %
IX. Liquide middelen	54/58	7,5 %	6,4 %	10,3 %	8,8 %	9,3 %	5,1 %
X. Overlopende rekeningen	490/1	1,4 %	1,7 %	1,8 %	1,5 %	1,4 %	1,5 %
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	13.215.125	15.577.564	18.474.045	20.945.729	22.898.327	21.895.797

Bij de bespreking van de investeringen werd reeds vermeld dat in het investeringsbeleid van de hogescholen zowel aandacht wordt besteed aan de investeringen in onroerende goederen als aan die in roerende goederen. Dit valt af te leiden uit het feit dat het relatieve belang van de onderscheiden categorieën roerende materiële vaste activa zo goed als stabiel blijft. De beperkte groei van het aandeel van de totale materiële vaste activa, ten koste van het belang van de vlottende activa, is dan ook volledig toe te schrijven aan de investeringen in onroerende goederen.

De samenstelling van de vlottende activa heeft in de periode 1997-2001 wel wijzigingen ondergaan. Het aandeel van de vorderingen daalt ten voordele van een groeiend aandeel van de som van de "Geldbeleggingen en Liquide middelen".

3.6.2 Passiva

3.6.2.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2000 – jaarrekening 2001 – begroting 2001

De groei van de passiva in de jaarrekening 2001 kwam tot stand door een groei van het eigen vermogen, van de voorzieningen en van het vreemd vermogen. In absolute termen is de toename van het eigen vermogen het grootst. Procentueel stijgt het kleinste bestanddeel van het passief, de voorzieningen, het sterkst.

PASSIVA	Boekjaar	Boekjaar	JR01-JR00	JR01-JR00	Begroting	JR01-BG01	JR01-BG01
<i>Evolutie t.o.v. het boekjaar 2000 en t.o.v. de begroting 2001</i>	2000	2001	Absoluut verschil	Relatief verschil	2001	Absoluut verschil	Relatief verschil
<i>absolute bedragen in duizenden BEF</i>							
EIGEN VERMOGEN	11.276.947	12.776.192	+ 1.499.245	+ 13,3 %	12.428.504	+ 347.688	+ 2,8 %
I. Patrimonium	2.196.577	2.121.402	- 75.175	- 3,4 %	2.167.580	- 46.178	- 2,1 %
III. Herwaarderingsmeerwaarden	517.287	517.287	+ 0	+ 0,0 %	524.621	- 7.334	- 1,4 %
V. Gecumuleerd resultaat	5.655.459	6.582.244	+ 926.786	+ 16,4 %	5.373.923	+ 1.208.321	+ 22,5 %
VI. Investeringsubsidies	2.907.625	3.555.260	+ 647.635	+ 22,3 %	4.362.380	- 807.121	- 18,5 %
VOORZIENINGEN	1.181.978	1.482.191	+ 300.213	+ 25,4 %	993.908	+ 488.282	+ 49,1 %
SCHULDEN	8.486.807	8.639.946	+ 153.139	+ 1,8 %	8.473.384	+ 166.562	+ 2,0 %
VIII. Schulden op meer dan één jaar	3.826.556	3.629.704	- 196.852	- 5,1 %	4.233.999	- 604.295	- 14,3 %
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	3.315.649	3.581.959	+ 266.310	+ 8,0 %	3.064.846	+ 517.113	+ 16,9 %
X. Overlopende rekeningen	1.344.602	1.428.284	+ 83.682	+ 6,2 %	1.174.539	+ 253.744	+ 21,6 %
TOTAAL DER PASSIVA	20.945.729	22.898.327	+ 1.952.598	+ 9,3 %	21.895.797	+ 1.002.530	+ 4,6 %

De aangroei van het eigen vermogen kwam tot stand door volgende gebeurtenissen:

- een daling van het "Patrimonium". Deze opmerkelijke beweging is toe te schrijven aan de fusieoperatie die leidde tot het ontstaan van de Arteveldehogeschool. De deelnemende partners brachten niet alle onroerende goederen, schulden noch het ganse patrimonium in in het fusiegeheel ;
- het positieve resultaat van het boekjaar;
- het bedrag van de nieuwe investeringsubsidies opgenomen in de balans is groter dan de in resultaatgenomen subsidies.

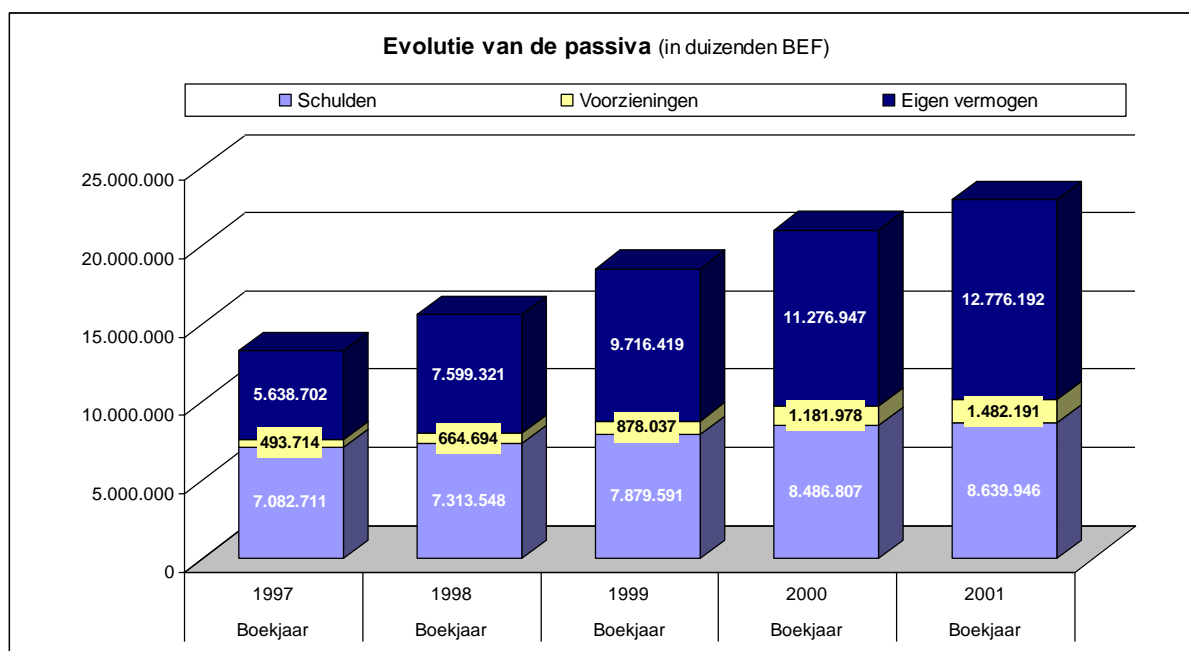
Het vreemd vermogen nam toe door enerzijds de groei van de voorzieningen en door anderzijds de vermeerdering van de schulden. De toename van de voorzieningen situeert zich in de 3 categorieën van voorzieningen. De groei van de schulden in het boekjaar 2001 is de resultante van een daling van de schulden op lange termijn (door de afname van de schulden bij de kredietinstellingen) en van een sterkere toename van de schulden op korte termijn (door de toename van de werkingsschulden en de schulden m.b.t. bezoldigingen en sociale lasten). De daling van de lange termijn schulden komt niet geheel onverwacht gelet op het aflossingsschema van de bestaande lange termijn schulden en de beperkte mate waarmee in 2001 een beroep gedaan werd op het vreemd vermogen om nieuwe investeringen te financieren.

Bij het opstellen van de begroting 2001 werden zowel het eigen vermogen als de voorzieningen onderschat. De te lage inschatting van het eigen vermogen kan integraal toegeschreven worden aan een onderschatting van het gecumuleerd resultaat van de vorige periode en een onderschatting van het resultaat van het boekjaar. De overige rubrieken van het eigen vermogen werden in de begroting daarentegen te hoog ingeschat. Zo was de begroting van de Arteveldehogeschool in wezen een geconsolideerde begroting van de aan de fusie deelnemende partners waarin niet voorzien was dat niet het integrale patrimonium zou ingebracht worden in de fusiehogeschool. Door vertraging in de uitvoering van de geplande investeringen werden er in realiteit minder kapitaalsubsidies verworven dan voorzien in de begroting.

Bij de schulden op meer dan één jaar zijn de budgetverschillen te verklaren door een geringere opname van nieuwe investeringsleningen (ten gevolge van het niet uitvoeren van een aantal begrote investeringsprojecten). De schulden op ten hoogste één jaar werden in de begroting te laag geraamd. De onderschatting gebeurde hoofdzakelijk bij de rubrieken "Werkingsschulden" en "Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten".

3.6.2.2 Horizontale analyse: jaarrekening 1997 – jaarrekening 2001

Het geconsolideerde balansvermogen groeide in de periode 1997-2001 met 9,7 miljard BEF. In absolute bedragen was de groei voornamelijk het gevolg van een toename van het eigen vermogen (+ 7,1 miljard BEF).

PASSIVA	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	JR01-JR97
		1997	1998	1999	2000	2001	Absoluut verschil
<i>(absolute bedragen in duizenden BEF)</i>							
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	13.215.125	15.577.564	18.474.045	20.945.729	22.898.327	+ 9.683.202
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 2.362.438	+ 2.896.481	+ 2.471.685	+ 1.952.598	
Jaarlijks groeipercentage			+ 17,9 %	+ 18,6 %	+ 13,4 %	+ 9,3 %	
Index: 1997 = 100			117,9	139,8	158,5	173,3	
EIGEN VERMOGEN	10/15	5.638.702	7.599.321	9.716.419	11.276.947	12.776.192	+ 7.137.490
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 1.960.619	+ 2.117.098	+ 1.560.528	+ 1.499.245	
Jaarlijks groeipercentage			+ 34,8 %	+ 27,9 %	+ 16,1 %	+ 13,3 %	
Index: 1996 = 100			134,8	172,3	200,0	226,6	
I. Patrimonium	10	1.332.606	1.740.000	1.929.120	2.196.577	2.121.402	+ 788.795
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 407.394	+ 189.120	+ 267.457	- 75.175	
Jaarlijks groeipercentage			+ 30,6 %	+ 10,9 %	+ 13,9 %	- 3,4 %	
Index: 1997 = 100			130,6	144,8	164,8	159,2	
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	704.965	706.406	517.287	517.287	517.287	- 187.678
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 1.441	- 189.119	- 1	+ 0	
Jaarlijks groeipercentage			+ 0,2 %	- 26,8 %	- 0,0 %	+ 0,0 %	
Index: 1997 = 100			100,2	73,4	73,4	73,4	
V. Gecumuleerd resultaat	14	2.431.200	3.455.917	4.662.489	5.655.459	6.582.244	+ 4.151.044
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 1.024.717	+ 1.206.572	+ 992.970	+ 926.786	
Jaarlijks groeipercentage			+ 42,1 %	+ 34,9 %	+ 21,3 %	+ 16,4 %	
Index: 1997 = 100			142,1	191,8	232,6	270,7	
VI. Investeringsubsidies	15	1.169.931	1.696.998	2.607.523	2.907.625	3.555.260	+ 2.385.329
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 527.067	+ 910.526	+ 300.102	+ 647.635	
Jaarlijks groeipercentage			+ 45,1 %	+ 53,7 %	+ 11,5 %	+ 22,3 %	
Index: 1997 = 100			145,1	222,9	248,5	303,9	
VOORZIENINGEN	16	493.714	664.694	878.037	1.181.978	1.482.191	+ 988.476
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 170.980	+ 213.342	+ 303.941	+ 300.213	
Jaarlijks groeipercentage			+ 34,6 %	+ 32,1 %	+ 34,6 %	+ 25,4 %	
Index: 1997 = 100			134,6	177,8	239,4	300,2	
SCHULDEN	17/49	7.082.711	7.313.548	7.879.591	8.486.807	8.639.946	+ 1.557.236
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 230.837	+ 566.044	+ 607.216	+ 153.139	
Jaarlijks groeipercentage			+ 3,3 %	+ 7,7 %	+ 7,7 %	+ 1,8 %	
Index: 1997 = 100			103,3	111,3	119,8	122,0	
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	3.287.349	3.417.136	3.547.502	3.826.556	3.629.704	+ 342.355
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 129.788	+ 130.366	+ 279.054	- 196.852	
Jaarlijks groeipercentage			+ 3,9 %	+ 3,8 %	+ 7,9 %	- 5,1 %	
Index: 1997 = 100			103,9	107,9	116,4	110,4	
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	2.679.299	2.807.223	3.128.061	3.315.649	3.581.959	+ 902.660
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 127.924	+ 320.839	+ 187.588	+ 266.310	
Jaarlijks groeipercentage			+ 4,8 %	+ 11,4 %	+ 6,0 %	+ 8,0 %	
Index: 1997 = 100			104,8	116,7	123,8	133,7	
X. Overlopende rekeningen	492/3	1.116.063	1.089.189	1.204.028	1.344.602	1.428.284	+ 312.221
Jaarlijkse absolute mutatie			- 26.874	+ 114.839	+ 140.574	+ 83.682	
Jaarlijks groeipercentage			- 2,4 %	+ 10,5 %	+ 11,7 %	+ 6,2 %	
Index: 1997 = 100			97,6	107,9	120,5	128,0	

Het eigen vermogen groeide in de periode 1997-2001 vooral dankzij de positieve resultaten van de diverse boekjaren en de ontvangen investeringssubsidies. De aangroei van het Patrimonium moet gerelativeerd worden omdat dit vaak te maken heeft met interne overboekingen vanuit de rubrieken "Herwaarderingsmeerwaarden" en "Gecumuleerd resultaat" naar de rekening "Patrimonium".

In relatieve termen kende de passiefrubriek "Voorzieningen" het grootste groeitempo (+ 200,2 %). Het verplicht aanleggen van voorzieningen in het kader van het TBS 55+ stelsel, of het opbouwen van voorzieningen voor groot onderhoud en herstellingen en voorzieningen voor overige risico's (voor loonregularisaties, voor juridische geschillen, ...) ligt aan de basis van deze groei.

De toename van de schuldenlast komt voor 22 % door de aangroei van de schulden op meer dan één jaar, 58 % door de toename van de schulden op ten hoogste één jaar en 20 % door de groei van de "Overlopende rekeningen".

3.6.2.3 Verticale analyse: jaarrekening 1997 - 2001 en begroting 2001

De structuuranalyse van de passiva toont enkele belangrijke verschuivingen. Tijdens de periode 1997-2001 groeide het aandeel van het Eigen vermogen van 42,7 % naar 55,8 % van het balanstotaal. Ook het aandeel van de Voorzieningen kende in die periode een groei.

PASSIVA	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
		1997	1998	1999	2000	2001	2001
EIGEN VERMOGEN	10/15	42,7 %	48,8 %	52,6 %	53,8 %	55,8 %	56,8 %
I. Patrimonium	10	10,1 %	11,2 %	10,4 %	10,5 %	9,3 %	9,9 %
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	5,3 %	4,5 %	2,8 %	2,5 %	2,3 %	2,4 %
V. Gecumuleerd resultaat	14	18,4 %	22,2 %	25,2 %	27,0 %	28,7 %	24,5 %
VI. Investeringsubsidies	15	8,9 %	10,9 %	14,1 %	13,9 %	15,5 %	19,9 %
VOORZIENINGEN	16	3,7 %	4,3 %	4,8 %	5,6 %	6,5 %	4,5 %
VII. Voorzieningen voor risico's en kosten		3,7 %	4,3 %	4,8 %	5,6 %	6,5 %	4,5 %
A. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	160	1,4 %	2,0 %	2,2 %	2,3 %	2,9 %	2,4 %
B. Grote herstellings- en onderhoudswerken	162	1,2 %	1,2 %	1,3 %	1,3 %	1,5 %	1,0 %
C. Overige risico's en kosten	163/5	1,2 %	1,1 %	1,3 %	2,0 %	2,0 %	1,2 %
SCHULDEN	17/49	53,6 %	46,9 %	42,7 %	40,5 %	37,7 %	38,7 %
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	24,9 %	21,9 %	19,2 %	18,3 %	15,9 %	19,3 %
A. Financiële schulden	170/4	24,9 %	21,2 %	18,6 %	17,7 %	15,3 %	19,2 %
1. Achtergestelde leningen	170	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
2. Leasingschulden en soortgelijke schulden	172	0,2 %	0,2 %	0,2 %	0,1 %	0,0 %	0,1 %
3. Kredietinstellingen	173	24,3 %	20,9 %	18,3 %	17,5 %	15,3 %	18,6 %
4. Overige leningen	174	0,4 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,5 %
B. Werkingsschulden	175	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
D. Overige schulden	178/9	0,0 %	0,7 %	0,6 %	0,6 %	0,5 %	0,1 %
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	20,3 %	18,0 %	16,9 %	15,8 %	15,6 %	14,0 %
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	42	0,8 %	0,7 %	0,9 %	0,7 %	0,6 %	0,7 %
B. Financiële schulden	43	0,0 %	0,1 %	0,0 %	0,0 %	0,1 %	0,2 %
1. Kredietinstellingen	430/8	0,0 %	0,1 %	0,0 %	0,0 %	0,1 %	0,2 %
2. Overige leningen	439	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
C. Werkingsschulden	44	4,3 %	4,0 %	4,3 %	4,3 %	4,3 %	2,9 %
E. Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	14,5 %	12,5 %	11,1 %	10,4 %	10,2 %	9,8 %
1. Belastingen	450/3	2,5 %	2,3 %	2,1 %	1,9 %	1,8 %	1,6 %
2. Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	12,1 %	10,2 %	9,1 %	8,6 %	8,4 %	8,2 %
F. Overige schulden	46/48	0,6 %	0,6 %	0,6 %	0,4 %	0,5 %	0,3 %
X. Overlopende rekeningen	492/3	8,4 %	7,0 %	6,5 %	6,4 %	6,2 %	5,4 %
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	13.215.125	15.577.564	18.474.045	20.945.729	22.898.327	21.895.797

De horizontale analyse bracht tot uiting dat de geconsolideerde schuldmassa op 5 jaar tijd groeide met 1,6 miljard BEF. Anderzijds blijkt dat onder invloed van het sterk gestegen balanstotaal het aandeel van de schulden in het balanstotaal nochtans jaarlijks afneemt.

3.7 Geconsolideerde cashflow

Bij de bespreking van de geconsolideerde resultatenrekening werd aandacht besteed aan het resultaat van het boekjaar. In de analyse van de geconsolideerde balans werd de liquiditeitspositie op 31 december van elk boekjaar weergegeven. De cashflowanalyse¹⁵ heeft tot doel een inzicht te geven in de bronnen en in de aanwending van de geldmiddelen door de hogescholen.

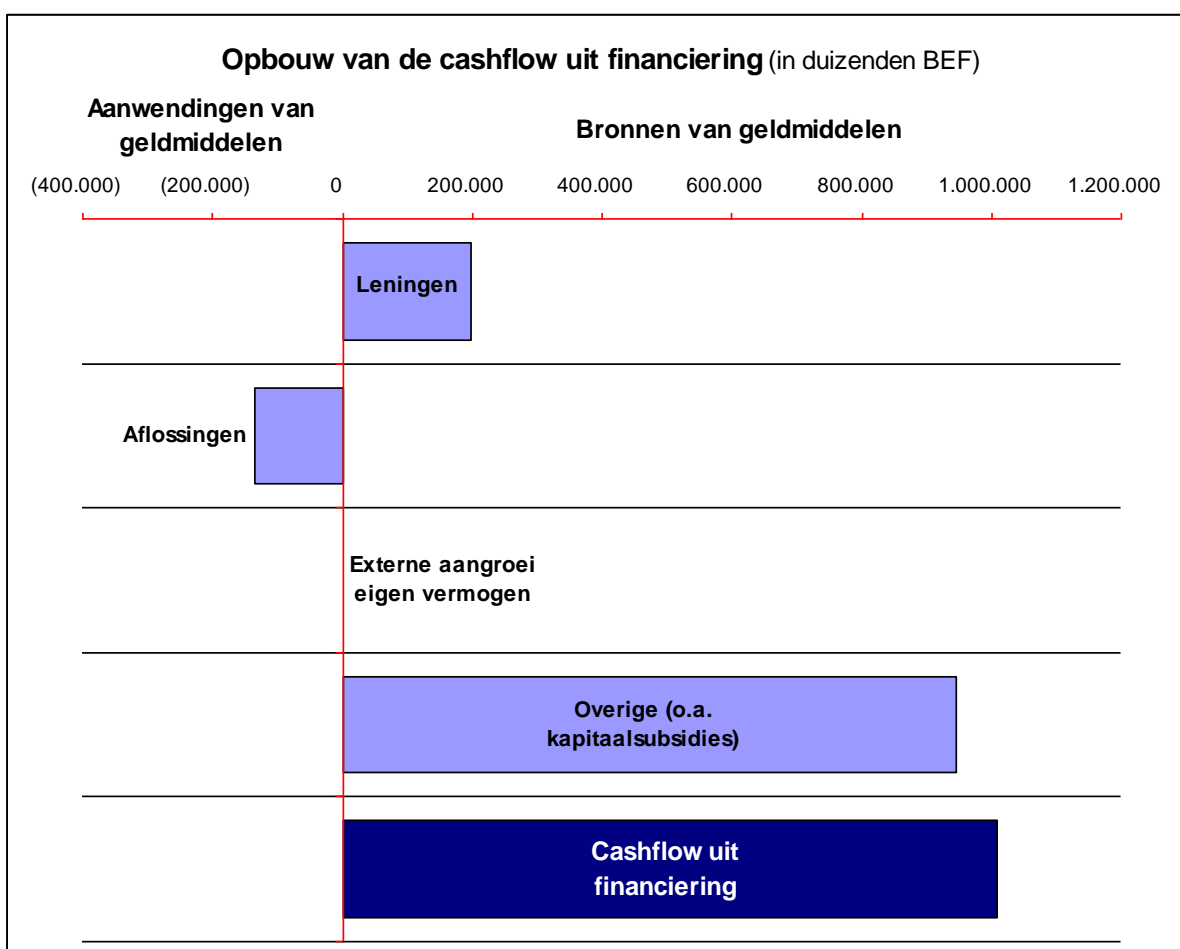
Geconsolideerde cashflow					
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	1997	1998	1999	2000	2001
Resultaat van het boekjaar	1.240.502	992.770	1.206.571	1.228.128	926.793
+ Afschrijvingen	615.134	836.400	962.424	1.098.707	1.214.808
+ Voorzieningen	319.796	153.792	206.434	311.912	300.215
+ Andere niet-kaskosten (o.a.waardevermindering op vlottende activa)	5.909	7.541	5.896	8.696	20.732
- Opname kapitaalsubsidies in resultaat	(46.755)	(76.399)	(100.454)	(121.344)	(177.794)
CASHFLOW VAN HET BOEKJAAR (1)	2.134.587	1.914.103	2.280.870	2.526.098	2.284.754
+ - Mutatie in weringsmiddelen (vóór correctie)	(141.858)	(293.018)	648.819	(371.667)	338.438
+ - Correctie voor waardevermindering op voorraden en vorderingen	(5.909)	(7.541)	(5.896)	(8.994)	(20.732)
+ - Correctie voor effect aflossingen in mutatie n.w.m.	3.234	(9.584)	(43.707)	13.142	(5.803)
MUTATIE IN DE WERKINGSMIDDELEN (2)	(144.534)	(310.143)	599.216	(367.519)	311.903
+ OPERATIONELE CASHFLOW = (1) + (2)	1.990.053	1.603.960	2.880.086	2.158.579	2.596.657
- + Investerings / desinvesteringen in OK, IMVA, MVA en FVA	(1.537.463)	(2.283.597)	(2.104.466)	(2.426.011)	(2.777.100)
+ - Mutatie vorderingen op meer dan één jaar	(129.192)	(177.738)	(285.024)	137.863	(23.954)
+ CASHFLOW UIT INVESTERINGEN	(1.666.655)	(2.461.335)	(2.389.490)	(2.288.148)	(2.801.054)
+ Leningen	301.616	245.571	289.856	425.402	197.027
- Aflossingen	(108.813)	(106.199)	(115.783)	(159.490)	(133.874)
+ - Externe aangroei eigen vermogen	215.785	407.394	92.867	32.295	1
+ - Overige (o.a. kapitaalsubsidies)	533.679	633.044	912.872	413.357	946.273
+ CASHFLOW UIT FINANCIERING	942.268	1.179.811	1.179.812	711.564	1.009.427
NETTO-CASHFLOW	1.265.666	322.436	1.670.408	581.995	805.030
Geldbeleggingen + Liquide middelen begin periode	1.933.673	3.199.343	3.521.781	5.192.192	5.774.208
Geldbeleggingen + Liquide middelen einde periode	3.199.339	3.521.779	5.192.189	5.774.188	6.579.238
Mutatie in de netto-werkingsmidd.	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	1997	1998	1999	2000	2001
Situatie einde vorige periode					
Vlottende activa	5.479.468	7.160.678	8.075.919	9.828.453	10.974.905
- vorderingen op meer dan 1j.	(1.878.020)	(2.011.401)	(2.192.945)	(2.481.306)	(2.346.313)
- geldbeleggingen + liquide middelen	(1.933.675)	(3.199.341)	(3.521.781)	(5.192.186)	(5.774.208)
- schulden op ten hoogste 1 jaar	(2.723.736)	(2.662.110)	(2.800.314)	(3.128.061)	(3.302.794)
- overlopende rekeningen passief	(931.320)	(1.116.063)	(1.089.189)	(1.204.028)	(1.344.602)
Netto-werkingsmiddelen	(1.987.283)	(1.828.236)	(1.528.309)	(2.177.128)	(1.793.013)
Situatie einde periode					
Vlottende activa	7.160.678	8.075.919	9.828.453	10.975.292	11.830.659
- vorderingen op meer dan 1j.	(2.011.401)	(2.192.945)	(2.481.306)	(2.346.313)	(2.372.638)
- geldbeleggingen + liquide middelen	(3.199.341)	(3.521.781)	(5.192.186)	(5.774.188)	(6.579.229)
- schulden op ten hoogste 1 jaar	(2.679.299)	(2.807.223)	(3.128.061)	(3.315.649)	(3.581.959)
- overlopende rekeningen passief	(1.116.063)	(1.089.189)	(1.204.028)	(1.344.602)	(1.428.284)
Netto-werkingsmiddelen	(1.845.425)	(1.535.218)	(2.177.128)	(1.805.461)	(2.131.450)
Mutatie netto-werkingsmiddelen	(141.858)	(293.018)	648.819	(371.667)	338.438

¹⁵ De berekening van de cashflow heeft als bijkomend voordeel dat de invloed van de niet-kaskosten (die sterke verschillen vertonen tussen de diverse hogescholen onderling) op de beoordeling van de financiële toestand van de hogeschool wordt vermeden.

De cashflow uit investeringen is voor het boekjaar 2001 negatief. De beide deelcomponenten (investeringen in vaste activa en de vorderingen op meer dan een jaar) zijn negatief. Dit betekent dat er financiële middelen dienden aangewend te worden voor hun financiering.

In het boekjaar 2001 is de operationele cashflow onvoldoende om de cashflow uit investeringen te dekken.

De hogescholen genereren ook een cashflow uit financiering. Deze cashflow wordt opgebouwd uit een aantal deelcomponenten die een tegengestelde geldstroom met zich meebrengen (zie onderstaand schema). Voor het boekjaar 2001 is de cashflow uit financiering een bron van middelen. Deze positieve geldstroom ontstond voornamelijk door de toename van de toegekende kapitaalsubsidies en in bijkomende mate door het opnemen van nieuwe leningen.

De som van alle bronnen en aanwendungen van geldmiddelen resulteert uiteindelijk in de netto-cashflow (= mutatie tussen de begin- en eindbalans¹⁸ van de som van de Geldbeleggingen en Liquide middelen). Voor het boekjaar 2001 bedraagt de geconsolideerde netto-cashflow 805 030 (000) BEF. Hierdoor verbetert de globale liquiditeitspositie van de hogescholen.

¹⁸ Som van de rubrieken Geldbeleggingen en Liquide middelen: door afrondingsverschillen (cfr. jaarrekeningen worden in duizenden BEF opgesteld) kunnen er kleine verschillen vastgesteld worden tussen de som van de Geldbeleggingen en Liquide middelen aan het einde van de periode en het beginbedrag van de volgende periode.

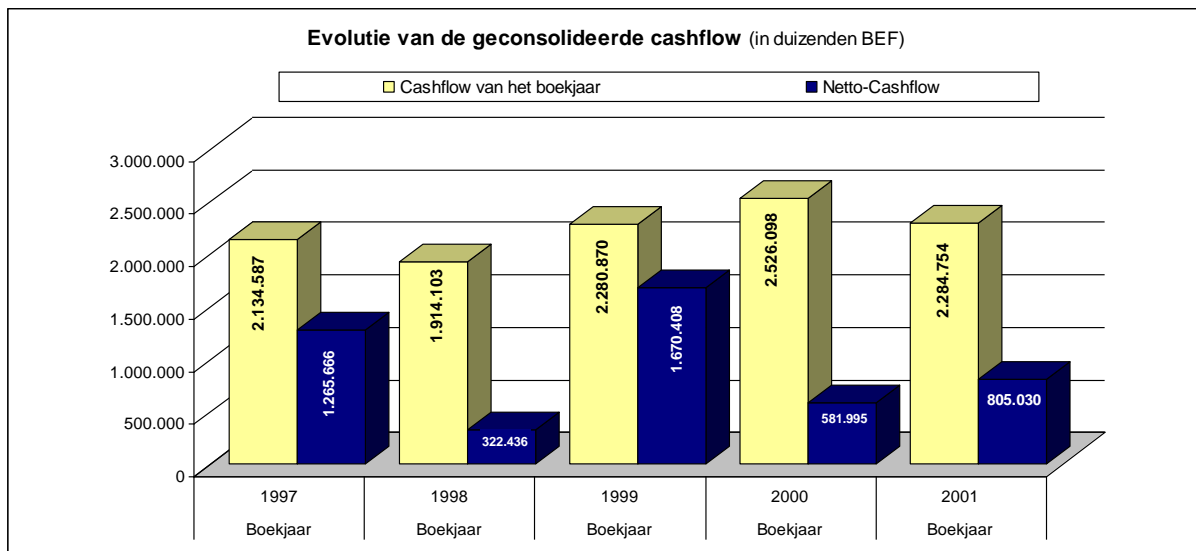
3.7.2 Evolutie van de geconsolideerde cashflow: jaarrekening 1997 – 2001

In de periode 1997-2001 groeide de geconsolideerde cashflow van het boekjaar van 2,1 miljard BEF naar 2,3 miljard BEF. De aangroei is integraal toe te schrijven aan de toename van de afschrijvingen. De overige deelcomponenten hadden ofwel een bijkomstige invloed ofwel evolueerden ze in negatieve zin.

De cashflow uit investeringen is over de gehele periode een negatieve geldstroom. Deze geldstroom is door de belangrijke investeringsprogramma's sterk aangezwollen t.o.v. het referentiejaar 1997.

De cashflow uit financiering ondergaat jaarlijks belangrijke schommelingen. Deze mutaties zijn hoofdzakelijk het gevolg van enerzijds het bedrag van de opgenomen leningen en anderzijds de som van de toegekende investeringssubsidies. Opmerkelijk voor het boekjaar 2001 is het relatief beperkte volume aan nieuwe leningen en het hoge volume aan kapitaalsubsidies.

De bovenstaande evoluties resulteren in een jaarlijks wisselend bedrag voor de netto-cashflow. De geconsolideerde netto-cashflow blijft over de gehele periode positief. De situatie in de individuele hogescholen is niet overal even gunstig, in 6 hogescholen is de netto-cashflow van 2001 negatief.

3.8 Financiële ratio's

Bij de beoordeling van het financieel evenwicht van de hogescholen wordt aandacht besteed aan de liquiditeit, de solvabiliteit en de rentabiliteit. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van enkele ratio's. De gehanteerde financiële ratio's werden in de werkgroep "Hogescholen" van het IBR eenduidig gedefinieerd. Het zijn klassieke tools, evenwel aangepast aan de specifieke situatie van de hogescholen¹⁹.

3.8.1 Overzicht van de geconsolideerde financiële ratio's

	Boekjaar 1997	Boekjaar 1998	Boekjaar 1999	Boekjaar 2000	Boekjaar 2001	Evolutie 2000-2001	Evolutie 1997-2001
Liquiditeit							
Netto-werkingsmiddelen in duizenden BEF	4.071.447	4.561.038	5.844.253	7.046.447	7.646.292	gunstig	gunstig
Quick ratio	5,56	5,16	5,74	6,39	5,94	ongunstig	gunstig
Liquiditeit van de werkingsschulden	70 dagen	67 dagen	82 dagen	88 dagen	88 dagen	neutraal	oplopend
Solvabiliteit							
Graad van financiële onafhankelijkheid (EV/TV)	42,7 %	48,8 %	52,6 %	53,8 %	55,8 %	gunstig	gunstig
Graad van financiële afhankelijkheid (VV/TV)	57,3 %	51,2 %	47,4 %	46,2 %	44,2 %	gunstig	gunstig
Algemene schuldgraad (VV/EV)	1,34	1,05	0,90	0,86	0,79	gunstig	gunstig
Dekking van het vreemd vermogen op lange termijn door de cashflow	0,56	0,47	0,52	0,50	0,45	ongunstig	ongunstig
Rentabiliteit							
Netto-marge (1): Werkingsoverschot/Werkingsopbrengsten	5,3 %	3,9 %	4,7 %	2,8 %	2,1 %	ongunstig	ongunstig
Netto-marge (2): Overschot uit de gewone activiteiten/Werkingsopbrengsten	5,7 %	4,5 %	5,3 %	3,9 %	3,4 %	ongunstig	ongunstig
Netto-marge (3): Overschot van het boekjaar/Werkingsopbrengsten	6,2 %	4,8 %	5,5 %	5,4 %	3,9 %	ongunstig	ongunstig
Werkingsoverschot/Werkingsuitkeringen	6,1 %	4,5 %	5,5 %	3,3 %	2,5 %	ongunstig	ongunstig
Cashflow van het boekjaar/Werkingsuitkeringen	12,1 %	10,7 %	12,2 %	13,0 %	11,4 %	ongunstig	ongunstig
"Eigen Werkingsopbrengsten"/Werkingsuitkeringen	14,2 %	16,2 %	17,6 %	17,2 %	19,3 %	gunstig	gunstig

In de volgende bespreking wordt aandacht besteed aan de 3 luiken van het financieel evenwicht. Telkens wordt een geconsolideerd bedrag of percentage voor de gehele sector en het rekenkundige gemiddelde berekend. Tevens wordt per jaar ook de laagste waarde en hoogste waarde gerealiseerd door een individuele hogeschool weergegeven. De ratio's per hogeschool, voor de periode 1997-2001, worden na de bespreking van elke rubriek toegevoegd.

¹⁹ In het "Verslag over de werking van de hogescholen in 1999" werd uitvoerig ingegaan op de berekeningswijze van de diverse ratio's.

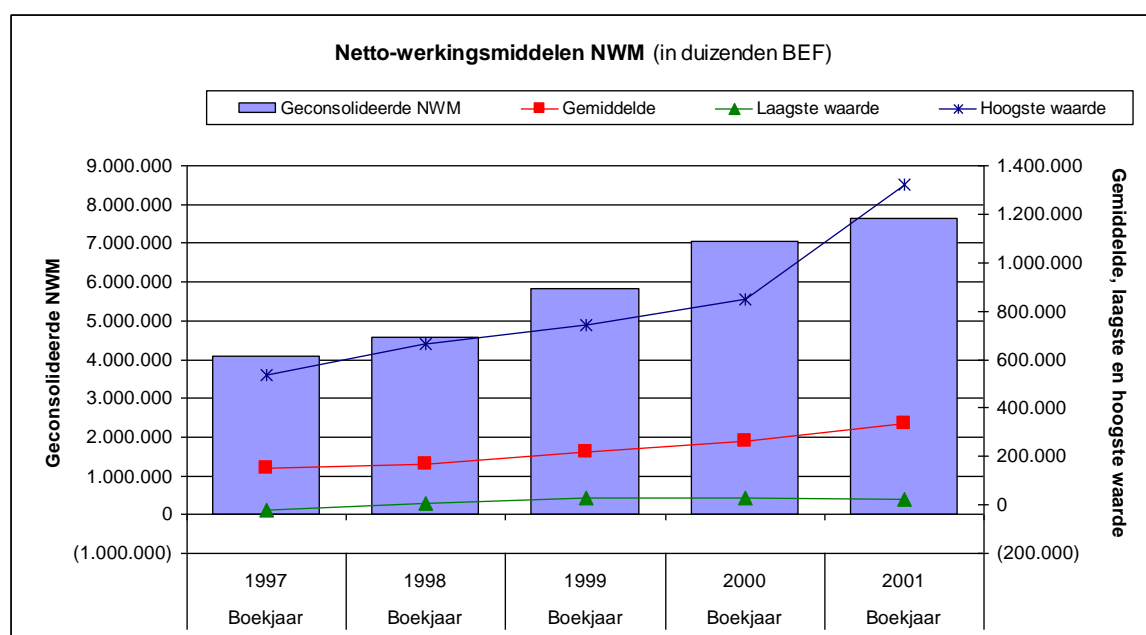
3.8.2 Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in welke mate de hogeschool aan haar betalingsverplichtingen op korte termijn kan voldoen (bv. de korte termijnschulden tegenover kredietinstellingen, leveranciers, contractuele personeelsleden,...). De gehanteerde instrumenten voor het beoordelen van de liquiditeit zijn de netto-werkingsmiddelen, de quick ratio en de liquiditeit van de werkingsschulden.

◆ Netto-werkingsmiddelen

De geconsolideerde netto-werkingsmiddelen van de 23 hogescholen bedragen voor het boekjaar 2001 ongeveer 7,6 miljard BEF. Dit betekent dat de globale hogeschoolsector een stevige liquiditeitspositie heeft. De ratio duidt voor de periode 1997-2001 op een gunstige evolutie. In 1997 was er nog 1 hogeschool met negatieve netto-werkingsmiddelen. In het boekjaar 2001 realiseerden alle hogescholen positieve netto-werkingsmiddelen. T.o.v. het boekjaar 2000 is de liquiditeitspositie in 16 hogescholen verbeterd, 7 hogescholen ondergingen een daling van de netto-werkingsmiddelen. Bij de interpretatie van het gemiddelde van de netto-werkingsmiddelen moet er rekening gehouden worden met het feit dat een deel van deze stijging toe te schrijven is aan de concentratiebeweging binnen de hogeschoolsector. De geconsolideerde netto-werkingsmiddelen dienen immers gerelateerd te worden aan een kleiner aantal hogescholen.

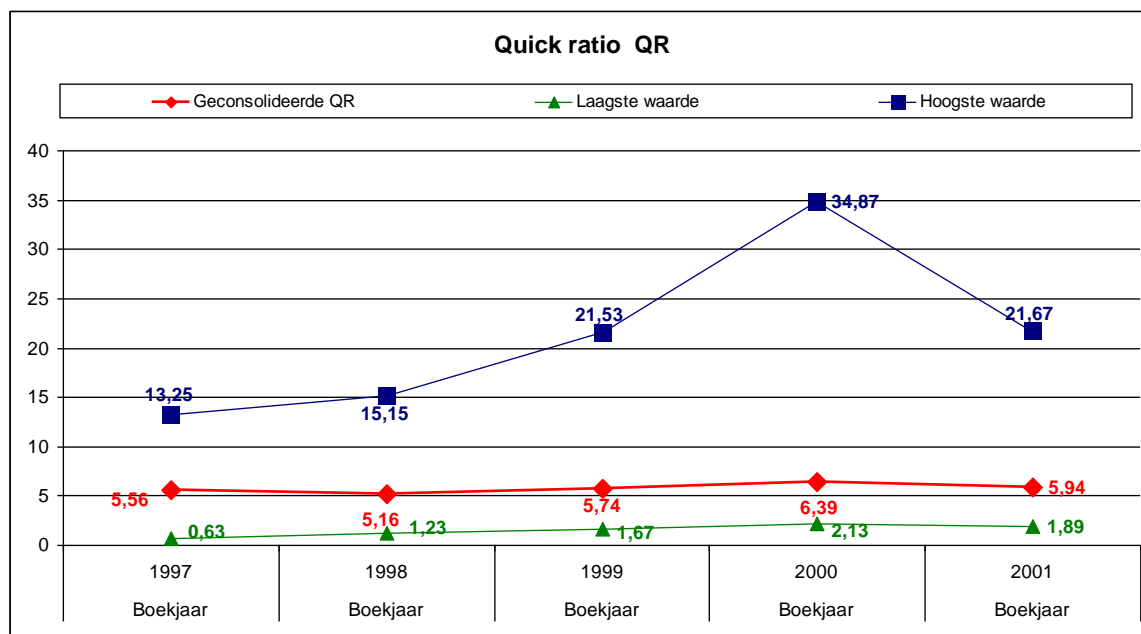
Netto-werkingsmiddelen (in duizenden BEF)					
Beoordeling: gunstige liquiditeit = positieve netto-werkingsmiddelen					
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	1997	1998	1999	2000	2001
Geconsolideerde NWM	4.071.447	4.561.038	5.844.253	7.046.447	7.646.292
Gemiddelde	150.794	168.927	216.454	260.980	332.447
Laagste waarde	(19.770)	6.924	26.192	28.350	22.050
Hoogste waarde	538.325	665.842	744.483	845.716	1.320.902

Quick ratio

De gunstige liquiditeitspositie berekend op basis van de geconsolideerde jaarrekeningen wordt bevestigd door de waarde van de quick ratio. Deze ratio evolueerde van 5,56 in 1997 naar 5,94 in de jaarrekening 2001. De range tussen de laagste en hoogste waarde, alhoewel deze verkleind is t.o.v. 2000, illustreert duidelijk dat de liquiditeitspositie in de individuele hogescholen sterk kan verschillen. Deze ratio geeft, in vergelijking met de gegevens van het vorige boekjaar, voor 10 hogescholen een verbetering. Bij 13 hogescholen werd er een minder gunstige evolutie vastgesteld, maar geen enkele hogeschool heeft een quick ratio kleiner dan één. Globaal kende de hogeschoolsector in het boekjaar 2001 wel een lichte achteruitgang, zonder evenwel de liquiditeitstoestand van de sector noemenswaardig aan te tasten.

Quick ratio					
Beoordeling:	Bevredigende liquiditeitssituatie = waarde minimaal één				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	1997	1998	1999	2000	2001
Geconsolideerde QR	5,56	5,16	5,74	6,39	5,94
Gemiddelde	5,89	6,03	6,70	8,38	7,11
Laagste waarde	0,63	1,23	1,67	2,13	1,89
Hoogste waarde	13,25	15,15	21,53	34,87	21,67

◆ Liquiditeit van de werkingsschulden

Het aantal dagen leverancierskrediet²⁰ of de gemiddelde betalingsperiode, berekend met de geconsolideerde werkingsschulden en de geconsolideerde aankopen, is in de periode 1997-2001 toegenomen. Tijdens het boekjaar 2001 bleef het aantal dagen leverancierskrediet stabiel t.o.v. 2000. In 13 hogescholen steeg het aantal dagen door de leveranciers toegestane betalingsuitstel. De overige 10 hogescholen kenden een daling van het aantal dagen ontvangen betalingsuitstel.

De interpretatie van deze ontwikkeling is niet eenvoudig. De aard van de leveranciersfactuur beïnvloedt mee de duur van het toegestane betalingsuitstel. Langer betalingsuitstel kan geïnterpreteerd worden als een blijk van vertrouwen van de leveranciers in de hogescholen. Wanneer de toename van het aantal dagen betalingsuitstel het gevolg is van het niet tijdig betalen van de openstaande rekeningen kan dit echter het vertrouwen dat de hogescholen in de toekomst zullen genieten aantasten.

Een beroep doen op het leverancierskrediet is een eenvoudige wijze om nieuwe financieringsbronnen aan te spreken. Bovendien lijkt deze financieringswijze ook voordelig. Er is immers normaal geen rentelast verbonden aan deze kredietvorm. Toch dient de sector zich ervan bewust te zijn dat door het benutten van het betalingsuitstel er geen kortingen voor contante betaling kunnen verworven worden. Gelet op de ruime liquiditeiten moet het rendement op de geldbeleggingen afgewogen worden tegen de korting die de leveranciers toestaan bij contante betaling.

Liquiditeit van de werkingsschulden					
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	1997	1998	1999	2000	2001
Geconsolideerd	70 dagen	67 dagen	82 dagen	88 dagen	88 dagen
Rekenkundig gemiddelde	83 dagen	66 dagen	86 dagen	90 dagen	87 dagen
Laagste waarde	25 dagen	13 dagen	30 dagen	29 dagen	45 dagen
Hoogste waarde	638 dagen	120 dagen	368 dagen	349 dagen	163 dagen

²⁰ De extreme hoge waarden moeten genuanceerd worden beoordeeld. De werkingsschulden worden immers in belangrijke mate beïnvloed door de facturatie gewoonte van de leveranciers, nl. eind december worden vaak nog veel facturen opgemaakt en verstuurd naar de klanten. Indien de hogeschool einde december belangrijke facturen (bv. i.v.m. investeringsprojecten) ontving, dan heeft dit een zeer sterke invloed op de ratio (en kan dit resulteren in extreem hoge waarden).

Liquiditeit

	Netto-werkingsmiddelen in duizenden BEF					Quick ratio					Liquiditeit van de werkingsschulden aantal dagen leverancierskrediet				
	Boekjaar 1997	Boekjaar 1998	Boekjaar 1999	Boekjaar 2000	Boekjaar 2001	Boekjaar 1997	Boekjaar 1998	Boekjaar 1999	Boekjaar 2000	Boekjaar 2001	Boekjaar 1997	Boekjaar 1998	Boekjaar 1999	Boekjaar 2000	Boekjaar 2001
	HA	323.581	225.499	359.591	475.263	470.323	5,58	2,37	4,90	6,68	2,98	66 dagen	51 dagen	76 dagen	90 dagen
PLANTIJN	26.876	37.191	51.074	96.743	161.545	3,21	5,49	2,36	6,77	11,61	37 dagen	13 dagen	61 dagen	69 dagen	67 dagen
KdG	419.346	266.955	162.728	203.683	186.697	7,32	4,34	2,26	2,94	2,28	62 dagen	80 dagen	90 dagen	80 dagen	110 dagen
KHK	201.207	227.216	243.138	347.488	468.971	4,14	4,62	5,08	7,60	6,35	84 dagen	72 dagen	63 dagen	39 dagen	90 dagen
KHM	106.407	118.883	333.788	296.123	56.378	5,63	4,42	7,91	3,27	1,89	64 dagen	74 dagen	90 dagen	258 dagen	103 dagen
ERASMUS	480.972	552.170	610.789	511.111	556.173	6,90	7,27	9,25	8,31	11,45	99 dagen	105 dagen	77 dagen	64 dagen	79 dagen
LUK	(19.770)	6.924	74.878	132.968	164.222	0,63	1,23	8,55	10,75	11,41	638 dagen	46 dagen	91 dagen	123 dagen	114 dagen
W&K	356.096	335.002	377.654	430.860	486.417	6,03	6,08	7,88	6,32	5,27	79 dagen	68 dagen	54 dagen	47 dagen	100 dagen
KHB	27.304	26.169	39.513	59.813	46.613	8,21	4,29	5,08	5,67	2,62	44 dagen	47 dagen	65 dagen	54 dagen	130 dagen
KHL	122.179	144.890	188.267	278.959	409.967	6,36	6,14	4,70	9,99	9,46	51 dagen	61 dagen	94 dagen	42 dagen	59 dagen
IRIS	1.304	9.587	26.192	41.075	22.050	1,08	1,68	2,84	3,17	2,09	32 dagen	36 dagen	30 dagen	70 dagen	45 dagen
HG	538.325	665.842	744.483	845.716	1.320.902	9,69	8,45	10,59	9,79	9,46	76 dagen	105 dagen	72 dagen	80 dagen	99 dagen
MERCATOR	133.888	177.550	250.219	313.008		9,04	11,19	10,99	34,87		57 dagen	39 dagen	79 dagen	29 dagen	
EGON	25.825	55.632	53.918	51.447		3,80	8,17	5,12	2,74		76 dagen	61 dagen	70 dagen	116 dagen	
KHSL	116.209	146.268	205.957	186.122	243.986	5,33	4,22	4,47	4,99	5,43	46 dagen	61 dagen	70 dagen	57 dagen	67 dagen
KLBO	33.660	31.459	50.372	28.350		3,93	3,51	3,83	2,13		41 dagen	47 dagen	62 dagen	85 dagen	
KAHOG	94.666	150.533	216.730	282.642		9,80	15,15	16,16	25,18		57 dagen	59 dagen	77 dagen	42 dagen	
HL	134.584	93.602	51.960	138.200	157.505	6,87	4,70	1,67	4,88	4,79	63 dagen	93 dagen	368 dagen	110 dagen	112 dagen
KHLi	52.896	86.230	96.062	136.547	175.223	2,00	2,61	2,70	3,12	2,80	96 dagen	82 dagen	85 dagen	88 dagen	163 dagen
PHL	170.892	202.820	215.157	293.234	246.529	7,66	5,92	4,28	7,83	4,44	54 dagen	111 dagen	201 dagen	94 dagen	72 dagen
HWVL	167.534	220.565	309.704	374.260	417.010	12,29	9,65	12,75	8,75	9,22	52 dagen	75 dagen	69 dagen	104 dagen	80 dagen
KHBO	69.758	80.234	110.403	168.928	217.294	5,04	3,92	5,38	2,34	8,38	25 dagen	50 dagen	36 dagen	349 dagen	53 dagen
KATHO	138.612	220.996	400.361	511.257	437.783	6,51	11,67	8,46	16,16	8,70	47 dagen	31 dagen	86 dagen	55 dagen	91 dagen
EHSAL	99.297	99.199	177.524	254.014	328.535	2,99	3,33	5,00	7,05	7,45	71 dagen	65 dagen	58 dagen	52 dagen	85 dagen
GroepT	4.648	24.036	56.285	93.560	110.666	1,12	1,39	1,86	3,41	4,75	150 dagen	120 dagen	100 dagen	97 dagen	64 dagen
SHG	21.708	45.930	46.499	41.802		4,49	5,99	5,33	4,32		34 dagen	62 dagen	61 dagen	63 dagen	
ARTEVELDE					441.501					9,10					51 dagen
LESSIUS	223.441	309.655	391.008	453.275	520.001	13,25	15,04	21,53	17,29	21,67	48 dagen	57 dagen	32 dagen	62 dagen	48 dagen
Geconsolideerd	4.071.447	4.561.038	5.844.253	7.046.447	7.646.292	5,56	5,16	5,74	6,39	5,94	70 dagen	67 dagen	82 dagen	88 dagen	88 dagen
Rekenkundig gemiddelde	150.794	168.927	216.454	260.980	332.447	5,89	6,03	6,70	8,38	7,11	83 dagen	66 dagen	86 dagen	90 dagen	87 dagen
Laagste waarde	(19.770)	6.924	26.192	28.350	22.050	0,63	1,23	1,67	2,13	1,89	25 dagen	13 dagen	30 dagen	29 dagen	45 dagen
Hoogste waarde	538.325	665.842	744.483	845.716	1.320.902	13,25	15,15	21,53	34,87	21,67	638 dagen	120 dagen	368 dagen	349 dagen	163 dagen

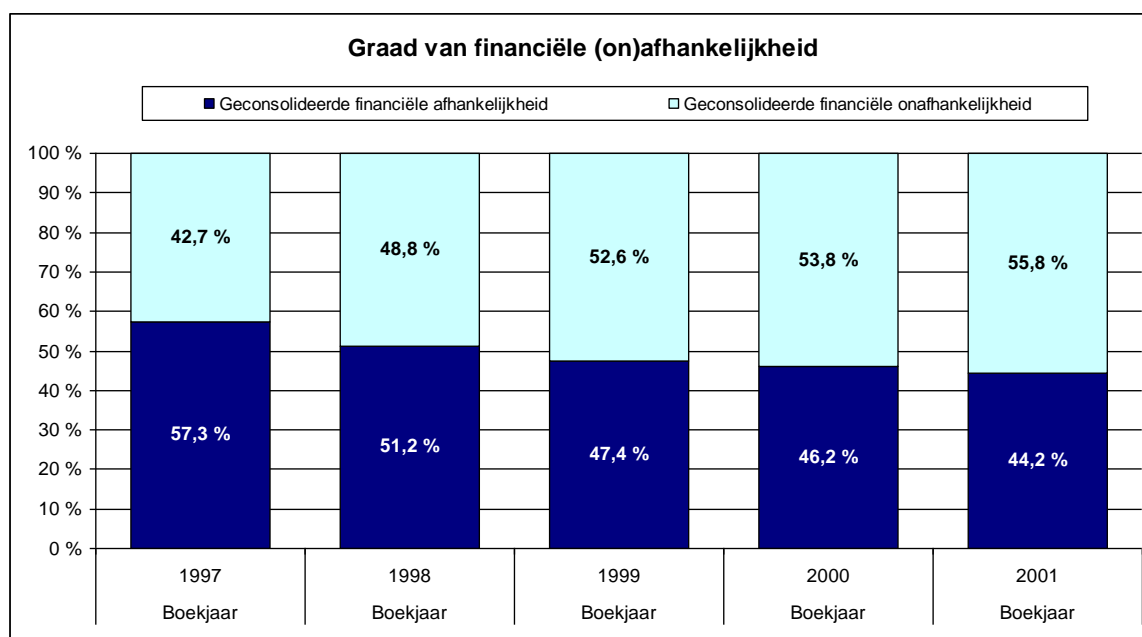
3.8.3 Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio's peilen naar de mate waarin de hogescholen in staat zijn hun financiële verplichtingen (op korte en lange termijn) na te komen. Dit wordt gemeten met behulp van een drietal ratio's: met name de graad van financiële (on)afhankelijkheid, de algemene schuldgraad en de dekking van het vreemd vermogen op lange termijn door de cashflow.

◆ Graad van financiële (on)afhankelijkheid

Het aandeel van het eigen vermogen in het balanstotaal groeit. Dit resulteert in een daling van de mate waarin de hogescholen afhankelijk zijn van vreemd vermogen. In het boekjaar 2001 financiert de globale hogeschoolsector ongeveer 55,8 % met eigen vermogen. De sector is voor 44,2 % van de middelen afhankelijk van vreemd vermogen.

Beoordeling:	Graad van financiële onafhankelijkheid					Graad van financiële afhankelijkheid				
	Hoe groter de ratiowaarde, hoe KLEINER de afhankelijkheid van vreemd vermogen					Hoe groter de ratiowaarde, hoe GROTER de afhankelijkheid van vreemd vermogen				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001
Geconsolideerd	42,7 %	48,8 %	52,6 %	53,8 %	55,8 %	57,3 %	51,2 %	47,4 %	46,2 %	44,2 %
Rekenkundig gemiddelde	42,2 %	48,1 %	51,6 %	52,7 %	54,1 %	57,8 %	51,9 %	48,4 %	47,3 %	45,9 %
Laagste waarde	- 32,7 %	- 20,5 %	- 5,9 %	8,3 %	8,9 %	15,3 %	16,0 %	17,2 %	19,7 %	20,3 %
Hoogste waarde	84,7 %	84,0 %	82,8 %	80,3 %	79,7 %	132,7 %	120,5 %	105,9 %	91,7 %	91,1 %

Alle hogescholen hebben in het boekjaar 2001 een positief eigen vermogen. In het boekjaar 2001 heeft 74 % van de hogescholen (17 hogescholen) een eigen vermogen dat groter is dan het vreemd vermogen. De graad van financiële onafhankelijkheid evolueerde tijdens het boekjaar 2001 gunstig in 13 van de 23 hogescholen.

♦ Algemene schuldgraad

De algemene schuldgraad is de verhouding van het vreemd vermogen t.o.v. het eigen vermogen. Berekend op de geconsolideerde balansgegevens toont deze ratio aan dat in de jaarrekening 2001 tegenover elke 100 BEF eigen vermogen er 79 BEF (86 BEF in 2000) schulden staan. De sterkere groei van het eigen vermogen deed in 2001 de algemene schuldgraad opnieuw gunstig evolueren. De hoogste algemene schuldgraad van de individuele hogescholen is beduidend groter dan 1, maar deze waarde is eveneens gedaald t.o.v. vorig boekjaar. Ook dit is een positieve trend.

Algemene schuldgraad					
Beoordeling:	Hoe groter de schuldgraad, hoe minder gunstig de solvabiliteitspositie				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	1997	1998	1999	2000	2001
Geconsolideerd	1,34	1,05	0,90	0,86	0,79
Rekenkundig gemiddelde	- 4,47	2,33	0,88	1,71	1,48
Laagste waarde	- 158,60	- 5,88	- 17,88	0,25	0,25
Hoogste waarde	11,21	35,58	12,78	11,11	10,21

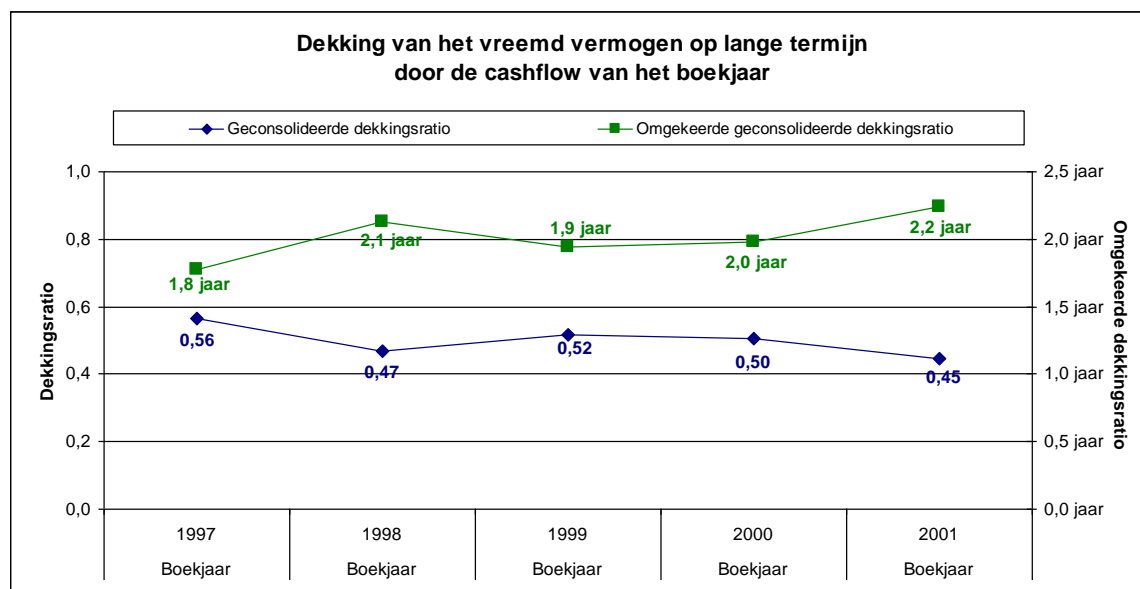
De algemene schuldgraad toont dezelfde gunstige evolutie als de graad van de financiële (on)afhankelijkheid, nl. een verbetering van de solvabiliteitspositie in 13 hogescholen. In het boekjaar 2001 hebben 17 hogescholen een algemene schuldgraad kleiner dan 1.

♦ Dekking van het vreemd vermogen op lange termijn door de cashflow

De cashflowberekening geeft in wezen aan hoeveel financiële middelen de hogeschool door haar werking tijdens een boekjaar genereert. Deze financiële middelen kunnen aangewend worden voor diverse doeleinden : financiering van investeringen, aflossing van leningen,... In de hiernavolgende berekeningen wordt uitgegaan van de veronderstelling dat de hele cashflow van het boekjaar aangewend wordt voor de aflossing van het vreemd vermogen op lange termijn. Er wordt hierbij geen rekening gehouden met de beschikbare liquide middelen en met de opgebouwde geldbeleggingen. Het is in wezen een louter indicatieve berekening.

Deze ratio berekend op de geconsolideerde jaarrekening 2001 resulteert in een waarde van 0,45. D.w.z. dat de globale hogeschoolsector met de geconsolideerde cashflow van het boekjaar 2001 (2,3 miljard BEF) 45 % van de geconsolideerde lange termijnschulden kan terugbetalen. Of met andere woorden, indien de hogeschoolsector een constante jaarlijkse cashflow van het boekjaar zou realiseren dan heeft zij 2,2 jaar nodig om alle schulden op lange termijn te kunnen aflossen. T.o.v. het vorig boekjaar wijst dit op een lichte verzwakking van de aflossingscapaciteit van de hogescholen.

Beoordeling:	Dekking van het vreemd vermogen op lange termijn door de cashflow van het boekjaar					Omgekeerde dekkingsratio (VVL / CF)				
	Hoe hoger, hoe gunstiger					Hoe kleiner, hoe korter de gemiddelde aflossingsduur				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001
Geconsolideerd	0,56	0,47	0,52	0,50	0,45	1,8 jaar	2,1 jaar	1,9 jaar	2,0 jaar	2,2 jaar
Rekenkundig gemiddelde (*)	5,23	2,46	1,88	1,77	1,03	0,2 jaar	0,4 jaar	0,5 jaar	0,6 jaar	1,0 jaar
Laagste waarde	0,04	0,06	0,08	0,07	0,07	0,2 mnd	0,8 mnd	1,1 mnd	0,8 mnd	2,7 mnd
Hoogste waarde	68,49	15,18	10,77	15,43	4,39	23,3 jaar	15,6 jaar	12,0 jaar	15,1 jaar	13,8 jaar

In de periode 1997-2001 fluctueerde de cashflow van het boekjaar, terwijl het vreemd vermogen op lange termijn (inclusief de voorzieningen) jaar na jaar aangroeide. Dit resulteerde in een stijgende of dalende waarde van de dekkingsratio. Ondanks het feit dat de cashflow van het boekjaar 2001 hoger was dan deze van het boekjaar 1997, zorgt de stijgende schuldenlast op lange termijn voor een dalende tendens.

De dekkingsratio is voor het boekjaar 2001 in 9 hogescholen groter dan één. D.w.z. dat deze hogescholen met de cashflow van het boekjaar het vreemd vermogen op lange termijn kunnen terugbetalen op maximum 1 jaar.

Tijdens het boekjaar 2001 evolueerde de dekkingsratio ongunstig in 17 van de 23 hogescholen. De hogeschool met de minst gunstige dekkingsratio heeft, door de hoge schuldenlast, ongeveer 14 jaar²¹ nodig om de lange termijnschulden te kunnen aflossen. De hogeschool met de beste dekkingsratio kan dit op minder dan 3 maand. Bij deze hogeschool is het vreemd vermogen op lange termijn uitsluitend samengesteld uit voorzieningen.

²¹ Deze hogeschool kon met de cashflow van het boekjaar ongeveer 7% van het vreemd vermogen op lange termijn dekken. Zij heeft bijgevolg 14 jaar nodig om de actuele lange termijnschuld af te lossen.

Solvabiliteit

	Graad van financiële onafhankelijkheid Eigen vermogen t.o.v. Totaal vermogen					Graad van financiële afhankelijkheid Vreemd vermogen t.o.v. Totaal vermogen					Algemene schuldgraad Vreemd vermogen t.o.v. Eigen vermogen					Dekkingsratio van het vreemd vermogen op lange termijn door de cashflow Cashflow van het boekjaar t.o.v. de Voorzieningen en Schulden op meer dan 1 jaar				
	Boekjaar 1997	Boekjaar 1998	Boekjaar 1999	Boekjaar 2000	Boekjaar 2001	Boekjaar 1997	Boekjaar 1998	Boekjaar 1999	Boekjaar 2000	Boekjaar 2001	Boekjaar 1997	Boekjaar 1998	Boekjaar 1999	Boekjaar 2000	Boekjaar 2001	Boekjaar 1997	Boekjaar 1998	Boekjaar 1999	Boekjaar 2000	Boekjaar 2001
	HA	45,3 %	52,8 %	54,2 %	59,9 %	60,7 %	54,7 %	47,2 %	45,8 %	40,1 %	39,3 %	1,21	0,89	0,85	0,67	0,65	2,40	1,22	1,21	1,56
PLANTUJN	47,0 %	50,4 %	44,8 %	54,1 %	62,6 %	53,0 %	49,6 %	55,2 %	45,9 %	37,4 %	1,13	0,99	1,23	0,85	0,60	7,71	3,69	3,50	2,84	4,39
KdG	58,4 %	60,4 %	52,4 %	53,2 %	51,0 %	41,6 %	39,6 %	47,6 %	46,8 %	49,0 %	0,71	0,65	0,91	0,88	0,96	0,90	0,43	0,32	0,47	0,33
KKH	- 0,6 %	2,7 %	7,3 %	10,4 %	20,0 %	100,6 %	97,3 %	92,7 %	89,6 %	80,0 %	- 158,60	35,58	12,78	8,61	4,01	0,11	0,10	0,13	0,14	0,20
KHM	33,3 %	34,0 %	65,0 %	55,1 %	49,2 %	66,7 %	66,0 %	35,0 %	44,9 %	50,8 %	2,00	1,94	0,54	0,82	1,03	0,61	0,36	0,44	0,21	0,12
ERASMUS	63,4 %	64,7 %	67,3 %	59,9 %	59,9 %	36,6 %	35,3 %	32,7 %	40,1 %	40,1 %	0,58	0,55	0,49	0,67	0,67	2,16	1,28	1,12	0,32	0,31
LUK	36,8 %	57,9 %	68,9 %	73,6 %	77,5 %	63,2 %	42,1 %	31,1 %	26,4 %	22,5 %	1,72	0,73	0,45	0,36	0,29	0,77	1,45	2,11	2,26	2,09
W&K	46,8 %	52,2 %	55,3 %	53,3 %	58,7 %	53,2 %	47,8 %	44,7 %	46,7 %	41,3 %	1,14	0,92	0,81	0,88	0,70	1,43	0,72	0,77	0,66	0,50
KHB	44,9 %	43,7 %	46,8 %	44,2 %	36,8 %	55,1 %	56,3 %	53,2 %	55,8 %	63,2 %	1,23	1,29	1,14	1,26	1,71	3,15	1,46	1,65	1,21	0,34
KHL	45,6 %	63,5 %	63,2 %	67,1 %	65,6 %	54,4 %	36,5 %	36,8 %	32,9 %	34,4 %	1,19	0,58	0,58	0,49	0,52	5,66	2,94	1,53	1,86	1,05
IRIS	- 32,7 %	- 20,5 %	- 5,9 %	8,3 %	8,9 %	132,7 %	120,5 %	105,9 %	91,7 %	91,1 %	- 4,06	- 5,88	- 17,88	11,11	10,21	0,04	0,20	0,30	0,33	0,20
HG	60,6 %	67,3 %	73,0 %	72,7 %	71,8 %	39,4 %	32,7 %	27,0 %	27,3 %	28,2 %	0,65	0,49	0,37	0,38	0,39	6,72	4,91	4,17	2,99	1,99
MERCATOR	48,7 %	59,7 %	65,0 %	71,7 %		51,3 %	40,3 %	35,0 %	28,3 %		1,06	0,67	0,54	0,39		6,09	5,51	5,27	3,81	
EGON	62,4 %	65,5 %	60,8 %	36,2 %		37,6 %	34,5 %	39,2 %	63,8 %		0,60	0,53	0,64	1,76		68,49	15,18	2,47	0,28	
KHSL	51,6 %	51,5 %	52,2 %	50,7 %	51,6 %	48,4 %	48,5 %	47,8 %	49,3 %	48,4 %	0,94	0,94	0,92	0,97	0,94	1,31	0,63	0,91	0,43	0,73
KLBO	36,9 %	37,9 %	39,0 %	37,5 %		63,1 %	62,1 %	61,0 %	62,5 %		1,71	1,64	1,57	1,67		2,48	0,32	0,41	0,28	
KAHOG	54,7 %	67,0 %	73,1 %	78,0 %		45,3 %	33,0 %	26,9 %	22,0 %		0,83	0,49	0,37	0,28		7,54	12,27	10,77	15,43	
HL	56,2 %	82,5 %	71,4 %	67,9 %	67,6 %	43,8 %	17,5 %	28,6 %	32,1 %	32,4 %	0,78	0,21	0,40	0,47	0,48	2,88	1,02	0,40	0,32	0,33
KHLi	8,2 %	11,7 %	13,2 %	16,8 %	25,5 %	91,8 %	88,3 %	86,8 %	83,2 %	74,5 %	11,21	7,51	6,59	4,96	2,93	0,15	0,16	0,16	0,22	0,23
PHL	29,5 %	34,1 %	43,6 %	53,9 %	60,3 %	70,5 %	65,9 %	56,4 %	46,1 %	39,7 %	2,39	1,93	1,29	0,85	0,66	1,50	0,99	0,97	1,20	1,03
HWVL	84,7 %	84,0 %	82,8 %	80,3 %	79,7 %	15,3 %	16,0 %	17,2 %	19,7 %	20,3 %	0,18	0,19	0,21	0,25	0,25	9,31	4,77	5,06	3,38	2,32
KHBO	46,0 %	45,9 %	51,0 %	54,5 %	67,8 %	54,0 %	54,1 %	49,0 %	45,5 %	32,2 %	1,17	1,18	0,96	0,83	0,48	3,09	2,22	2,80	3,73	1,86
KATHO	50,4 %	61,3 %	68,8 %	73,2 %	72,1 %	49,6 %	38,7 %	31,2 %	26,8 %	27,9 %	0,99	0,63	0,45	0,37	0,39	5,67	3,24	3,22	3,04	1,06
EHSAL	45,0 %	41,4 %	44,7 %	48,6 %	52,2 %	55,0 %	58,6 %	55,3 %	51,4 %	47,8 %	1,22	1,42	1,24	1,06	0,92	0,26	0,24	0,29	0,28	0,33
GroepT	16,2 %	16,3 %	17,0 %	19,5 %	19,5 %	83,8 %	83,7 %	83,0 %	80,5 %	80,5 %	5,18	5,15	4,89	4,14	4,13	0,07	0,06	0,08	0,09	0,07
SHG	60,9 %	63,1 %	64,4 %	63,3 %		39,1 %	36,9 %	35,6 %	36,7 %		0,64	0,59	0,55	0,58		0,15	0,41	0,28	0,07	
ARTEVELDE					62,6 %					37,4 %					0,60					3,08
LESSIUS	38,9 %	48,2 %	55,1 %	59,8 %	62,9 %	61,1 %	51,8 %	44,9 %	40,2 %	37,1 %	1,57	1,08	0,81	0,67	0,59	0,42	0,52	0,52	0,50	0,30
Geconsolideerd	42,7 %	48,8 %	52,6 %	53,8 %	55,8 %	57,3 %	51,2 %	47,4 %	46,2 %	44,2 %	1,34	1,05	0,90	0,86	0,79	0,56	0,47	0,52	0,50	0,45
Rekenkundig gemiddelde	42,2 %	48,1 %	51,6 %	52,7 %	54,1 %	57,8 %	51,9 %	48,4 %	47,3 %	45,9 %	- 4,47	2,33	0,88	1,71	1,48	5,23	2,46	1,88	1,77	1,03
Laagste waarde	- 32,7 %	- 20,5 %	- 5,9 %	8,3 %	8,9 %	15,3 %	16,0 %	17,2 %	19,7 %	20,3 %	- 158,60	- 5,88	- 17,88	0,25	0,25	0,04	0,06	0,08	0,07	0,07
Hoogste waarde	84,7 %	84,0 %	82,8 %	80,3 %	79,7 %	132,7 %	120,5 %	105,9 %	91,7 %	91,1 %	11,21	35,58	12,78	11,11	10,21	68,49	15,18	10,77	15,43	4,39

* Vreemd vermogen op lange termijn = 0 BEF

3.8.4 Rentabiliteit

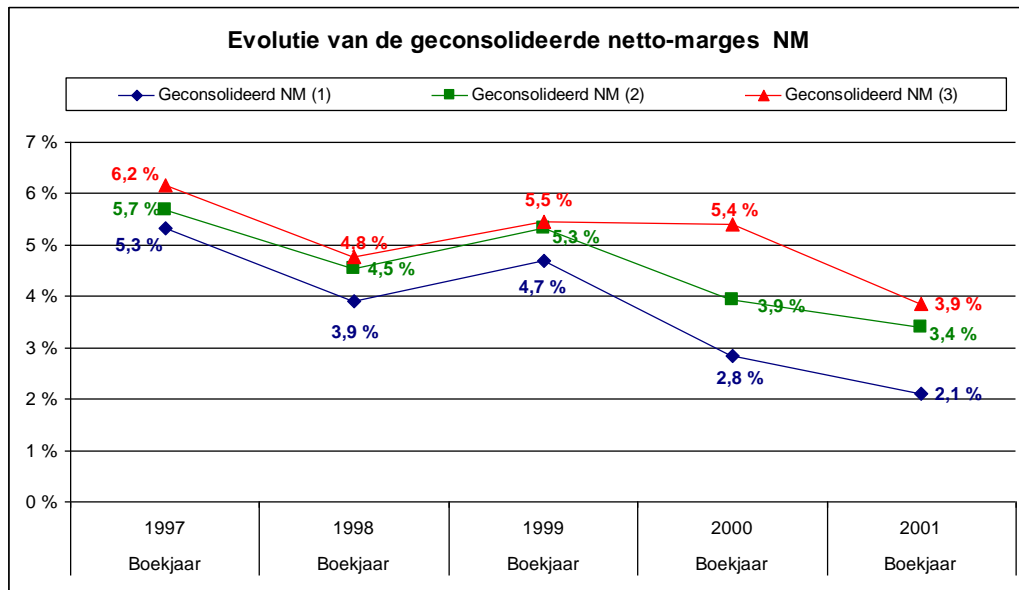
Bij de beoordeling van de rentabiliteitspositie van de hogeschoolsector wordt enerzijds nagegaan of de opbrengsten toereikend waren om alle kosten te dekken. Anderzijds wordt het bekomen resultaat geplaatst t.o.v. de werkingsuitkeringen verstrekt door de overheid. Bij het uitvoeren van deze analyse wordt gebruikgemaakt van een zestal ratio's. In de eerste drie ratio's, de zogenaamde "netto"-marges, worden de diverse "overschotten" geplaatst t.o.v. de totale werkingsopbrengsten. In de volgende 3 ratio's worden het werkingoverschot, de cashflow van het boekjaar en de "eigen werkingsopbrengsten" geplaatst t.o.v. de werkingsuitkeringen.

◆ Netto-marges

In de netto-marges wordt het "Werkingsoverschot/tekort", het "Overschot/tekort uit de gewone activiteiten" en het "Overschot/tekort van het boekjaar" gerelateerd aan de totale werkingsopbrengsten.

De geconsolideerde netto-marges resulteren voor de 5 beschouwde boekjaren in positieve waarden. De financiële en uitzonderlijke verrichtingen leveren elk jaar een positieve bijdrage in het "Overschot van het boekjaar". Behoudens het herstel in boekjaar 1999 kende de rentabiliteit een continue daling. Het afnemende werkingoverschot vormt hiervoor de fundamentele verklaring. De voortdurende stijging van het financiële resultaat was onvoldoende om deze negatieve ontwikkeling te compenseren. De evolutie van het uitzonderlijk resultaat speelde uiteraard ook een rol, maar vormt geen structurele verklaring voor de evolutie van de netto marges.

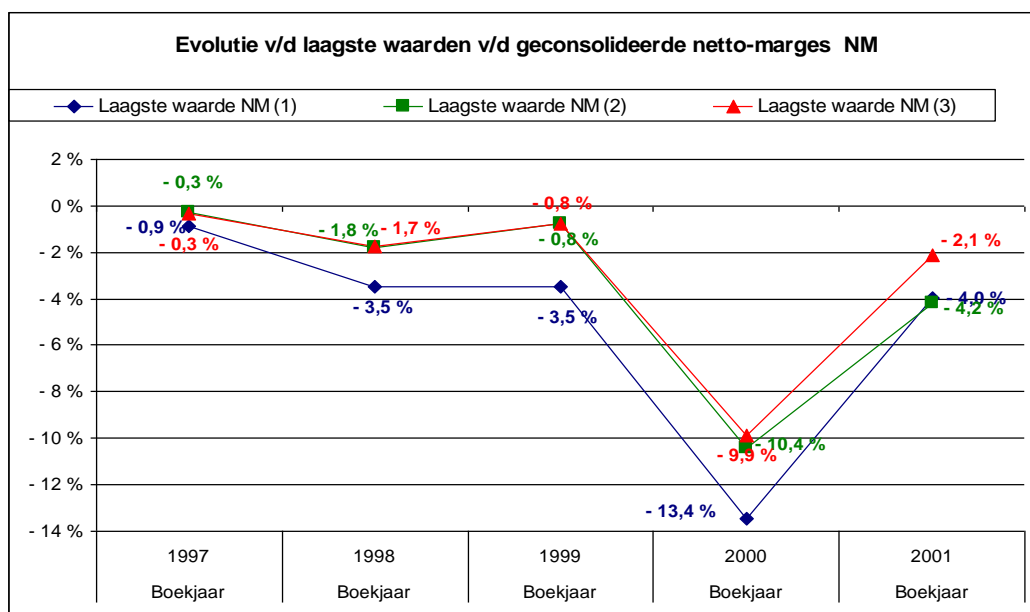
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	1997	1998	1999	2000	2001
Beoordeling:	Hoe hoger de ratiowaarde, hoe gunstiger de rentabiliteitspositie.				
	Netto-marge (1) Werkingsoverschot/tekort (RR [70/64]) t.o.v. Werkingsopbrengsten (RR [70/74])				
Geconsolideerd	5,3 %	3,9 %	4,7 %	2,8 %	2,1 %
Rekenkundig gemiddelde	5,2 %	4,7 %	5,5 %	3,5 %	2,5 %
Laagste waarde	- 0,9 %	- 3,5 %	- 3,5 %	- 13,4 %	- 4,0 %
Hoogste waarde	17,4 %	17,8 %	17,6 %	19,6 %	13,0 %
	Netto-marge (2) Overschot/tekort uit gewone activiteiten (RR [70/65]) t.o.v. Werkingsopbrengsten (RR [70/74])				
Geconsolideerd	5,7 %	4,5 %	5,3 %	3,9 %	3,4 %
Rekenkundig gemiddelde	5,5 %	5,2 %	6,0 %	4,4 %	3,7 %
Laagste waarde	- 0,3 %	- 1,8 %	- 0,8 %	- 10,4 %	- 4,2 %
Hoogste waarde	17,6 %	18,7 %	17,5 %	20,6 %	14,7 %
	Netto-marge (3) Overschot/tekort v/h boekjaar (RR [70/66]) t.o.v. Werkingsopbrengsten (RR [70/74])				
Geconsolideerd	6,2 %	4,8 %	5,5 %	5,4 %	3,9 %
Rekenkundig gemiddelde	5,6 %	5,3 %	6,2 %	6,1 %	4,3 %
Laagste waarde	- 0,3 %	- 1,7 %	- 0,8 %	- 9,9 %	- 2,1 %
Hoogste waarde	17,5 %	18,8 %	18,3 %	20,7 %	14,7 %

De rentabiliteitspositie van de individuele hogescholen leverde voor het boekjaar 2001 geen gunstige resultaten op:

- netto-marge 1:
 - ongunstige evolutie in 16 van de 23 hogescholen,
 - 5 hogescholen hebben een negatief resultaat;
- netto-marge 2:
 - ongunstige evolutie in 16 hogescholen (dezelfde als voor netto-marge 1),
 - 5 hogescholen hebben een negatief resultaat ;
- netto-marge 3:
 - ongunstige evolutie in 18 hogescholen,
 - 3 hogescholen hebben een negatief resultaat.

Indien men focust op de evolutie van de laagste waarden van de geconsolideerde netto-marges dan blijkt er een verbetering op te treden. De hogeschool die in boekjaar 2000 qua netto-marges het slechts scoorde, realiseerde een turnover en verdween uit deze grafiek.

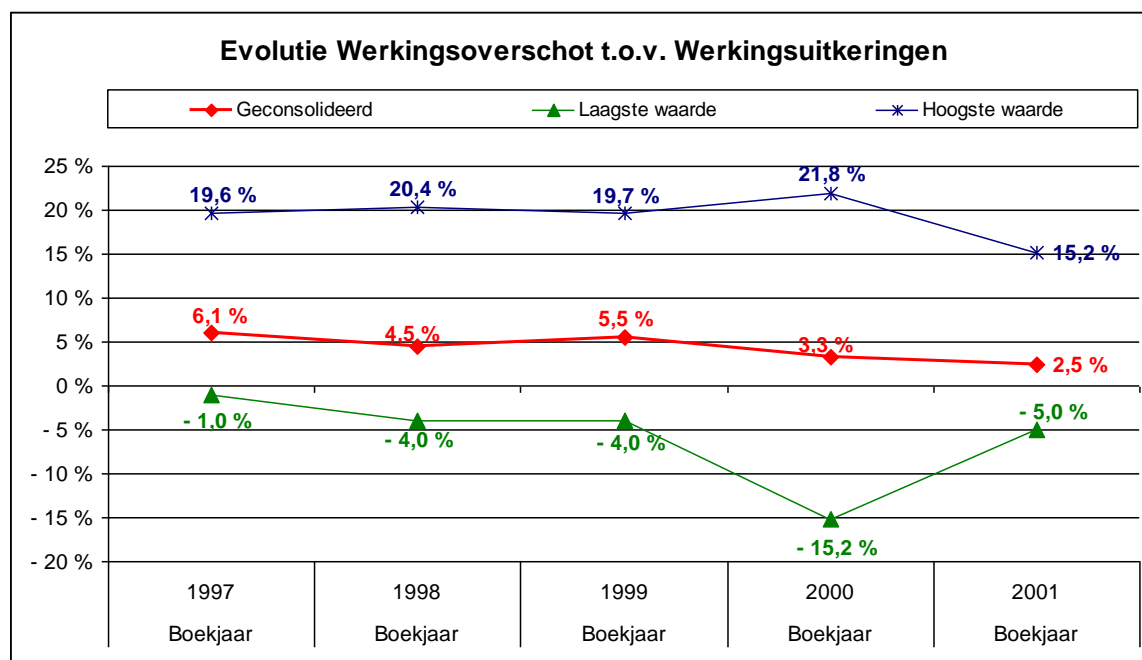

Toch zijn er in het boekjaar 2001 ook enkele hogescholen die fraaie rentabiliteitscijfers kunnen voorleggen, cfr. het weliswaar gedaalde maar toch schitterende niveau van de hoogste waarden van de geconsolideerde netto-marges.

♦ **Werkingsoverschot/werkingstekort t.o.v. werkingsuitkeringen**

Deze ratio drukt uit hoeveel BEF werkingsoverschot de hogescholen realiseren ten opzicht van 100 BEF werkingsuitkering die ze van de overheid ontvangen. Tijdens het boekjaar 2001 realiseren de 23 hogescholen een geconsolideerd werkingsoverschot van ongeveer 501 miljoen BEF, de geconsolideerde werkingsuitkeringen bedragen 20,1 miljard BEF. Dit resulteert in een werkingsoverschot van ongeveer 2,5 BEF per 100 BEF werkingsuitkering die ze van de overheid ontvangen. Door de combinatie van de daling van het werkingsoverschot en de groei van de werkingsuitkering daalde in het boekjaar 2001 deze ratio tot het laagste niveau van de periode 1997-2001. Vijf hogescholen noteerden in de jaarrekening 2001 een negatief cijfer voor deze ratio. In 16 van de 23 hogescholen evolueerde deze ratio ongunstig.

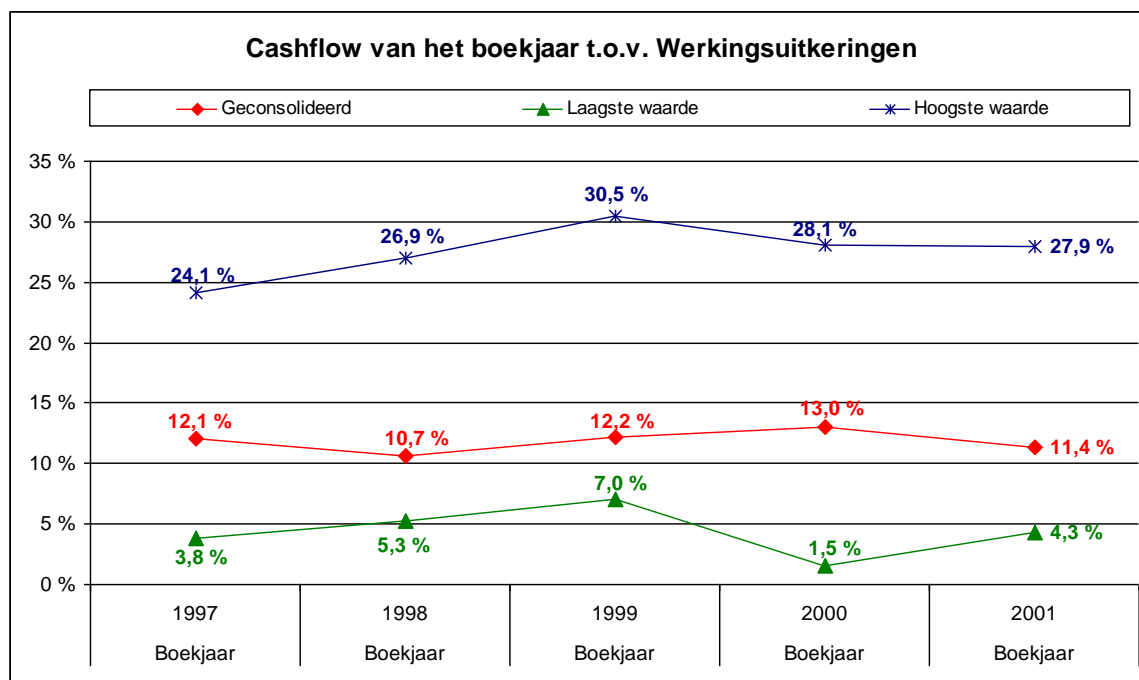
	Werkingsoverschot [RR 70/64] t.o.v. Werkingsuitkeringen [RR 700]				
Beoordeling:	Hoe hoger de ratiowaarde, hoe gunstiger de rentabiliteitspositie.				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	1997	1998	1999	2000	2001
Geconsolideerd	6,1 %	4,5 %	5,5 %	3,3 %	2,5 %
Rekenkundig gemiddelde	6,0 %	5,4 %	6,5 %	4,2 %	3,1 %
Laagste waarde	- 1,0 %	- 4,0 %	- 4,0 %	- 15,2 %	- 5,0 %
Hoogste waarde	19,6 %	20,4 %	19,7 %	21,8 %	15,2 %

♦ **Cashflow van het boekjaar t.o.v. werkingsuitkeringen**

Een rentabiliteitsmeting op basis van de cashflow van het boekjaar heeft tot doel na te gaan in welke mate de hogescholen in staat zijn uit de operationele activiteiten een positieve geldstroom te genereren.

Cashflow van het boekjaar t.o.v. Werkingsuitkeringen [RR 700]					
Beoordeling:	Hoe hoger de ratiowaarde, hoe groter de positieve geldstroom die de hogeschool genereert uit de operationele activiteiten				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	1997	1998	1999	2000	2001
Geconsolideerd	12,1 %	10,7 %	12,2 %	13,0 %	11,4 %
Rekenkundig gemiddelde	12,2 %	11,9 %	13,8 %	13,9 %	12,1 %
Laagste waarde	3,8 %	5,3 %	7,0 %	1,5 %	4,3 %
Hoogste waarde	24,1 %	26,9 %	30,5 %	28,1 %	27,9 %
Cashflow van het boekjaar t.o.v. Werkingsopbrengsten					
Geconsolideerd	10,6 %	9,2 %	10,3 %	11,1 %	9,5 %

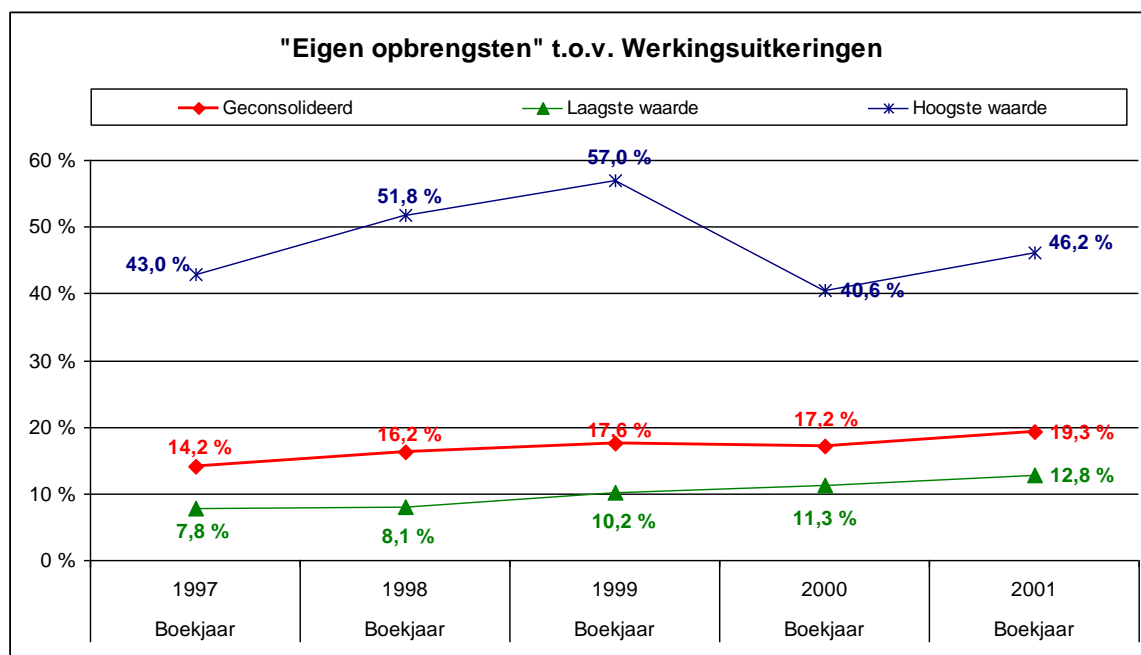

De globale hogeschoolsector is er in 2001 weliswaar niet in geslaagd om uit haar operationele activiteiten²² evenveel liquide middelen over te houden als in het vorige boekjaar, toch levert deze berekening een resultaat op dat in de lijn ligt van de vorige boekjaren. De afbrokkelende rentabiliteit die uit vorige berekeningen bleek komt, onder invloed van de stijgende niet-kaskosten, hier minder tot uiting. Niettemin ontwikkelt de ratio zich in 16 van de 23 hogescholen in negatieve zin.

♦ **Verhouding "eigen werkingsopbrengsten" t.o.v. werkingsuitkeringen**

In deze ratio worden de opbrengsten die de hogescholen zelf realiseren door het vervullen van hun hogeschoolopdracht (opbrengsten uit inschrijvings- en examengelden, omzet boeken en cursussen en andere werkingsopbrengsten) geplaatst tegenover de werkingsuitkeringen die ze van de overheid ontvangen.

	"Eigen opbrengsten" t.o.v. Werkingsuitkeringen				
Beoordeling:	Hoe hoger de ratiowaarde, hoe meer eigen opbrengsten de hogescholen generen t.o.v. de werkingsuitkeringen				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	1997	1998	1999	2000	2001
Geconsolideerd	14,2 %	16,2 %	17,6 %	17,2 %	19,3 %
Rekenkundig gemiddelde	16,1 %	18,3 %	19,3 %	18,1 %	20,6 %
Laagste waarde	7,8 %	8,1 %	10,2 %	11,3 %	12,8 %
Hoogste waarde	43,0 %	51,8 %	57,0 %	40,6 %	46,2 %

Niettegenstaande de jaarlijkse aangroei van de werkingsuitkeringen is de hogeschoolsector er in 2001 in geslaagd de eigen opbrengsten sneller te laten groeien dan de werkingsuitkeringen. De sector bereikte in 2001 een significant betere verhouding dan in de vorige boekjaren. Vergeleken met vorig boekjaar hebben 19 van de 23 hogescholen hun resultaat verbeterd. De best presterende hogeschool genereert zelfs 46,2 % eigen middelen.

²² D.w.z. dat er geen rekening wordt gehouden met de geldstromen uit investeringen en uit financiering.

Resultatenratio's

	Netto-marge (1) Werkingsoverschot/tekort (RR [70/64]) t.o.v. Werkingsopbrengsten (RR [70/74])					Netto-marge (2) Overschot/tekort uit gewone activiteiten (RR [70/65]) t.o.v. Werkingsopbrengsten (RR [70/74])					Netto-marge (3) Overschot/tekort v/h boekjaar (RR [70/66]) t.o.v. Werkingsopbrengsten (RR [70/74])				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001
HA	3,6 %	1,3 %	0,7 %	4,2 %	1,1 %	4,1 %	2,0 %	1,6 %	5,7 %	3,0 %	4,1 %	2,1 %	1,4 %	7,2 %	3,0 %
PLANTIJN	4,2 %	1,9 %	3,5 %	2,8 %	11,6 %	4,3 %	2,2 %	3,7 %	3,3 %	12,4 %	4,3 %	1,5 %	3,7 %	7,2 %	12,5 %
KdG	1,8 %	1,0 %	0,9 %	0,9 %	- 0,8 %	2,1 %	1,3 %	1,2 %	1,1 %	- 0,3 %	8,9 %	1,9 %	1,2 %	3,8 %	- 0,2 %
KHK	3,6 %	3,1 %	3,5 %	5,6 %	2,5 %	3,2 %	2,7 %	3,1 %	5,6 %	3,0 %	3,4 %	2,9 %	3,2 %	4,1 %	6,0 %
KHM	7,2 %	3,9 %	3,8 %	- 3,7 %	- 3,3 %	7,1 %	3,6 %	3,6 %	- 4,0 %	- 2,8 %	7,1 %	3,3 %	3,6 %	- 0,2 %	- 2,1 %
ERASMUS	5,8 %	4,3 %	3,0 %	- 13,4 %	- 0,8 %	7,0 %	6,5 %	5,1 %	- 10,4 %	2,2 %	7,2 %	6,6 %	6,2 %	- 9,9 %	2,2 %
LUK	10,2 %	16,2 %	17,6 %	19,6 %	13,0 %	10,1 %	15,8 %	17,5 %	20,6 %	14,7 %	1,1 %	17,5 %	18,3 %	20,7 %	14,7 %
W&K	7,4 %	2,6 %	3,1 %	1,5 %	0,0 %	7,6 %	3,1 %	3,5 %	2,1 %	0,6 %	7,5 %	3,1 %	3,5 %	2,2 %	1,6 %
KHB	1,7 %	1,1 %	2,7 %	2,3 %	0,7 %	2,0 %	1,2 %	2,9 %	2,6 %	0,9 %	2,4 %	1,8 %	4,0 %	2,6 %	1,0 %
KHL	4,7 %	3,1 %	4,9 %	3,9 %	2,6 %	5,1 %	3,6 %	5,3 %	4,4 %	3,3 %	5,2 %	3,6 %	5,3 %	7,5 %	3,3 %
IRIS	1,6 %	8,3 %	8,7 %	7,2 %	- 4,0 %	0,6 %	7,4 %	8,1 %	7,0 %	- 4,2 %	1,9 %	7,5 %	8,2 %	10,1 %	1,5 %
HG	8,4 %	6,5 %	6,4 %	3,7 %	2,9 %	9,2 %	8,0 %	8,1 %	5,8 %	5,2 %	9,2 %	8,9 %	8,0 %	6,4 %	5,7 %
MERCATOR	9,5 %	9,2 %	11,1 %	7,9 %		10,1 %	10,0 %	11,8 %	9,5 %		10,1 %	10,1 %	11,8 %	9,8 %	
EGON	5,9 %	6,7 %	2,8 %	- 1,5 %		6,6 %	7,6 %	3,5 %	- 2,0 %		6,7 %	7,7 %	3,5 %	1,9 %	
KHSL	5,5 %	3,1 %	4,8 %	2,6 %	3,9 %	6,2 %	3,5 %	5,1 %	2,7 %	4,1 %	6,2 %	3,5 %	5,1 %	2,7 %	6,1 %
KLBO	1,1 %	2,5 %	4,4 %	0,9 %		1,2 %	2,7 %	4,0 %	0,5 %		1,3 %	2,7 %	4,0 %	0,7 %	
KAHOG	11,4 %	13,5 %	15,8 %	11,3 %		11,9 %	14,4 %	16,8 %	13,3 %		12,0 %	14,4 %	16,8 %	16,7 %	
HL	5,4 %	- 3,5 %	- 3,5 %	3,3 %	1,6 %	6,1 %	- 1,8 %	- 0,8 %	4,0 %	2,0 %	6,1 %	- 1,7 %	- 0,8 %	4,1 %	1,9 %
KHLi	0,2 %	1,2 %	2,3 %	0,9 %	- 1,0 %	- 0,0 %	1,1 %	2,2 %	1,0 %	- 0,6 %	0,1 %	1,3 %	2,2 %	4,0 %	3,6 %
PHL	6,6 %	4,7 %	6,9 %	5,3 %	2,8 %	7,0 %	5,4 %	7,7 %	6,3 %	6,1 %	7,0 %	5,4 %	7,7 %	9,3 %	6,1 %
HWVL	3,1 %	1,8 %	6,2 %	1,9 %	2,0 %	4,4 %	3,6 %	7,7 %	4,8 %	4,9 %	5,3 %	3,7 %	8,1 %	5,4 %	4,4 %
KHBO	1,3 %	0,9 %	4,0 %	5,6 %	1,4 %	1,4 %	1,1 %	4,2 %	6,0 %	2,2 %	1,7 %	1,5 %	4,0 %	9,2 %	2,7 %
KATHO	6,6 %	7,5 %	8,4 %	6,2 %	4,2 %	6,9 %	7,8 %	8,9 %	10,5 %	5,4 %	6,9 %	8,1 %	8,8 %	13,6 %	2,2 %
EHSAL	3,7 %	- 0,8 %	5,7 %	9,6 %	10,2 %	5,4 %	1,6 %	7,0 %	11,3 %	12,6 %	5,2 %	1,7 %	9,7 %	11,4 %	13,5 %
GroepT	4,3 %	2,9 %	3,9 %	2,8 %	0,04 %	1,9 %	0,7 %	2,2 %	1,7 %	- 0,5 %	2,0 %	0,7 %	2,2 %	4,4 %	- 0,4 %
SHG	- 0,9 %	5,0 %	0,6 %	- 5,5 %		- 0,3 %	6,0 %	1,8 %	- 4,3 %		- 0,3 %	6,0 %	2,1 %	- 1,6 %	
ARTEVELDE					3,5 %					4,5 %					3,3 %
LESSIUS	17,4 %	17,8 %	15,6 %	9,8 %	3,8 %	17,6 %	18,7 %	16,5 %	10,2 %	5,6 %	17,5 %	18,8 %	16,5 %	11,2 %	5,1 %
Geconsolideerd	5,3 %	3,9 %	4,7 %	2,8 %	2,1 %	5,7 %	4,5 %	5,3 %	3,9 %	3,4 %	6,2 %	4,8 %	5,5 %	5,4 %	3,9 %
Rekenkundig gemiddelde	5,2 %	4,7 %	5,5 %	3,5 %	2,5 %	5,5 %	5,2 %	6,0 %	4,4 %	3,7 %	5,6 %	5,3 %	6,2 %	6,1 %	4,3 %
Laagste waarde	- 0,9 %	- 3,5 %	- 3,5 %	- 13,4 %	- 4,0 %	- 0,3 %	- 1,8 %	- 0,8 %	- 10,4 %	- 4,2 %	- 0,3 %	- 1,7 %	- 0,8 %	- 9,9 %	- 2,1 %
Hoogste waarde	17,4 %	17,8 %	17,6 %	19,6 %	13,0 %	17,6 %	18,7 %	17,5 %	20,6 %	14,7 %	17,5 %	18,8 %	18,3 %	20,7 %	14,7 %

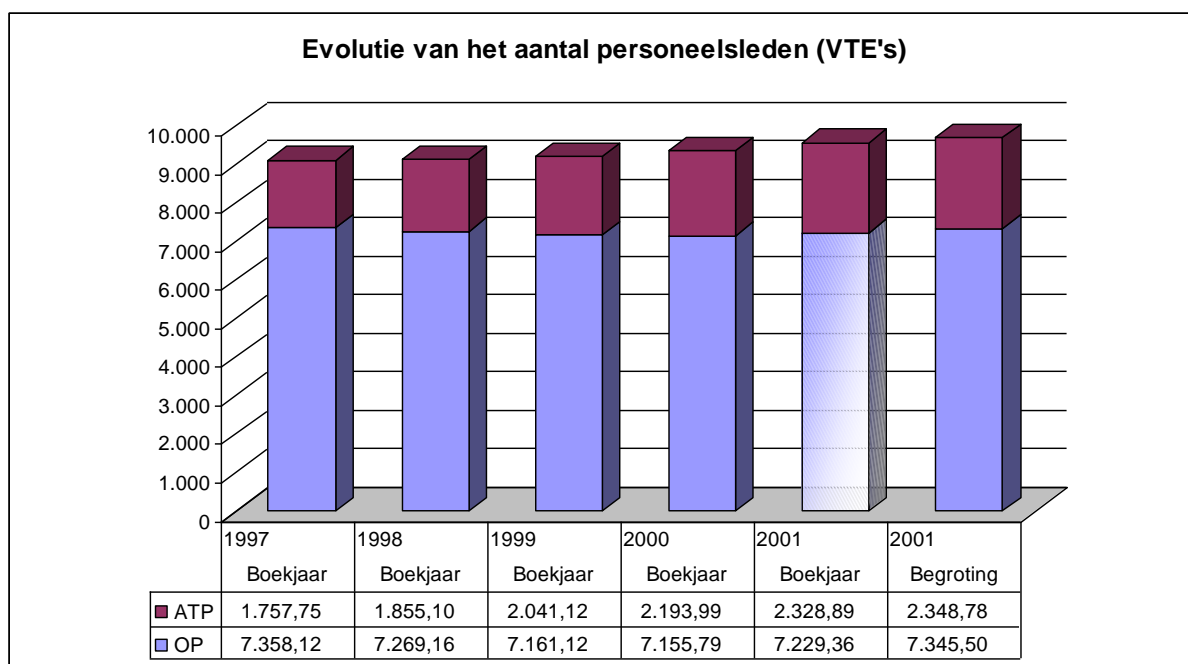
Resultatenratio's (vervolg)

	Werkingsoverschot/tekort (RR 70/64) t.o.v. Werkingsuitkeringen (RR 700)					Cashflow van het boekjaar t.o.v. Werkingsuitkeringen					Verhouding "eigen opbrengsten" t.o.v. Werkingsuitkeringen (RR 70/74 - RR 700) / RR 700				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001
HA	4,1 %	1,5 %	0,8 %	4,7 %	1,2 %	10,8 %	5,3 %	8,9 %	13,2 %	9,6 %	12,8 %	13,8 %	14,2 %	13,4 %	15,3 %
PLANTIJN	5,3 %	3,0 %	5,4 %	3,1 %	13,7 %	9,7 %	6,2 %	12,0 %	14,8 %	18,3 %	25,6 %	51,8 %	57,0 %	12,4 %	17,9 %
KdG	2,1 %	1,2 %	1,1 %	1,0 %	- 0,9 %	12,8 %	5,5 %	7,1 %	11,1 %	8,0 %	14,9 %	16,6 %	18,7 %	18,2 %	19,4 %
KHK	4,2 %	3,8 %	4,3 %	7,0 %	3,1 %	13,2 %	11,7 %	13,7 %	13,5 %	19,2 %	14,5 %	19,6 %	24,5 %	25,2 %	23,0 %
KHM	8,7 %	4,7 %	4,6 %	- 4,5 %	- 4,1 %	13,3 %	8,5 %	10,2 %	8,0 %	6,9 %	21,1 %	19,3 %	22,7 %	21,8 %	23,5 %
ERASMUS	6,3 %	4,7 %	3,3 %	- 15,2 %	- 0,9 %	11,5 %	11,7 %	9,1 %	7,4 %	7,5 %	9,1 %	10,3 %	10,3 %	13,2 %	14,8 %
LUK	11,5 %	18,1 %	19,7 %	21,8 %	15,2 %	19,3 %	17,3 %	30,5 %	28,1 %	24,6 %	12,4 %	11,8 %	11,6 %	11,3 %	16,7 %
W&K	8,3 %	3,0 %	3,5 %	1,8 %	0,0 %	12,7 %	7,8 %	8,6 %	8,3 %	6,9 %	11,2 %	13,3 %	14,9 %	16,2 %	19,0 %
KHB	1,9 %	1,3 %	3,2 %	2,7 %	0,8 %	6,8 %	7,2 %	9,3 %	8,9 %	4,3 %	12,6 %	14,8 %	16,9 %	17,8 %	18,9 %
KHL	5,1 %	3,4 %	5,4 %	4,4 %	2,9 %	9,1 %	8,7 %	10,2 %	14,7 %	8,3 %	7,8 %	8,1 %	10,2 %	12,8 %	12,8 %
IRIS	2,1 %	10,1 %	10,2 %	8,5 %	- 5,0 %	3,8 %	14,3 %	17,8 %	18,0 %	9,3 %	26,3 %	21,9 %	17,5 %	18,2 %	24,3 %
HG	9,3 %	7,3 %	7,3 %	4,2 %	3,3 %	12,3 %	12,8 %	12,4 %	12,3 %	13,2 %	10,5 %	11,6 %	12,7 %	14,0 %	15,3 %
MERCATOR	10,8 %	10,6 %	12,6 %	9,0 %		13,9 %	14,4 %	16,0 %	14,1 %		14,1 %	14,7 %	13,4 %	12,8 %	
EGON	6,6 %	7,7 %	3,2 %	- 1,8 %		14,7 %	16,6 %	14,0 %	13,6 %		13,1 %	14,3 %	14,5 %	14,4 %	
KHSL	6,3 %	3,7 %	5,7 %	3,0 %	4,7 %	10,5 %	7,5 %	11,0 %	7,8 %	13,0 %	14,8 %	17,1 %	19,1 %	18,0 %	20,5 %
KLBO	1,3 %	3,0 %	5,3 %	1,1 %		5,2 %	9,1 %	11,3 %	7,0 %		16,6 %	18,2 %	20,1 %	18,1 %	
KAHOG	13,3 %	15,4 %	18,0 %	13,0 %		16,1 %	18,0 %	21,7 %	20,3 %		16,7 %	13,8 %	14,0 %	14,4 %	
HL	6,1 %	- 4,0 %	- 4,0 %	3,9 %	1,9 %	12,0 %	7,1 %	8,2 %	12,3 %	11,3 %	12,7 %	14,8 %	13,7 %	18,2 %	17,0 %
KHLi	0,3 %	1,3 %	2,6 %	1,0 %	- 1,2 %	8,3 %	9,0 %	8,9 %	11,7 %	12,5 %	10,3 %	11,0 %	12,4 %	14,2 %	15,9 %
PHL	7,2 %	5,1 %	7,7 %	6,0 %	3,7 %	12,4 %	12,2 %	12,4 %	13,9 %	11,7 %	9,1 %	9,3 %	10,7 %	12,3 %	30,4 %
HWVL	3,5 %	2,2 %	7,7 %	2,4 %	2,6 %	15,5 %	14,1 %	19,5 %	17,2 %	17,5 %	15,6 %	20,3 %	24,2 %	26,1 %	29,1 %
KHBO	1,5 %	1,0 %	4,8 %	6,7 %	1,7 %	5,9 %	6,7 %	10,2 %	15,5 %	8,4 %	16,1 %	17,7 %	21,1 %	18,8 %	19,6 %
KATHO	7,7 %	8,9 %	10,1 %	7,5 %	5,1 %	12,1 %	13,2 %	13,8 %	20,3 %	7,5 %	17,3 %	18,8 %	20,3 %	20,7 %	21,1 %
EHSAL	5,3 %	- 1,1 %	8,0 %	13,5 %	14,9 %	22,0 %	24,2 %	26,3 %	24,5 %	27,9 %	43,0 %	46,4 %	40,4 %	40,6 %	46,2 %
GroepT	5,4 %	3,8 %	5,0 %	3,5 %	0,05 %	15,8 %	13,9 %	16,6 %	15,9 %	11,2 %	25,2 %	31,2 %	28,9 %	25,0 %	21,8 %
SHG	- 1,0 %	6,0 %	0,7 %	- 7,0 %		5,3 %	12,3 %	7,0 %	1,5 %		18,8 %	19,3 %	22,2 %	27,0 %	
ARTEVELDE					4,2 %					9,2 %					17,7 %
LESSIUS	19,6 %	20,4 %	18,1 %	11,1 %	4,3 %	24,1 %	26,9 %	25,0 %	20,9 %	12,2 %	12,4 %	14,6 %	15,6 %	13,3 %	13,5 %
Geconsolideerd	6,1 %	4,5 %	5,5 %	3,3 %	2,5 %	12,1 %	10,7 %	12,2 %	13,0 %	11,4 %	14,2 %	16,2 %	17,6 %	17,2 %	19,3 %
Rekenkundig gemiddelde	6,0 %	5,4 %	6,5 %	4,2 %	3,1 %	12,2 %	11,9 %	13,8 %	13,9 %	12,1 %	16,1 %	18,3 %	19,3 %	18,1 %	20,6 %
Laagste waarde	- 1,0 %	- 4,0 %	- 4,0 %	- 15,2 %	- 5,0 %	3,8 %	5,3 %	7,0 %	1,5 %	4,3 %	7,8 %	8,1 %	10,2 %	11,3 %	12,8 %
Hoogste waarde	19,6 %	20,4 %	19,7 %	21,8 %	15,2 %	24,1 %	26,9 %	30,5 %	28,1 %	27,9 %	43,0 %	51,8 %	57,0 %	40,6 %	46,2 %

3.9 Analyse i.v.m. de personeelsformatie en de personeelskosten

3.9.1 Geconsolideerde personeelsformatie²³

De totale personeelsformatie voor het boekjaar 2001 telt 9 558,24 voltijdse eenheden (VTE's). Sinds het boekjaar 1997 is er een beperkte, maar jaarlijkse aangroei van de totale tewerkstelling in de hogescholen (toename t.o.v. 1997 = 4,9 %).

Het totale personeelsbestand kan worden opgedeeld in twee groepen van personeelsleden. De grootste groep wordt gevormd door het onderwijzend personeel (OP), de tweede groep door het administratief en technisch personeel (ATP)²⁴. De evolutie van het aantal personeelsleden van de beide groepen vertoont een uiteenlopende ontwikkeling:

- het aantal OP-leden kende in 2001 voor de eerste maal een lichte toename (+ 73,57 VTE t.o.v. het boekjaar 2000). T.o.v. het boekjaar 1997 is de OP-formatie echter met 1,7 % afgenomen.
- de groei van het aantal ATP-leden daarentegen, is beduidend sterker (+ 134,9 VTE t.o.v. het boekjaar 2000). De groeivertraging die zich vorig boekjaar bij de ontwikkeling van het aantal ATP-leden manifesteerde, zet zich ook dit boekjaar verder door (+ 6,1 % in 2001 t.o. + 7,5 % in 2000). De ATP-formatie groeide t.o.v. het boekjaar 1997 met 32,5 %.

²³ In het jaarverslag van AHOWO wordt de evolutie van het aantal personeelsleden uitvoerig besproken.

²⁴ Het aantal VTE's onderwijzend personeel (= OP) werd berekend inclusief de centraal betaalde OP'ers en inclusief het aantal gastprofessoren. Voor het administratief en technisch personeel (= ATP) werden de centraal betaalde AP-OPH-MVDP'ers en het OHP en meegerekend.

OHP: opvoedend hulp personeel, MVDP: meester-, vak- en dienstpersoneel

Evolutie van het aantal personeelsleden	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
<i>VTE's (voltijdse eenheden)</i>	1997	1998	1999	2000	2001
Totaal aantal VTE's	9.115,86	9.124,26	9.202,24	9.349,78	9.558,24
Jaarlijkse absolute mutatie		+ 8,39	+ 77,98	+ 147,54	+ 208,46
Jaarlijks groeipercentage		+ 0,1 %	+ 0,9 %	+ 1,6 %	+ 2,2 %
Index: 1997 = 100		100,1	100,9	102,6	104,9
Aantal leden onderwijzend personeel (incl. centraal betaalde OP'ers en incl. gastprof.)	7.358,12	7.269,16	7.161,12	7.155,79	7.229,36
Jaarlijkse absolute mutatie		- 88,96	- 108,04	- 5,33	+ 73,57
Jaarlijks groeipercentage		- 1,2 %	- 1,5 %	- 0,1 %	+ 1,0 %
Index: 1997 = 100		98,8	97,3	97,3	98,3
Aantal leden administratief en technisch personeel (incl. centraal betaalde AP-OHP-MVDP'ers, incl. contractuelen)	1.757,75	1.855,10	2.041,12	2.193,99	2.328,89
Jaarlijkse absolute mutatie		+ 97,35	+ 186,02	+ 152,87	+ 134,90
Jaarlijks groeipercentage		+ 5,5 %	+ 10,0 %	+ 7,5 %	+ 6,1 %
Index: 1997 = 100		105,5	116,1	124,8	132,5

De totale effectieve bezetting 2001 ligt 1,4 % onder de begrote bezetting 2001. Evenals in het boekjaar 2000 ligt in het boekjaar 2001 de effectieve bezetting van het onderwijzend personeel beduidend onder het begrote niveau.

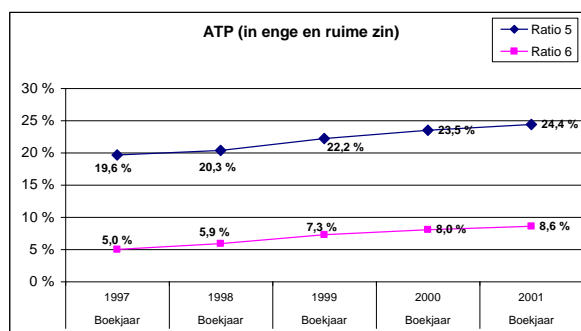
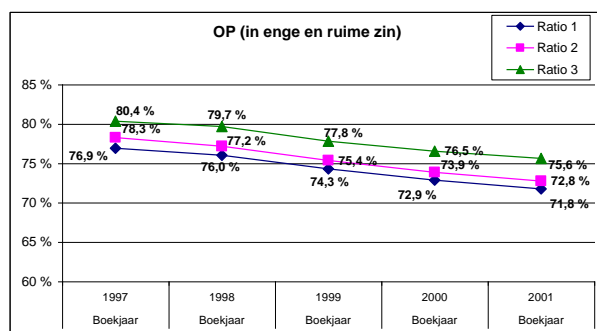
Evolutie van het aantal personeelsleden	Boekjaar	Begroting	JR01 - BG01	
<i>VTE's (voltijdse eenheden)</i>	2001	2001	absolute afwijking	% afwijking
Aantal onderwijzend personeel (incl. centraal betaalde OP'ers en incl. gastprof.)	7.229,36	7.345,50	- 116,15	- 1,6 %
Aantal administratief en technisch personeel (incl. centraal betaalde AP-OHP-MVDP'ers, incl. contractuelen)	2.328,89	2.348,78	- 19,90	- 0,8 %
Totaal aantal VTE's	9.558,24	9.694,28	- 136,04	- 1,4 %

3.9.2 Ratio's i.v.m. de samenstelling van de geconsolideerde personeelsformatie

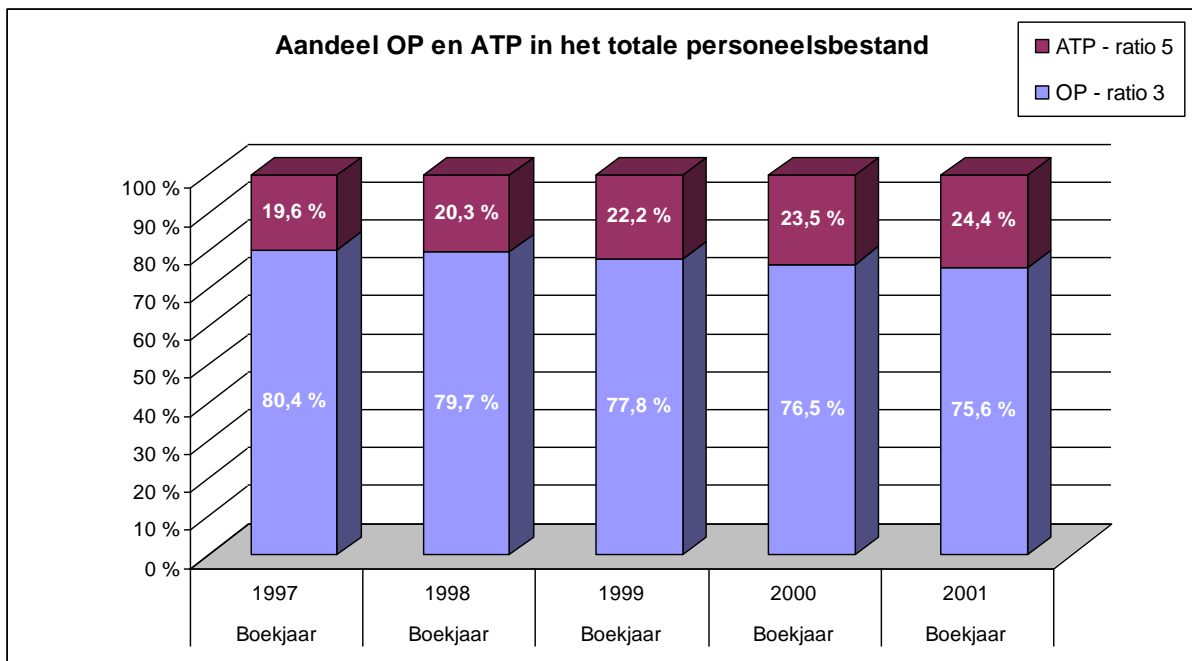
De volgende tabel bevat de berekening van een aantal ratio's i.v.m. de samenstelling van de geconsolideerde personeelsformatie.

Geconsolideerde ratio's i.v.m. de personeelsformatie	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Individuele hogescholen 2001		
	1997	1998	1999	2000	2001	Rek. gemidd.	Hoogste %	Laagste %
Ratio 1 Totaal OP-bestand (excl. centraal betaalde OP'ers en excl. gastprofs) Totaal personeelsbestand	76,9 %	76,0 %	74,3 %	72,9 %	71,8 %	71,7 %	85,8 %	55,4 %
Ratio 2 Totaal OP-bestand (incl. centraal betaalde OP'ers en excl. gastprofs) Totaal personeelsbestand	78,3 %	77,2 %	75,4 %	73,9 %	72,8 %	72,6 %	86,2 %	55,4 %
Ratio 3 Totaal OP-bestand (incl. centraal betaalde OP'ers en incl. gastprofs) Totaal personeelsbestand	80,4 %	79,7 %	77,8 %	76,5 %	75,6 %	75,5 %	86,8 %	60,3 %
Ratio 3 min Ratio 2 Totaal gastprofessoren Totaal personeelsbestand	2,1 %	2,5 %	2,5 %	2,7 %	2,9 %	2,9 %	10,2 %	0,0 %
Ratio 4 Totaal ATP-bestand (excl. centraal betaalde AP-OHP-MVDP'ers, excl. contract.) Totaal personeelsbestand	9,5 %	9,8 %	10,5 %	11,4 %	12,1 %	13,0 %	28,2 %	7,9 %
Ratio 5 Totaal ATP-bestand (incl. centraal betaalde AP-OHP-MVDP'ers, pers. tpt, contract.) Totaal personeelsbestand	19,6 %	20,3 %	22,2 %	23,5 %	24,4 %	24,5 %	39,7 %	13,2 %
Ratio 6 Aantal contractuele personeelsleden (excl. gastprofs) Totaal personeelsbestand	5,0 %	5,9 %	7,3 %	8,0 %	8,6 %	7,8 %	13,0 %	3,0 %
Ratio 5 min Ratio 6 Totaal ATP-bestand (incl. centraal betaalde AP-OHP-MVDP'ers, pers. tpt, excl. contract.) Totaal personeelsbestand	14,7 %	14,5 %	14,9 %	15,4 %	15,8 %	16,6 %	28,2 %	10,3 %

Voor het onderwijzend personeel vertonen de geconsolideerde ratio's in de periode 1997-2001 een dalend aandeel in het totale personeelsbestand (ratio 1, 2 en 3) tegenover een groeiend aandeel voor het administratief en technisch personeel (ratio 5 en 6).

Onderstaande grafiek illustreert duidelijk de gewijzigde personeelssamenstelling:

In de periode 1997 – 2001 vertoont het aandeel van de gastprofessoren (ratio 3 min ratio 2) een licht stijgende tendens. Dit aandeel groeit van 2,1 % (1997) naar 2,9 % (2001) van de geconsolideerde personeelsformatie. Het aandeel van de andere contractuele personeelsleden in de geconsolideerde personeelsformatie kende een significante groei van 5 % in 1997 naar 8,6 % in 2001 (ratio 6).

De hoogste en laagste waarden van de diverse ratio's vastgesteld bij de individuele hogescholen wijken vaak sterk af van de geconsolideerde percentages.

3.9.3 Controlepercentages i.v.m. de personeelsformatie van het onderwijzend personeel

3.9.3.1 Globale hogeschoolsector

Het hogescholendecreet, art. 231, bepaalt dat de hogeschoolbesturen bij het vaststellen van de jaarlijkse personeelsformatie met betrekking tot het onderwijzend personeel uitgedrukt in voltijdse eenheden de volgende regels moeten in acht nemen:

- *het aantal betrekkingen van hoofdpraktijklector en hoofdlector samen bedraagt ten hoogste 20 % van het aantal betrekkingen van praktijklector, hoofdpraktijklector, lector en hoofdlector samen;*
- *het aantal betrekkingen van het assisterend personeel bedraagt ten minste 36 % van het aantal betrekkingen van assistent, doctor-assistent, werkleider, docent, hoofddocent, hoogleraar en gewoon hoogleraar samen verbonden aan de basisopleidingen van twee cycli;*

- het aantal betrekkingen van hoofddocent en hoogleraar bedraagt ten hoogste 25 % van het aantal betrekkingen van assistent, doctor-assistent, werkleider, docent, hoofddocent, hoogleraar en gewoon hoogleraar samen;
- het aantal vastbenoemde personeelsleden, uitgedrukt in voltijdse eenheden, bedraagt ten hoogste 64 % van het aantal leden van het onderwijzend personeel uitgedrukt in voltijdse eenheden. Hierbij wordt de bevordering of ambtswijziging van een reeds in de hogeschool benoemd personeelslid niet beschouwd als een nieuwe benoeming;
- het totaal aantal gastprofessoren bedraagt ten hoogste 10 % van de formatie van het onderwijzend personeel. Dit geldt niet met betrekking tot het aantal gastprofessoren in de studiegebieden audiovisuele en beeldende kunst, en muziek en dramatische kunst.

Ook bij het opstellen van de jaarrekeningen rapporteren de hogescholen over het al of niet bereiken van deze decretale normen.

In de volgende tabel werden voor de periode 1997 - 2001 de percentages berekend op de geconsolideerde personeelsformatie. Voor het boekjaar 2001 werd er tevens vermeld op hoeveel hogescholen de norm van toepassing was en hoeveel hogescholen daarvan de norm overschrijden.

Geconsolideerde ratio's i.v.m. de personeelssamenstelling	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Individuele hogescholen 2001			
	1997	1998	1999	2000	2001	Van toepassing in ... hogescholen	Laagste %	Hoogste %	Norm overschreden in ... hogescholen
hoofdpraktijklector + hoofdlector: maximum 20 % van groep 1	0,00%	0,24%	0,34%	0,74%	1,20%	9 hogescholen	0,10%	8,95%	0 hogescholen
groep 2 = assisterend personeel: minimum 36 % van groep 2 + 3 (2 cycli)	56,59%	55,19%	54,19%	55,08%	56,07%	18 hogescholen	34,79%	77,17%	1 hogescholen
hoofddocent + hoogleraar: maximum 25 % van groep 2 + 3 (1 cyclus en 2 cycli)	13,13%	13,06%	12,92%	12,45%	12,51%	16 hogescholen	2,11%	23,62%	0 hogescholen
maximum 64 % benoemden OP	75,31%	73,94%	71,90%	69,23%	65,99%	alle hogescholen	47,45%	82,50%	9 hogescholen
gastprofessoren andere studiegebieden: maximum 10 % van totaal OP	1,27%	1,83%	1,88%	1,93%	2,30%	21 hogescholen	0,00%	9,59%	0 hogescholen
praktijkassistent: maximum 30 % van groep 2	0,00%	0,14%	3,09%	3,88%	3,76%	3 hogescholen	13,78%	26,00%	0 hogescholen
assistent: maximum 25 % benoemden	58,98%	58,19%	59,65%	59,92%	57,07%	18 hogescholen	0,00%	93,35%	14 hogescholen

groep 1 = praktijklector, hoofdpraktijklector, lector en hoofdlector (deze ambten kunnen uitsluitend verleend worden in het hoger onderwijs van 1 cyclus)
 groep 2 = assisterend personeel = assistent, doctor-assistent en werkleider (deze ambten kunnen uitsluitend verleend worden in het hoger onderwijs van 2 cycli)
 groep 3 = docent, hoofddocent, hoogleraar en gewoon hoogleraar (deze ambten kunnen verleend worden in het hoger onderwijs van 1 cyclus en van 2 cycli)
 Totaal aantal hogescholen boekjaar 2001 : 23

De ambten *hoofdpraktijklector* en *hoofdlector* kunnen alleen verleend worden door interne toewijzing (bevordering of ambtswijziging) aan (praktijk)lectoren die ten minste 2 jaar dienstanciënniteit hebben verworven als (praktijk)lector in de eigen hogeschool²⁵. Negen hogescholen maken in het boekjaar 2001, net zoals vorig boekjaar, melding van dergelijke toewijzingen. Het aandeel van beide ambten samen in de geconsolideerde personeelsformatie is echter opgelopen tot 1,2 % t.o.v. 0,74 % in 2000.

²⁵ Artikel 120 en artikel 130, 1° van het hogescholendecreet.

Met het oog op de begeleiding van de studenten in de basisopleidingen van 2 cycli heeft de overheid een minimum percentage bepaald voor het aantal betrekkingen van het *assisterend personeel*. Eén hogeschool haalt in 2001 deze norm nog niet.

De decretale beperking van het aantal betrekkingen van *hoofddocent* en *hoogleraar* wordt in alle hogescholen gerespecteerd.

Het aantal *vastbenoemde personeelsleden* mocht in 2001 maximaal 64 % van het aantal leden van het *onderwijzend personeel* bedragen. De geconsolideerde percentages van de boekjaren 1997-2001 tonen aan dat het aandeel van de vastbenoemde OP-leden daalt²⁶.

In de periode 1997-2001 groeide het aandeel van de *gastprofessoren* (excl. de studiegebieden audiovisuele en beeldende kunst, en muziek en dramatische kunst) lichtjes. Tijdens het boekjaar 2001 stelden 21 hogescholen gastprofessoren tewerk. Allen bleven ze beneden de 10 %-limiet.

De *praktijkassistenten* vervullen in het hoger onderwijs van 2 cycli uitsluitend taken van praktijkgericht onderwijs²⁷. Deze categorie personeelsleden mag maximaal 30 % bedragen van het assisterend personeel behalve in de studiegebieden audiovisuele en beeldende kunst en muziek en dramatische kunst waar het aantal praktijkassistenten maximaal 50 % van het assisterende personeel, in VTE uitgedrukt, mag bedragen. In het boekjaar 2001 hebben 3 hogescholen de titel van praktijkassistent verleend. Deze hogescholen respecteren allen de maximumnorm.

De overheid heeft ook een beperking opgelegd i.v.m. het maximaal aantal benoemde *assistenten*. Van de 18 hogescholen die assistenten tewerkstellen overschreden er in het boekjaar 2001 nog 14 hogescholen de maximumnorm van 25 % vastbenoemden. Dit fenomeen verklaart zich vanuit de situatie vóór de fusie (vóór 1995).

3.9.3.2 Procentueel aandeel van de benoemde personeelsleden OP per hogeschool

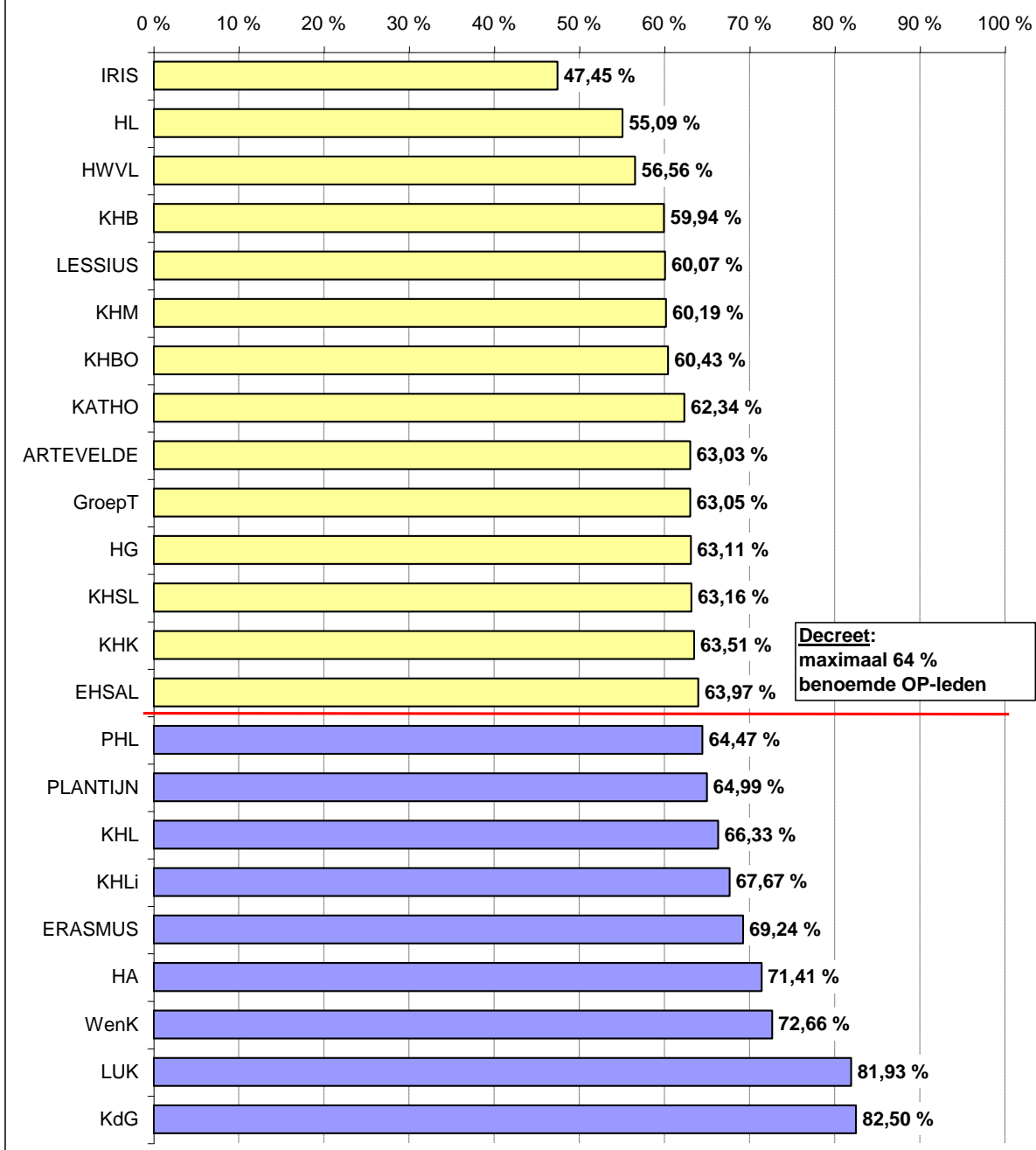
Het hogescholendecreet bepaalt dat het aantal vast benoemde leden van het onderwijzend personeel maximaal 64 % van het totaal aantal leden van het onderwijzend personeel mag bedragen (situatie in 2001). Het geconsolideerde percentage daalt jaarlijks en evolueerde dus naar de toen geldende decretale norm. Tijdens het boekjaar 2001 bedroeg het geconsolideerde percentage 65,99 % en realiseerden 14 hogescholen een benoemingspercentage onder de 64 %.

Het benoemingspercentage daalde in 22 hogescholen. In 1 hogeschool steeg het percentage en overschreed hierbij de norm van 64 %. De overschrijding van de norm van 64 % werd door deze hogeschool toegeschreven aan de toepassing van de afwijking voorzien in art. 231quater § 1 van het hogescholendecreet, namelijk de benoeming van de tijdelijken met overgangsrecht bovenop het contingent van 64%.

²⁶ Meer informatie vindt u in het volgende punt.

²⁷ Artikel 104 van het hogescholendecreet.

Aandeel benoemde OP-leden, jaarrekening 2001

3.9.4 Ratio's i.v.m. de personeelskosten²⁸

3.9.4.1 80-20 norm

Conform met artikel 232 van het hogescholendecreet mogen “de geraamde bezoldigingskosten - met inbegrip van de mandaatsvergoedingen en premies – van de geraamde personeelsformatie, van de contractuele personeelsleden bezoldigd ten laste van de werkingsuitkering en van de plaatsvervangers ... maximaal 5 procent variëren in min of in plus op de norm 80 procent van de jaarlijkse werkingsuitkering”. Afhankelijk van de richting van de afwijking van de 80 % moet de hogeschool bij het opstellen van de **begroting** een specifieke verantwoording m.b.t. de personeelsformatie afleggen ten aanzien van de Vlaamse regering.

- ◆ 80-20 norm > 85 %: de hogeschool moet samen met de begroting een financieringsplan indienen dat aangeeft op welke wijze en binnen welke termijn zij met de beschikbare reserves de financiële herstructurering zal realiseren (art. 232 § 2);
- ◆ 80-20 norm < 75 %: de hogeschool moet samen met de begroting een personeelsstructuurplan opstellen om het minimumniveau van 75 % te bereiken (art. 232 § 3). Dit personeelsstructuurplan behoeft de goedkeuring van het hogeschoolonderhandelingscomité.

Artikel 232 § 4 bepaalt dat de Vlaamse regering de wijze vastlegt voor het berekenen van de procentnormen²⁹. De regeringscommissarissen hanteerden bij de jaarrekening 2001 onderstaande berekeningswijze (breuk) om de 80-20 norm te bepalen:

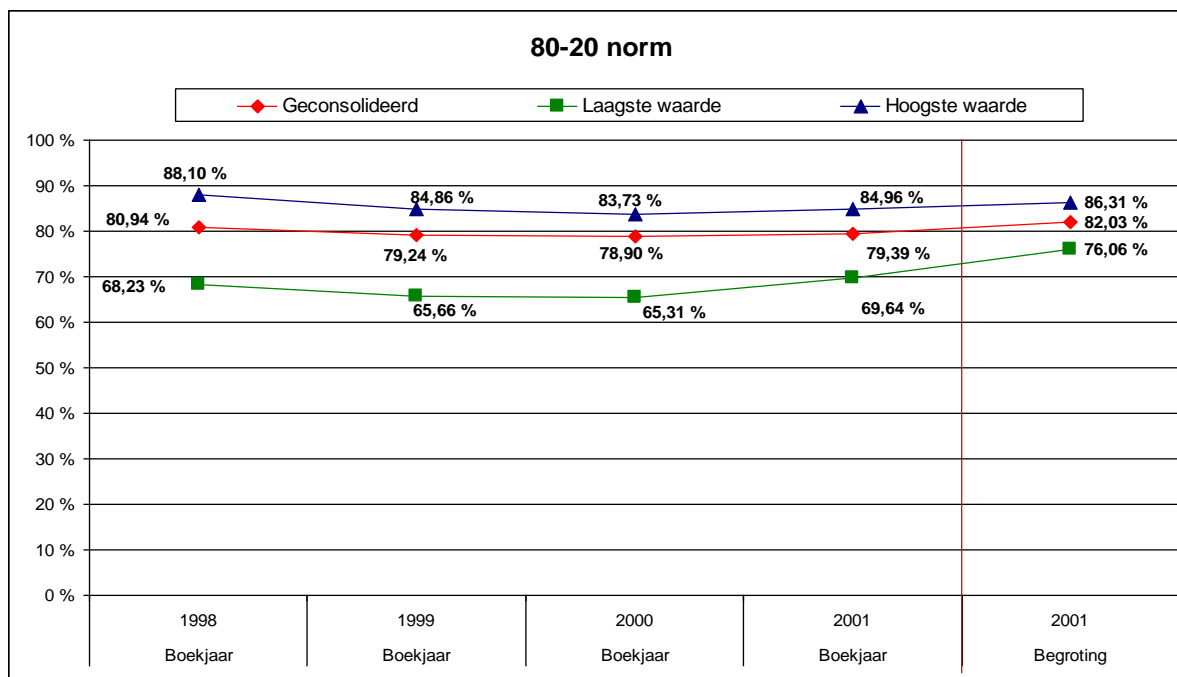
Berekening van de 80/20 norm op niveau van de jaarrekening	
Teller	Totaal betaald door Departement Onderwijs
(gegevens jaarrekening)	- TBS 55+ (75%)
	- bevallingsverloven
	- gedetacheerden
	- arbeidsongevallen met terugbetaling
	- kinéfonds
	Totaal
Noemer	Werkingsuitkeringen (= HF + OBE + STUD)
(gegevens uit de definitieve enveloppe)	+ extra-werkingsuitkeringen
	+ uitkering voortgezette opleidingen (tot en met begrotingsjaar 1998)
	+ uitkering voortgezette lerarenopleiding
	+ uitkering initiële lerarenopleiding van academisch niveau
	+ bijzondere werkingsmiddelen
	+ overige werkingsuitkeringen
	Totaal

* HF, OBE en STUD zijn 3 componenten van de werkingsuitkeringen.

²⁸ Berekend op basis van de gegevens vermeld in de “bijlage IV Bezoldigingskosten”.

²⁹ Bij het opstellen van de jaarrekening 2001 had de Vlaamse regering de wijze voor het berekenen van de procentnormen nog niet vastgelegd. In een schrijven van 31 augustus 2000 van de heer Wim Leybaert, afdelingshoofd – Afdeling Hogescholen, ontvingen de hogescholen een ontwerpbesluit van de Vlaamse regering i.v.m. de personeelsformatie en de vaststelling van de wijze van berekenen van de 80-85 procentnorm (referentie: 13DB/DDV/01-U-2784). De berekeningswijze gebruikt bij het opstellen van de jaarrekening 2001 sluit nauw aan bij de berekeningswijze geformuleerd in het ontwerpbesluit.

In de volgende grafiek wordt de 80-20 norm weergegeven, berekend op basis van de geconsolideerde gegevens van de gehele hogeschoolsector.

Voor het boekjaar 2001 bedraagt de geconsolideerde 80-20 norm 79,39 %. De geconsolideerde 80-20 norm ligt binnen de range van 5 % afwijking in min of in plus van de norm van 80 %. De ratio vertoont een stijging t.o.v. het voorgaande boekjaar. Deze stijging kwam tot stand door een sterkere groei van de gecorrigeerde totale bezoldigingskosten (teller) in vergelijking met de groei van de werkingsuitkeringen (noemer). De stijgende tendens van de 80-20 norm in de jaarrekening wordt ook bevestigd door de evolutie van de hoogste en laagste waarden gerealiseerd door de individuele hogescholen.

80-20 norm		Boekjaar	Boekjaar	JR01-JR00	JR01-JR00	Begroting	JR01-BG01	JR01-BG01
		2000	2001	Absoluut verschil	Relatief verschil	2001	Absoluut verschil	Relatief verschil
		<i>(in duizenden BEF)</i>						
Teller (gegevens uit JR of BG)	Totaal betaald door departement onderwijs	15.814.106	16.539.724	+ 725.618	+ 4,6 %	16.798.522	- 258.798	- 1,5 %
	- TBS 55+ (75%)	863.412	1.115.828	+ 252.416	+ 29,2 %	1.111.273	+ 4.555	+ 0,4 %
	- bevallingsverloven	9.716	6.144	- 3.572	- 36,8 %	4.052	+ 2.092	+ 51,6 %
	- gedetacheerden	169.861	196.334	+ 26.473	+ 15,6 %	199.046	- 2.712	- 1,4 %
	- AO met terugbetaling	1.702	337	- 1.365	- 80,2 %	0	+ 337	BG = 0
	- kinéfonds	77.260	91.441	+ 14.181	+ 18,4 %	83.690	+ 7.751	+ 9,3 %
Totaal		14.692.156	15.129.641	+ 437.485	+ 3,0 %	15.400.461	- 270.820	- 1,8 %
Noemer (gegevens uit de definitieve (JR) of voorlopige (BG) enveloppe)	Werkingsuitkeringen	18.461.373	18.910.172	+ 448.799	+ 2,4 %	18.623.317	+ 286.854	+ 0
	+ extra-werkingsuitkeringen	91.838	77.760	- 14.078	- 15,3 %	77.761	- 1	- 0
	+ uitkering voortgezette opleidingen	0	0	+ 0	VB = 0	0	+ 0	BG = 0
	+ uitkering voortgezette lerarenopleiding	32.883	33.520	+ 637	+ 1,9 %	39.451	- 5.931	- 0
	+ uitkering initiële lerarenopl. van acad. niveau	27.955	28.374	+ 419	+ 1,5 %	28.374	- 0	- 0
	+ bijzondere werkingsmiddelen	6.497	5.496	- 1.001	- 15,4 %	5.496	+ 0	+ 0
	+ overige werkingsuitkeringen (*)	1.974	1.294	- 680	- 34,4 %	0	+ 1.294	BG = 0
Totaal		18.622.520	19.056.616	+ 434.096	+ 2,3 %	18.774.398	+ 282.217	+ 0
80-20 norm (met correcties)		78,90 %	79,39 %			82,03 %		

(*) : terugvordering voorafnames rekening 120 en terugvorderingsbrieven (aandeel in de teruggevorderde sommen van personen betaald ten laste van de centrale voorafnames op de werkingsuitkeringen)

De geconsolideerde ratio berekend aan de hand van de gegevens vermeld in de jaarrekening ligt beduidend lager dan de geconsolideerde ratio berekend op basis van de begrote loonkosten en de begrote enveloppe. Dit kan door verscheidene factoren verklaard worden:

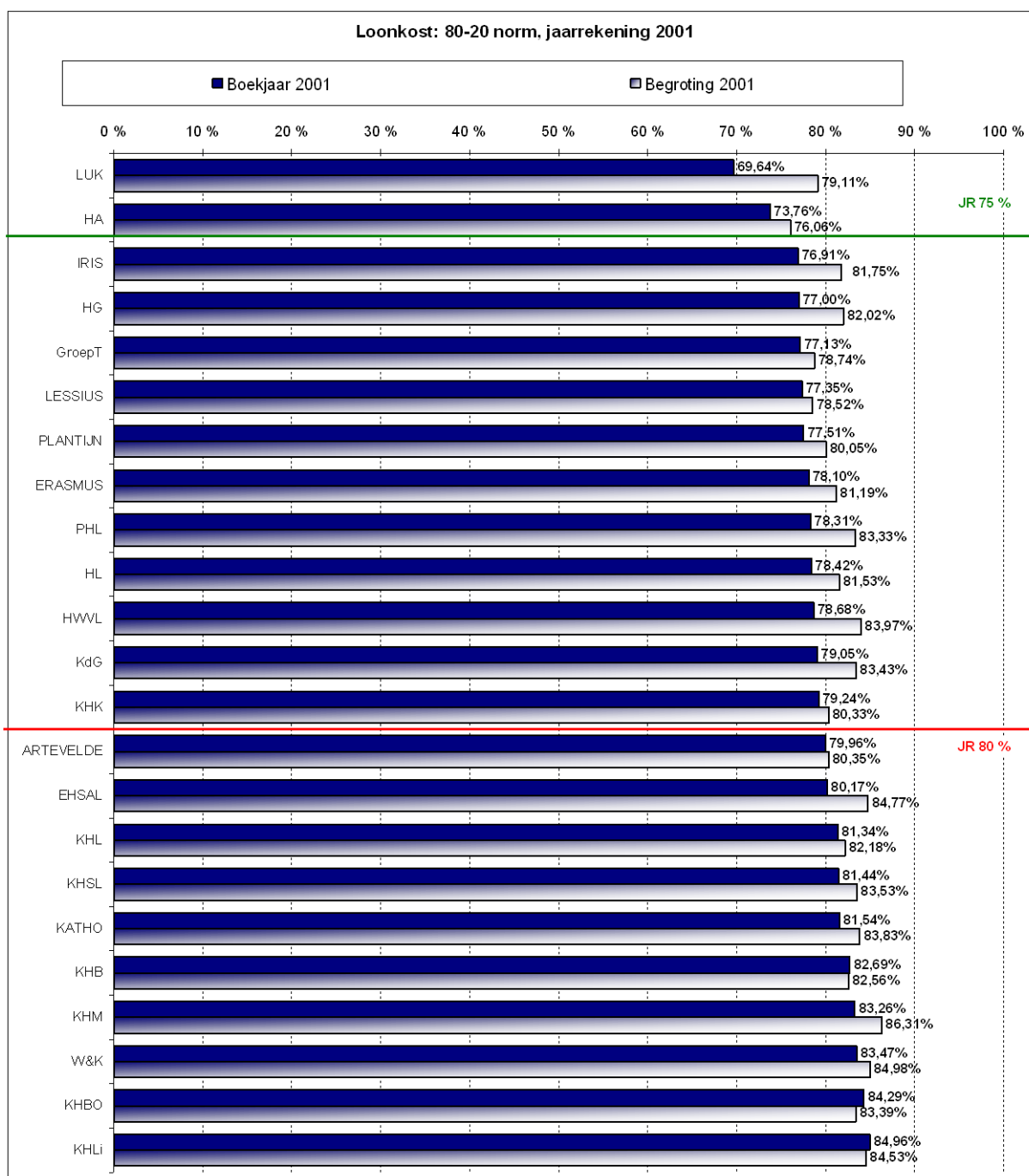
- enerzijds een overschatting van de begrote loonkosten:
 - op basis van het voorzichtigheidsprincipe wordt er bij het bepalen van de begrote loonkost altijd een reserve ingecalculleerd;
- anderzijds een onderschatting van de begrote werkingsuitkeringen:
 - bij het opstellen van de begroting moeten de hogescholen werken met de enveloppegegevens verstrekt door de overheid vóór 1 oktober³⁰ voorafgaand aan het begrotingsjaar. Tijdens het boekjaar 2001 werden de hogescholen geïnformeerd over een verhoging van de enveloppe (o.a. 200 miljoen BEF ingevolge CAO VI en 25 miljoen BEF ter compensatie voor de dure stookolieprijzen). Daar de personeelsformatie voor het lopend boekjaar reeds vastlag, werden deze extra middelen in het merendeel van de hogescholen niet onmiddellijk aangewend in het lopend boekjaar.

De grafiek op de volgende pagina bevat voor elke hogeschool de begrote 80-20 norm en de 80-20 norm berekend op basis van de gegevens van de jaarrekening 2001.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal hogescholen ingedeeld in een aantal groepen. Alle hogescholen realiseren een 80-20 norm die lager ligt dan de 85 % grens (= maximaal 5 % afwijking in plus boven de 80 % norm). Deze ratio (jaarrekening 2001) resulteert voor 2 hogescholen in een percentage dat ligt beneden de ondergrens van 75 % (= afwijking in min van de 80 % norm).

80-20 norm	Jaarrekening 2000		Jaarrekening 2001		Begroting 2001	
	absoluut	%	absoluut	%	absoluut	%
Aantal hogescholen met norm < 75 %	5	18,5 %	2	8,7 %	0	0,0 %
Aantal hogescholen met norm >= 75 % én <= 80 %	11	40,7 %	12	52,2 %	4	17,4 %
Aantal hogescholen met norm > 80 % én <= 85 %	11	40,7 %	9	39,1 %	18	78,3 %
Aantal hogescholen met norm > 85 %	0	0,0 %	0	0,0 %	1	4,3 %
Totaal	27	100,0 %	23	100,0 %	23	100,0 %

³⁰ Artikel 223 van het hogescholendecreet: "Ieder jaar voor 1 oktober deelt de Vlaamse regering aan elke hogeschool de geraamde werkingsuitkering voor het volgende begrotingsjaar mee met inbegrip van de berekeningswijze."

3.9.4.2 Overige ratio's i.v.m. de personeelskost

De hogescholen voegen aan de jaarrekening de berekening van een twaalfstal ratio's i.v.m. de loonkost³¹ toe. De 80-20 norm (ratio 1) werd hiervoor reeds afzonderlijk onder de loep genomen. Onderstaande tabel bevat de resultaten van de personeelsratio's berekend op basis van de geconsolideerde gegevens. Voor het boekjaar 2001 werd eveneens het rekenkundig gemiddelde, de laagste en de hoogste ratiowaarde gerealiseerd door een individuele hogeschool weergegeven.

³¹ Om de loonkosten vermeld in de resultatenrekening uit te zuiveren worden op basis van een IBR-advies correcties in de ratioberekeningen aangebracht (bv. i.v.m. TBS 55+, detacheringen,...). Op basis van bijkomende informatie verstrekt door de hogescholen werden de ratio's van de vorige boekjaren herberekend.

In het verslag over de werking van de hogescholen in 1999 werd een beschrijving van de ratio's i.v.m. de loonkosten opgenomen.

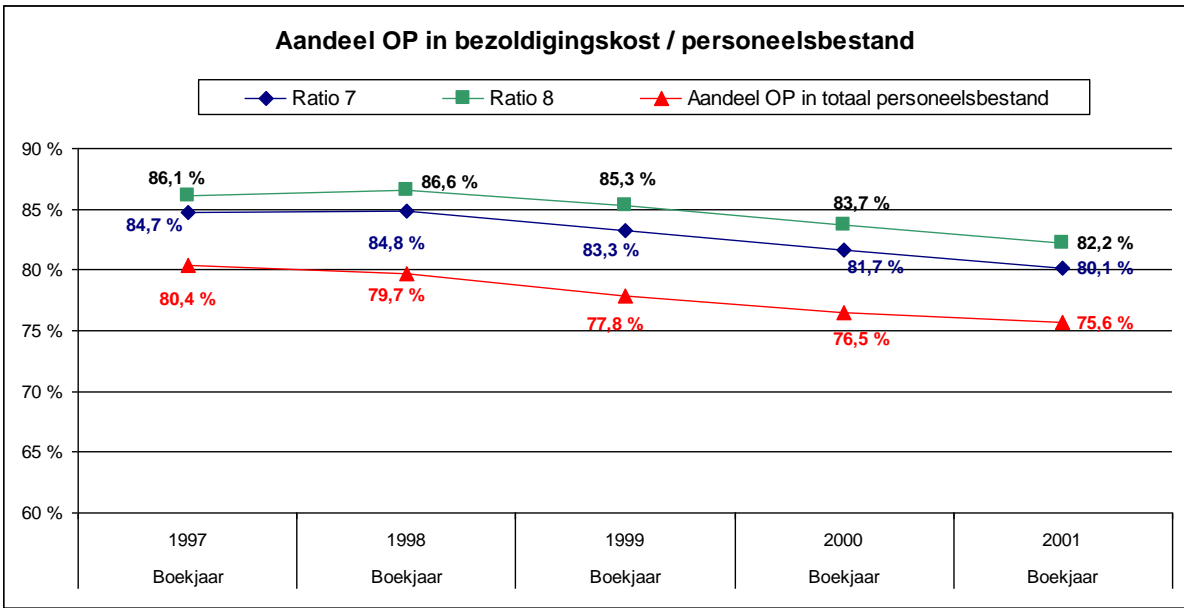
Geconsolideerde ratio's i.v.m. de personeelskosten	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar 2001 Individuele hogeschool		
	1997	1998	1999	2000	2001	Rek. gemidd.	Laagste waarde	Hoogste waarde
Ratio 1								
80-20 norm	81,15 %	80,94 %	79,24 %	78,90 %	79,39 %	79,31 %	69,64 %	84,96 %
Ratio 2								
$\frac{\text{Totale bezoldigingskost} * 100}{\text{Totale werkingsopbrengsten}}$	74,6 %	74,1 %	72,4 %	73,0 %	73,2 %	72,0 %	60,9 %	78,7 %
Ratio 3								
$\frac{\text{Bezoldigingskost betaald via dep. onderwijs} * 100}{\text{Totale bezoldigingskost}}$	95,8 %	94,8 %	93,9 %	93,2 %	92,3 %	93,1 %	86,6 %	97,5 %
Ratio 4								
$\frac{\text{Totale bezoldigingskost} * 100}{\text{Werkingsuitkering + inschrijvingsgeld + examengeld}}$	79,6 %	80,0 %	79,2 %	79,3 %	80,7 %	79,8 %	68,9 %	85,6 %
Ratio 5								
$\frac{\text{Totale bezoldigingskost} * 100}{\text{Totale werkingskost}}$	78,8 %	77,1 %	76,1 %	75,3 %	74,6 %	73,7 %	64,5 %	80,6 %
Ratio 6								
$\frac{\text{Bezoldigingskost betaald door de hogeschool} * 100}{\text{Inschrijvingsgeld + examengeld}}$	54,4 %	61,5 %	70,3 %	74,7 %	82,2 %	75,1 %	14,7 %	171,3 %
Ratio 7								
$\frac{\text{Bezoldigingskost OP (zonder gastprofessoren)} * 100}{\text{Totale bezoldigingskost}}$	84,7 %	84,8 %	83,3 %	81,7 %	80,1 %	79,4 %	63,4 %	90,8 %
Ratio 8								
$\frac{\text{Bezoldigingskost OP (mèt gastprofessoren)} * 100}{\text{Totale bezoldigingskost}}$	86,1 %	86,6 %	85,3 %	83,7 %	82,2 %	81,7 %	70,6 %	91,3 %
Ratio 9								
$\frac{\text{Bezoldigingskost gastprofessoren} * 100}{\text{Bezoldigingskost OP (mèt gastprofessoren)}}$	1,6 %	2,0 %	2,4 %	2,4 %	2,5 %	2,9 %	0,0 %	13,4 %
Ratio 10								
$\frac{\text{Bezoldigingskost gastprofessoren} * 100}{\text{Inschrijvingsgeld + examengeld}}$	17,7 %	20,8 %	23,5 %	22,1 %	22,3 %	25,7 %	0,0 %	118,0 %
Ratio 11								
$\frac{\text{Bezoldigingskost ATP} * 100}{\text{Totale bezoldigingskost}}$	6,0 %	6,7 %	7,5 %	8,2 %	9,1 %	9,9 %	5,6 %	20,5 %
Ratio 12								
$\frac{\text{Bezoldigingskost ATP + administratief en OHP buiten formatie} * 100}{\text{Totale bezoldigingskost}}$	9,2 %	9,9 %	10,4 %	11,2 %	12,0 %	12,7 %	7,0 %	22,8 %

Vanaf het boekjaar 2000 neemt het aandeel van de totale bezoldigingskosten t.o.v. de totale werkingsopbrengsten (ratio 2) lichtjes toe.

Uit ratio 3 blijkt dat het aandeel van de bezoldigingskosten betaald via het departement onderwijs t.o.v. de totale bezoldigingskost stelselmatig afneemt. Een zelfde ontwikkeling kan vastgesteld worden bij ratio 5 (totale bezoldigingskost t.o.v. de totale werkingskost).

De hogescholen wenden elk jaar een groter deel van de opbrengst uit inschrijvings- en examengelden aan voor de rechtstreekse betaling van bezoldigingskosten (ratio 6).

Het aandeel van het onderwijzend personeel in de totale personeelsformatie daalt. Dezelfde tendens blijkt bij de loonkost (ratio 7 en 8). Daartegenover staat een stijgend aandeel voor het administratief en technisch personeel. Deze ontwikkeling blijkt ook uit het aandeel van de bezoldigingskost ATP in de totale bezoldigingskost (ratio 11).

4 Besluit

Door de tendens tot schaalvergroting en de concentratiebeweging binnen het Vlaamse hogeschoollandschap daalde het aantal hogescholen van 27 hogescholen per einde boekjaar 2000 naar 23 hogescholen op het einde van het boekjaar 2001. Ondanks een lichte daling van het aantal financierbare studenten (-181,5 studenten t.o.v. het vorige academiejaar) steeg in 2001, wegens het dalend aantal hogescholen, het gemiddelde aantal financierbare studenten tot 4 184,3 studenten per hogeschool.

In het boekjaar 2001 realiseerden de 23 hogescholen een geconsolideerde werkingsopbrengst van ongeveer 24 miljard BEF. Tijdens dat boekjaar groeiden de geconsolideerde werkingsopbrengsten met 5,2 %. In absolute bedragen is dit een toename met 1,2 miljard BEF. T.o.v. het boekjaar 1997 groeiden de werkingsopbrengsten met 19,2 %.

In absolute bedragen is de groei van de werkingsuitkeringen de belangrijkste bron van meeropbrengsten. Deze werden enerzijds gerealiseerd door de jaarlijkse indexering van de enveloppe en anderzijds door de bijkomende input van financiële middelen door de Vlaamse regering.

T.o.v. het boekjaar 1997 stegen de opbrengsten uit inschrijvings- en examengelden met 34,3 %. De stijging van het aantal hogeschoolstudenten, de verhoging van de inschrijvingsgelden in sommige hogescholen en de indexering ervan kunnen deze groei verklaren. De "Omzet boeken en cursussen" groeide met 23,4 %. De jaarlijkse groei vertoont echter een vertraging. Door de tendens om de boekenverkoop uit te besteden moet er voor de toekomst rekening gehouden worden met een verdere vertraging van de opbrengstgroei of zelfs met een opbrengstdaling.

In de periode 1997-2001 was de component "Andere werkingsopbrengsten" de snelst groeiende bron van de geconsolideerde werkingsopbrengsten. In de beschouwde periode steeg deze opbrengst met 84,2 %. Voor de hogescholen was dit een belangrijke bron van bijkomende werkingsmiddelen. Enkel in het boekjaar 2000 kende de opbrengst ervan een terugval. In 2001 hervond de groeitrend van deze opbrengstcomponent zijn vroegere elan.

Tijdens het boekjaar 2001 stegen de werkingskosten met 6 % (1,3 miljard BEF) t.o.v. het boekjaar 2000. De toename van de werkingskosten situeert zich in bijna alle rubrieken. De grootste kostenpost, met name de bezoldigingen, groeide minder snel dan de totale werkingskosten. In absolute termen zijn de bezoldigingskosten wel verantwoordelijk voor 68,7 % van de aangroei van de werkingskosten.

Aan de kostenzijde wordt voor de periode 1997-2001 vastgesteld dat de totale werkingskosten in 2001 23,2 % boven het kostenniveau van 1997 liggen.

Twee kostenrubrieken vallen iets lager uit dan in het basisjaar 1997. Het betreft de rubrieken "Voorzieningen voor risico's en kosten" en de "Andere werkingskosten". Het indexcijfer van de rubriek "Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen" is kleiner dan het indexcijfer van de totale werkingskosten. Om de 80/20 loonkostennorm, opgelegd in het hogescholendecreet, te respecteren moesten veel hogescholen de groei van de personeelskosten beperken en zijn sommige hogescholen zelfs overgegaan tot personeelsafvloeiingen.

De jaarlijks aangehouden investeringsinspanningen veroorzaken een belangrijke stijging van de afschrijvingskosten. Deze kostenrubriek verdubbelde in omvang op 5 jaar tijd. Aan de kostenzijde is de rubriek "Waardeverminderingen op voorraden en werkingsvorderingen" de snelste groeier. Deze kostenstijging moet nochtans gerelativeerd worden gelet op de eerder beperkte omvang ervan.

Het werkingsoverschot is het resultaat dat de hogescholen behalen uit hun courante activiteiten. In het boekjaar 2001 is het behaalde werkingsoverschot beduidend lager dan het behaalde resultaat in 1997. Tijdens de periode 1997-2001 groeiden de werkingskosten (+ 23,2 %) sneller dan de werkingsopbrengsten (+ 19,2 %). Toch realiseerde de globale hogeschoolsector elk jaar een positief werkingsresultaat.

De 23 hogescholen realiseerden in het jaar 2001 samen een geconsolideerd resultaat van het boekjaar van 0,93 miljard BEF (t.o.v. het vorige boekjaar is dit een daling met 24,5 %). Dit is de resultante van 20 positieve en 3 negatieve resultaten.

Ondanks de daling van het aantal hogescholen t.o.v. vorig boekjaar kampten 5 hogescholen in het boekjaar 2001 met een werkingstekort (in het vorige boekjaar was dit nog maar het geval in 4 hogescholen). Het aandeel van het werkingsoverschot/werkingstekort in het resultaat van het boekjaar varieert in de diverse hogescholen van – 484,2 % (KdG) tot + 187,2 % (KATHO).

De 23 hogescholen investeerden tijdens het boekjaar 2001 samen voor ongeveer 2,8 miljard BEF. Dit is een vermeerdering met 14,1 % t.o.v. het vorige boekjaar. De aangroei van de investeringen situeert zich voornamelijk bij de rubrieken "Overige materiële vaste activa", "Meubilair en rollend materieel" en "Activa in aanbouw en vooruitbetalingen" (352 miljoen BEF meer dan tijdens het boekjaar 2000).

In het boekjaar 2001 werden 64 % van de investeringsmiddelen aangewend voor investeringen in onroerende goederen. De investeringen in "Installaties, machines en uitrusting" vormden ongeveer een vijfde van het totale investeringspakket.

De hogescholen financierden tijdens het boekjaar 2001 het leeuwenaandeel van hun investeringen met eigen middelen (53,6 %) en met kapitaalsubsidies (39,4 %). Het beroep op vreemd vermogen (leningen) voor de financiering van de investeringen beperkte zich tot amper 7 %. Het beroep op kapitaalsubsidies voor de financiering van de investeringen daarentegen is op een opvallende wijze toegenomen (22,3 % in het boekjaar 2000).

Het balanstotaal groeide tijdens het boekjaar 2001 van 20,9 miljard BEF naar 22,9 miljard BEF. Zowel de vaste activa als de vlottende activa leverden een bijdrage tot deze groei. De vaste activa groeiden tijdens het boekjaar 2001 met 11,0 %, de geconsolideerde vlottende activa met 7,8 %.

De vaste activa groeiden in de periode 1997 – 2001 met 82,8 %. Binnen de vaste activa was de relatieve aangroei weliswaar het sterkst bij de "Immateriële vaste activa", maar het gaat hier om relatief beperkte bedragen. In absolute bedragen werd de aangroei bijna volledig gerealiseerd op de rubriek Materiële vaste activa. De jaarlijkse aangroei van de vaste activa wijst erop dat de uitgevoerde investeringen telkens groter zijn dan de jaarlijkse afschrijvingen en waardeverminderingen.

De groei van de passiva in de jaarrekening 2001 kwam tot stand door een toename van het eigen vermogen, van de voorzieningen en van het vreemd vermogen. In absolute termen is de toename van het eigen vermogen het grootst. Procentueel stijgt het kleinste bestanddeel van het passief, de voorzieningen, het sterkst. In een bijlage bij dit verslag over de werking van de hogescholen in 2001 werden de "Voorzieningen voor grote herstellings- en onderhoudswerken" en de "Voorzieningen voor overige risico's en kosten" op boekhoudtechnisch vlak nader geanalyseerd.

Het geconsolideerde balansvermogen groeide in de periode 1997-2001 met 9,7 miljard BEF. In absolute bedragen kwam de groei voornamelijk van een toename van het eigen vermogen (+ 7,1 miljard BEF).

In relatieve termen kende de passiefrubriek "Voorzieningen" het grootste groeitempo (+ 200,2 %). Het verplicht aanleggen van voorzieningen in het kader van het TBS 55+ stelsel, of het opbouwen van voorzieningen voor groot onderhoud en herstellingen en voorzieningen voor overige risico's (voor loonregularisaties, voor juridische geschillen, ...) ligt aan de basis van deze toename.

De structuuranalyse van de passiva toont enkele belangrijke verschuivingen. Tijdens de periode 1997-2001 groeide het aandeel van het "Eigen vermogen" van 42,7 % naar 55,8 % van het balanstotaal. Ook het aandeel van de Voorzieningen kende in die periode een groei.

De horizontale analyse bracht tot uiting dat de geconsolideerde schuldmassa op 5 jaar tijd groeide met 1,6 miljard BEF. Anderzijds blijkt dat onder invloed van het sterk gestegen balanstotaal het aandeel van de schulden in het balanstotaal nochtans jaarlijks afneemt.

Voor het boekjaar 2001 bedraagt de geconsolideerde netto-cashflow 805 030 (000) BEF. Hierdoor verbetert de globale liquiditeitspositie van de hogescholen.

In de periode 1997-2001 groeide de geconsolideerde cashflow van het boekjaar van 2,1 miljard BEF naar 2,3 miljard BEF. De aangroei is integraal toe te schrijven aan de toename van de afschrijvingen. De overige deelcomponenten hadden ofwel een bijkomstige invloed ofwel evolueerden ze in negatieve zin.

Alhoewel er sterke schommelingen optreden in de geconsolideerde netto-cashflow, blijft deze over de gehele periode 1997-2001 positief. De situatie in de individuele hogescholen is nochtans niet overal even gunstig, in 6 hogescholen is de netto-cashflow van 2001 negatief.

De geconsolideerde netto-werkingsmiddelen van de 23 hogescholen bedragen voor het boekjaar 2001 ongeveer 7,6 miljard BEF. Dit betekent dat de globale hogeschoolsector een stevige liquiditeitspositie heeft. De ratio wijst voor de periode 1997-2001 op een gunstige evolutie. In 1997 was er nog 1 hogeschool met negatieve netto-werkingsmiddelen. In het boekjaar 2001 realiseerden alle hogescholen positieve netto-werkingsmiddelen. T.o.v. het boekjaar 2000 is de liquiditeitspositie in 16 hogescholen verbeterd, 7 hogescholen ondergingen een daling van de netto-werkingsmiddelen.

De gunstige liquiditeitspositie berekend op basis van de geconsolideerde jaarrekeningen wordt bevestigd door de waarde van de quick ratio. Deze ratio evolueerde van 5,56 in 1997 naar 5,94 in de jaarrekening 2001. De range tussen de laagste en hoogste waarde, alhoewel deze is verkleind t.o.v. 2000, illustreert duidelijk dat de liquiditeitspositie in de individuele hogescholen sterk kan verschillen. Deze ratio geeft, in vergelijking met de gegevens van het vorige boekjaar, voor 10 hogescholen een verbetering. Bij 13 hogescholen werd er een minder gunstige evolutie vastgesteld, maar geen enkele hogeschool heeft een quick ratio kleiner dan één. Globaal kende de hogeschoolsector voor deze ratio een lichte achteruitgang t.o.v. het boekjaar 2000, zonder evenwel de liquiditeitstoestand van de sector noemenswaardig aan te tasten.

Het aandeel van het eigen vermogen in het balanstotaal groeit. Dit resulteert in een daling van de mate waarin de hogescholen afhankelijk zijn van vreemd vermogen. In het boekjaar 2001 financiert de globale hogeschoolsector ongeveer 55,8 % met eigen vermogen. De sector is voor 44,2 % van de middelen afhankelijk van vreemd vermogen.

Alle hogescholen hebben in het boekjaar 2001 een positief eigen vermogen. In het boekjaar 2001 heeft 74 % van de hogescholen (17 hogescholen) een eigen vermogen dat groter is dan het vreemd vermogen. De graad van financiële onafhankelijkheid evolueerde tijdens het boekjaar 2001 gunstig in 13 van de 23 hogescholen.

De algemene schuldgraad toont dezelfde gunstige evolutie als de graad van de financiële (on)afhankelijkheid, nl. een verbetering van de solvabiliteitspositie in 13 hogescholen. In het boekjaar 2001 hebben 17 hogescholen een algemene schuldgraad kleiner dan 1.

De rentabiliteitspositie van de hogescholensector wordt gemeten aan de hand van een zestal ratio's. De netto-marges tonen een duidelijke achteruitgang, niet alleen t.o.v. het boekjaar 2000 maar ook over de periode 1997–2001. Het afnemende werkingsoverschot vormt hiervoor een fundamentele verklaring. De voortdurende stijging van het financiële resultaat was onvoldoende om deze negatieve ontwikkeling te compenseren. De evolutie van het uitzonderlijk resultaat speelde uiteraard ook een rol, maar vormt geen structurele verklaring voor de evolutie van de netto marges. Belangrijk is wel dat de netto-marges ondanks hun ongunstige ontwikkeling, positief bleven. In steeds belangrijkere mate slagen de hogescholen er in eigen werkingsopbrengsten te genereren. Het groeiritme van de eigen opbrengsten is hoger dan de groei van de werkingsuitkeringen.

De totale personeelsformatie voor het boekjaar 2001 telt 9 558,24 voltijdse eenheden (VTE's). In 2001 behoorden 24,4 % van de personeelsleden tot het ATP tegenover 75,6 % tot het OP. In 1997 bedroeg dit respectievelijk 19,6 % en 80,4 %.

Sinds het boekjaar 1997 is er een beperkte, maar jaarlijkse aangroei van de totale tewerkstelling in de hogescholen (toename t.o.v. 1997 bedraagt 4,9 %). De evolutie van het aantal personeelsleden vertoont m.b.t. het aantal OP- en het aantal ATP-leden een uiteenlopende ontwikkeling. Het aantal OP-leden kende in het boekjaar 2001 voor de eerste maal een lichte toename maar is desondanks nog altijd 1,7 % lager dan in 1997. Het aantal ATP-leden daarentegen steeg in diezelfde periode – hoewel de groeivertraging die voor het boekjaar 2000 werd vastgesteld zich ook in 2001 doorzette – met 32,5 %.

Het aantal vastbenoemde personeelsleden mocht in 2001 (art. 231 van het hogescholendecreet) niet meer dan 64 % van het totaal aantal OP-leden bedragen. Tijdens het boekjaar 2001 bedroeg het geconsolideerd percentage 65,99 % en realiseerden 14 hogescholen een benoemingspercentage lager dan 64 %.

De 80-20 norm vertoont een stijging t.o.v. het vorige boekjaar. Deze stijging kwam tot stand door een sterkere groei van de gecorrigeerde totale bezoldigingskosten (teller) in vergelijking met de groei van de werkingsuitkeringen (noemer). Alle hogescholen realiseren een 80-20 norm die lager ligt dan de 85 % grens (= maximaal 5 % afwijking in plus boven de 80 % norm). In 2 hogescholen lag in 2001 deze norm beneden de ondergrens van 75 % (= afwijking in min van de 80 % norm).

Voorzieningen voor risico's en kosten

1 Omschrijving

Conform art. 50 van het Koninklijk Besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van Vennootschappen worden voorzieningen voor risico's en kosten aangelegd om naar hun aard duidelijk omschreven verliezen of kosten te dekken welke op balansdatum waarschijnlijk of zeker zijn, maar waarvan het bedrag nog niet vaststaat. Voorzieningen mogen onder geen beding gebruikt worden om waardecorrecties op activa aan te brengen.

Deze omschrijving vergt enige toelichting voor een correcte toepassing ervan. Zo moet er rekening gehouden worden met alle te voorziene risico's ontstaan tijdens het boekjaar of tijdens voorgaande boekjaren, zelfs indien deze slechts gekend zijn tussen balansdatum en het ogenblik waarop de jaarrekening door het bestuursorgaan wordt opgesteld.

Om een voorziening aan te leggen dienen volgende voorwaarden gerespecteerd te worden :

- er is een duidelijk individualiseerbaar feit of gebeurtenis waaruit een risico of kost kan voortvloeien;
- dit risico of deze kost zal zich met zeer grote waarschijnlijkheid effectief realiseren;
- dit risico of deze kost kan berekend worden, maar het bedrag ervan staat nog niet ondubbelzinnig vast.

Interpretatie van de hierboven opgesomde voorwaarden leidt tot een aantal concrete conclusies :

- zodra het bedrag vaststaat kan er geen sprake meer zijn van een voorziening en moet het bedrag opgenomen worden onder de schulden;
- aangezien er een duidelijk individualiseerbaar feit aan de basis van elke voorziening moet liggen, kunnen voorzieningen niet aangewend worden voor het aanleggen van "algemene reserves" voor gebeurtenissen die nog niet concreet bekend zijn. Voorzieningen kunnen m.a.w. niet gehanteerd worden als spaarpotje voor eventuele risico's die zich in de toekomst zouden kunnen voordoen maar waarvoor op balansdatum nog geen aanwijzingen bestaan dat ze zich waarschijnlijk zullen realiseren. Zo hiervoor toch een spaarpotje zou gevormd worden, dan dient dit te gebeuren door het aanleggen van reserves m.a.w. via de resultaatbestemming;
- het bedrag van de aan te leggen voorziening moet intern op een gefundeerde wijze kunnen berekend worden. Is dit niet het geval dan is het risico of de kost zuiver aleatoir. Aleatoir is echter te interpreteren als een volstrekte onmogelijkheid om de omvang van het risico te schatten. Er kan dan geen voorziening worden aangelegd maar in de toelichting dient wel melding gemaakt te worden van bedoelde risico of kost (CBN advies nr 107/7);

- voorzieningen voor risico's en kosten worden geïndividualiseerd naargelang van de risico's en kosten met dezelfde aard, die ze moeten dekken. Met andere woorden, er moet een duidelijke visie bestaan op de te dekken risico's.

Bovendien moet het bedrag van de voorzieningen jaarlijks, zo nodig, aangepast worden aan wat vereist is. In de mate dat de voorzieningen hoger zijn dan wat vereist is volgens een actuele beoordeling van de risico's en kosten waarvoor ze werden gevormd, moeten deze voorzieningen teruggenomen worden. Alhoewel het niet onmogelijk is dat het te dekken risico gedurende lange tijd niet wijzigt, roepen voorzieningen die gedurende meerdere boekjaren onaangeroerd opgenomen blijven in de jaarrekening, toch vragen op rond hun gegrondheid en/of jaarlijkse actualisatie.

2 Bondige toelichting bij de voor de hogescholen toepasselijke rubrieken in de jaarrekening

♦ **code 160 "Voorzieningen voor pensioenen en soortgelijke verplichtingen"**

Wanneer een personeelslid in TBS 55+ ov-stelsel stapte, ontstond voor de hogeschool de verplichting om een voorziening aan te leggen onder deze rubriek. De hogeschool moest immers 12,5 % van de totale salarislust (bruto + patronale bijdragen) zelf dragen. In het jaar waarin het personeelslid in het stelsel stapte diende de hogeschool een voorziening te vormen die de totale kost voor de hogeschool dekte tot de uiteindelijke pensionering van de betrokkene. Aangezien 1 januari 2002 de uiterste datum was waarop nog van dit stelsel gebruik kon gemaakt worden, zouden er in principe in de toekomst geen nieuwe voorzieningen meer moeten aangelegd worden.

Uiteraard moet bij de afsluiting van het boekjaar nagegaan worden of de gevormde voorziening toereikend is om de verdere lasten te dragen en kan dit aanleiding geven tot het aanleggen van bijkomende voorzieningen. Indien per einde boekjaar zou vastgesteld worden dat de gevormde voorzieningen groter zijn dan de actuele verwachtingen, dan dient het surplus aan voorzieningen onverwijld teruggenomen te worden.

Naarmate de TBS 55+-vergoedingen (75% van de bruto salarissen) uitbetaald worden, worden deze bedragen opgenomen in de resultatenrekening van de hogeschool (code 62 – bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen). Een deel (62,5% of 5/6^e) wordt door de overheid aan de hogeschool terugbetaald en via een opbrengstenrekening (700500 – werkingsuitkering TBS) in de resultatenrekening opgenomen. De overige 12,5% van de TBS 55+-kost wordt gecompenseerd door de aanwending van de voorheen gevormde voorziening. Per saldo zou dit voor het boekhoudkundige resultaat een neutrale verrichting moeten betekenen.

Gezien het TBS 55+ ov-stelsel een uitdovend stelsel is, zouden deze voorzieningen uiterlijk in de jaarrekening 2006 volledig moeten aangewend zijn.

♦ **code 162 “Vorzieningen voor grote herstellings- en onderhoudswerken”**

Deze voorzieningen hebben tot doel de last van herstellings- en onderhoudswerken die slechts eenmaal in meerdere jaren voorkomen, op een juiste manier over die jaren te spreiden. Het Belgisch boekhoudrecht gaat uit van de veronderstelling dat de oorzaak van de herstelling of van het onderhoud in de voorbije periode ligt. Een groot onderhoud dat om de 4 jaar moet herhaald worden en waarvan de uitvoering gepland is in 2006 vereist het vormen van de nodige voorzieningen in de 4 daaraan voorafgaande boekjaren (2002, 2003, 2004, 2005). Per einde van elk betrokken boekjaar zal een nieuwe raming van de kosten gemaakt worden en in functie daarvan de aan te leggen voorziening bepaald worden. In het jaar waarin het onderhoud uitgevoerd wordt (in dit voorbeeld 2006) worden de kosten ervan in principe gecompenseerd door de aanwending van de gevormde voorziening, althans indien deze groot genoeg was. In 2006 zou dan wel al een nieuwe voorziening moeten aangelegd worden met het oog op het volgende groot onderhoud in 2010.

Voor de diverse activa waarvoor grote herstellings- of onderhoudswerken voorzien worden, dient een inventaris aangelegd te worden waarin per item de timing van herstelling of onderhoud vastgelegd wordt alsmede het geraamde bedrag der kosten en de datum van het laatst uitgevoerde onderhoud. Het geraamde bedrag der kosten dient jaarlijks getoetst te worden aan recente prijsgegevens en geeft desgevallend aanleiding tot een aanpassing van het geraamde bedrag der kosten en van de jaarlijks aan te leggen voorziening.

♦ **Code 163/5 “Vorzieningen voor overige risico’s en kosten”**

De voorzieningen welke niet thuishoren onder één van de vorige rubrieken worden in deze rubriek verzameld. Deze rubriek kan bijgevolg een brede waaier aan voorzieningen – dus vaak ook minder frequent voorkomende voorzieningen – omvatten. Bijgevolg dienen hier de in de omschrijving toegelichte voorwaarden nauwgezet opgevolgd te worden.

3 Bevraging hogescholen

Bij de controle door de regeringscommissarissen van de jaarrekeningen over het boekjaar 2001 bleken er in een aantal hogescholen voorzieningen te bestaan die niet conform waren met de bepalingen voorzien in het boekhoudrecht. De vastgestelde afwijkingen situeerden zich vooral in de categorie “Vorzieningen voor overige risico’s en kosten” (code 163/5). Het Regeringscommissariaat bezorgde daarom aan alle hogescholen een bevragingsformulier m.b.t. de “Vorzieningen voor grote herstellings- en onderhoudswerken” en de “Vorzieningen voor overige risico’s en kosten”. Het bevragingsformulier werd achteraan in deze bijlage toegevoegd. Voor beide categorieën volgt hierna een overzicht van de bevindingen.

♦ **Voorzieningen voor grote herstellings- en onderhoudswerken**

Het boeken van voorzieningen voor grote herstellings- en onderhoudswerken past in een goed beleid dat gericht is op de instandhouding van het patrimonium. Het vereist ook een duidelijk lange termijn beleid op het vlak van onderhoud en herstelling van de infrastructuur. *“Het boeken van een dergelijke provisie zonder enige planning, technische onderbouw en invulling met concrete projecten, zou immers een aleatoir karakter verkrijgen, waardoor de voorziening boekhoudkundig eerder te kwalificeren is als een reserve of als een overgedragen resultaat³²”.*

Uit de bevraging van de hogescholen bleek dat 10 van de 23 hogescholen geen voorzieningen voor grote herstellings- en onderhoudswerken hebben aangelegd. Drie van de 13 hogescholen die wel een dergelijke voorziening hebben gevormd, bleken helemaal geen concreet uitvoeringsplan te kunnen te kunnen voorleggen. Hun voorzieningen krijgen daardoor een aleatoir karakter en zijn volgens bovenvermeld citaat boekhoudkundig eerder te kwalificeren als een reserve of een overgedragen resultaat.

Uit de verstrekte informatie kan bovendien afgeleid worden dat in 7 van de 13 hogescholen in het boekjaar 2001 geen herschatting van de vermoedelijke kost van de uit te voeren grote herstellings- en onderhoudswerken werd uitgevoerd. Vooral wanneer de frequentie van het onderhoud laag is, zou het geraamde bedrag der kosten , ieder jaar moeten herzien worden in functie van recente prijsgegevens³³. Eén hogeschool berekende de aan te leggen voorziening louter forfaitair (0,50 % op de aanschaffingswaarde van de gebouwen) zonder verwijzing naar een kostenraming.

♦ **Voorzieningen voor overige risico's en kosten**

De hogescholen werd gevraagd een omschrijving te geven van het risico dat met de in de jaarrekening 2001 opgenomen voorzieningen werd gedekt. Gezien de aard van deze voorzieningen leverde dit een brede waaier aan gevormde voorzieningen op. In het hiernavolgende overzicht wordt in kolom 2 het aantal hogescholen vermeld dat deze voorziening aanlegde.

³² Citaat uit een schrijven dd 27 juli 2001 van de I.B.R.-commissie “Boekhoudkundige adviezen voor hogescholen” aan de heren W. Leybaert en J. Beckers m.b.t. het onderzoeksverslag van het Rekenhof naar de toepassing van het hogescholendecreet in de hogescholen.

³³ Bron : boekhoudzakboekje 2002/2, ced.samsom pagina 699

Vorzieningen voor overige risico's en kosten (code 163/5)

Aard van het gedekte risico	Aantal hogescholen dat één of meerdere dergelijke voorzieningen gevormd heeft (31/12/2001)
Salarisregularisaties	15
Juridische geschillen	10
Sociale zekerheid gastprofessor	1
Buitengebruikstelling van vaste activa	1
Lopende onderhandelingen om canon m.b.t. erfpachtovereenkomst met terugwerkende kracht te herzien	1
Kosten visitaties	1
Kosten m.b.t. voorbereiding en uitvoering accreditatie	1
Erkenning van de anciënniteit van de deeltijdse prestaties van het academisch personeel in andere onderwijsniveau's buiten de universiteit	1
Terugvordering van subsidies	2
Regularisatie nuttige beroepservaring	1
Inschalingsdossiers	3
Beschadigingen aangebracht door studenten	1
Franchise bij ongevallen in dienstopdracht	1
Betwiste onroerende voorheffing	1
Kredietlijnen personeel	1
Voorziening ziekten	1
Voorziening personeelskost	1
Waardevermindering op vordering	1

In opvolging van een IBR-advies³⁴ legt het merendeel van de hogescholen een **voorziening** aan **voor salarisregularisatie** m.b.t. een vorige periode. Op basis van de ervaringen uit het verleden werden deze kosten geraamd op 1% van het brutosalaris van de betrokken periode. Voorzieningen dienen jaarlijks, zo nodig, aangepast te worden aan wat vereist is. In de mate dat deze voorzieningen hoger (lager) zijn dan wat vereist is volgens een actuele beoordeling van het risico, moeten deze voorzieningen teruggenomen (verhoogd) worden.

³⁴ Advies Pers. 4bis, december 2000 van het I.B.R. werkgroep "boekhoudkundige adviezen voor hogescholen "

Naargelang de achterstallige dossiers aanleiding geven tot betaling moeten de gevormde voorzieningen aangewend worden. Uit de bevraging blijken er nog heel wat oude voorzieningen (mb.t. 1996, 1997, 1998,...) open te staan waarvoor een aantal hogescholen geen antwoord konden geven op de vraag wanneer er een laatste herschatting van deze voorzieningen had plaatsgehad. Hierbij kan terecht de vraag gesteld worden of het risico dat deze voorzieningen horen te dekken, nog wel bestaat. Bij fusieoperaties erven hogescholen voorzieningen waarvan de bestaanredenen uit het oog verloren werden. Een kritische inventarisatie, binnen elke hogeschool, van de gevormde voorzieningen is bijgevolg zeer wenselijk. Een hogeschool interpreteert het IBR-advies zeer ruim en legt jaarlijks een voorziening aan à rato van 1% op de brutoloonmassa ten laste van het departement onderwijs tot een totaal van 5% bereikt is. In de voorbije vier jaar heeft deze hogeschool deze voorziening nooit aangewend. Is er dan geen enkel achterstallig dossier afgewerkt of camoufleert deze voorziening een soort reservefonds ?

Ondanks de revisorale controle blijken enkele hogescholen te creatief om te springen met het aanleggen van voorzieningen. Zij gebruiken de voorzieningen als een verdoken reserve door bepaalde middelen aan het resultaat te onttrekken en er een welbepaalde bestemming aan te geven. Zij negeren hierbij de voorwaarden die moeten vervuld zijn om een voorziening te kunnen aanleggen.

De **voorziening voor kredietlijnen personeel** zoals die door een hogeschool werd aangelegd is daar een voorbeeld van. Als een soort aanmoediging voor het personeel dat zich inzet voor externe dienstverlening, mogen deze personeelsleden een vooraf bepaald bedrag besteden. Deze besteding moet wel in het verlengde van de werking van de hogeschool liggen. In de mate dat de personeelsleden de toegezegde middelen per einde boekjaar nog niet aangewend hebben, legt de hogeschool een voorziening aan. In wezen is dit gewoon een machtiging aan de betrokken personeelsleden om een deel van het budget te besteden. Deze machtiging dient als aansporing voor het personeel maar is geen noodzakelijke kost verbonden aan de externe dienstverlening en kan bijgevolg bij besteding in een volgend boekjaar niet via een voorziening ten laste gelegd worden van het lopende boekjaar. Bovendien bestaan er duidelijke afspraken over het te besteden bedrag zodat er van een voorziening nooit sprake kan zijn.

Een **voorziening voor toekomstige personeelskosten** om in het kader van de bevraging van de enveloppe de toekomstige kosten uit de "vergrijzing" van het personeel op te vangen werd binnen de IBR-werkgroep "boekhoudkundige adviezen voor hogescholen" uitdrukkelijk afgekeurd (advies P2bis). Het advies stelt :*"In het licht van wat voorafgaat, is het niet toegestaan om een voorziening op te zetten met betrekking tot de toekomstige kost die de "vergrijzing" van het personeel met zich meebrengt, onder meer ter dekking van de toekomstige kost van de tweejaarlijkse salarisverhoging. Zoals hoger omschreven, dienen de kosten te zijn "ontstaan" gedurende het boekjaar of m.a.w. de kost dient zijn oorsprong te vinden in feiten of gebeurtenissen die zich gedurende het boekjaar hebben voorgedaan. Er is door de hogeschool geen enkele verbintenis aangegaan of beslissing genomen waaruit per jaareinde een engagement voortvloeit wat zal aanleiding geven tot een toekomstige schuld, c.q. een voorziening voor in de toekomst te betalen (stijgende) personeelskosten³⁵."*

³⁵ Advies P2bis m.b.t. voorzieningen voor toekomstige personeelskosten. Dit advies werd goedgekeurd op 24 oktober 2002 en gewijzigd op 19 december 2002.

Een duidelijk individualiseerbaar feit moet aan de basis liggen van elke gevormde voorziening. Een **voorziening voor ziekten** kan dus enkel indien de hogeschool per einde boekjaar geconfronteerd wordt met reële ziektegevallen die in het volgende boekjaar tot extra loonkosten zullen leiden. Op louter forfaitaire basis een voorziening aanleggen voor mogelijke afwezigheden ingevolge ziekte komt in wezen neer op het creëren van een soort reservefonds om de kosten ervan op te vangen. De voorwaarden om een voorziening aan te leggen zijn bij dergelijke, op algemene basis gevormde voorziening niet vervuld. Het advies P2bis opgesteld door de IBR-werkgroep “boekhoudkundige adviezen voor hogescholen” vermeldt terzake : *“In dezelfde context van toekomstige personeelkosten, is het evenmin mogelijk om een (algemene) voorziening op basis van ervaring uit het verleden aan te leggen ter dekking van de salarislasten die wegens langdurige ziektes of arbeidsongevallen (of gelijkaardige redenen) zullen optreden. Er dient immers – conform met wat hoger werd gesteld – een concreet feit of voorval te zijn vóór jaar- of periodeafsluiting met als gevolg dat de hogeschool naar de toekomst toe geconfronteerd zal worden met een dubbele salarislast indien tot vervanging van de langdurige afwezige wordt overgegaan. Enkel concreet individualiseerbare gevallen en ziektelasten komen in aanmerking. Uiteraard betreft het hier enkel de gevallen met negatief financiële impact – dus waar er geen tussenkomst is vanwege de verzekering en er evenmin bijkomende middelen tegenover staan ter compensatie”*.

Gelet op het feit dat voorzieningen onder geen beding mogen gebruikt worden om waardecorrecties op activa aan te brengen is de **voorziening voor “waardevermindering op vorderingen”** die door een hogeschool werd aangelegd, ongegrond. De hogeschool had terzake een waardevermindering moeten boeken, maar geen voorziening.

Model bevragsdocument

Mevrouw de algemeen directeur,
Mijnheer de algemeen directeur,

In het kader van het verslag over de werking van de hogescholen in 2001 wenst het college van commissarissen in een apart hoofdstuk, een bespreking te wijden aan de problematiek van het aanleggen van voorzieningen door de hogescholen. Inzonderheid de "Voorzieningen voor grote herstellings- en onderhoudswerken" en de voorzieningen opgenomen onder de rubriek "Voorzieningen voor overige risico's en kosten" worden daarbij beoogd.

Mag ik u verzoeken mij per e-mail bijgevoegd excelbestand ingevuld terug te sturen vóór 17 januari 2003. Zoals u zult vaststellen heeft de gevraagde informatie betrekking op de hierboven omschreven voorzieningen zoals ze op 31/12/2001 in de jaarrekening van uw hogeschool werden opgenomen.

Met dank voor de medewerking en u bij deze meteen ook reeds een prettig verlof en een goed eindejaar toewensend, groet ik u,

Hoogachtend,

Paul Cottenie
regeringscommissaris-coördinator
Tel.: +32 (9) 265 01 80
Fax: +32 (9) 265 01 90
e-mail: paul.cottenie@ond.vlaanderen.be

Commissariaat Hogescholen
Groot-Brittanniëlaan 123
B-9000 GENT

Voorziening voor grote herstellings- en onderhoudswerken (code 162)

Identificatie van het activum dat het voorwerp van een voorziening voor grote herstellings- en onderhoudswerken uitmaakt	Aard van de werken en geplande uitvoeringstermijn	Frequentie van het onderhoud of herstelling	Datum van het laatst uitgevoerde onderhoud	Recentste kostenraming (in Euro)		Bedrag van de reeds gevormde voorziening op 31/12/2001 (in Euro)	Bedrag van de in de resterende jaren jaarlijks aan te leggen voorziening (in Euro)
				Datum	Bedrag		

Vorzieningen voor overige risico's en kosten (code 163/5)

Aard van het risico	Aanleiding tot het vormen van de voorziening	Oorspronkelijke kostenraming (in Euro)		Berekeningsbasis kostenraming	Bedrag gevormde voorziening op 31/12/2001 (in Euro)	Datum van meest recente kostenraming
		Datum	Bedrag			

